

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ :

« Φύση και φιλοσοφία της φιλοξενίας στην Ελλάδα, ως απαρχή του τουρισμού. »

Σχολή : ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Τμήμα : ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Φοιτήτρια : ΒΑΡΕΛΑ ΓΛΥΚΕΡΙΑ

Εξάμηνο : ΠΤΥΧΙΟ Γ΄

Καθηγητής : κος ΚΑΜΠΙΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 6942

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1954

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

11

Η ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

Όταν μιλάμε για τη φιλοξενία κατά τους Ομηρικούς χρόνους, πρέπει να έχουμε υπ' όψη μας όχι μόνο την εποχή που έζησε ο ποιητής της Οδύσσειας και της Ιλιάδας, αλλά και τους ηρωικούς χρόνους που περιγράφει και οι οποίοι, στη φαντασία των ανθρώπων που θα άκουγαν τα ποιήματά του, ήταν απομακρυσμένοι πολύ από αυτούς. Επίσης πρέπει να έχουμε υπ' όψη μας ότι τα Ομηρικά έπη, τα οποία συχνά κατεβάζουν τους αθάνατους στη γή και τους κάνουν να μιλάνε σα φίλοι με τους ανθρώπους και να τους συμβουλεύουν, δεν περιγράφουν κοινούς θνητούς αλλά ήρωες.

Πιο πολύ όμως δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι οι περισσότερες από τις διηγήσεις τις σχετικές με τους ήρωες, ήταν παραδόσεις με ποιητική μορφή, που είχαν διαμορφωθεί και αναπτυχθεί ανάμεσα στο λαό και οι οποίες υπενθύμιζαν μακρινά μεγάλα γεγονότα της ιστορίας του. Και οι ήρωες αυτών των παραδόσεων παρέμεναν πάντα αντιπροσωπευτικοί τύποι κάποιων ανθρώπων και όχι εντελώς φανταστικά πρόσωπα.

Αν σκεφτούμε ότι ο Όμηρος έζησε κατά τον 9^ο αιώνα και ότι με τον τρόπο που περιγράφει εξασκούταν στους φανταστικούς ηρωικούς χρόνους η φιλοξενία, τότε πρέπει να δούμε ποιά ήταν η κατάσταση της Ελλάδας στην εποχή που μας ζωγραφίζει ο Όμηρος και ποιά ήταν τα μέρη εκείνα στα οποία απολάμβανε τόσο σεβασμού το έθιμο της φιλοξενίας.

Εκείνη την εποχή τα κράτη ήταν απομονωμένα μεταξύ τους, είχαν διαφορετική ζωή και τα συνέδεε μονάχα η θρησκεία. Ο ξένος θεωρούταν ύποπτος και μεταχειριζόταν σαν εχθρός από τους ανθρώπους εξαιτίας των κινδύνων που πιθανόν να διέτρεχαν από αυτόν. Επιπλέον πολλά κράτη ήταν μόνα τους απομακρυσμένα ή χωρίζονταν από θάλασσα, γεγονός που τα έκανε να μη γνωρίζουν ξένο. Ακόμη και οι Φαίακες που θεωρούνταν φιλόξενοι, δεν έβλεπαν με καλό μάτι τους ξένους τους. Και αυτό γιατί πίστευαν ότι για να τριγυρίζει κάποιος σε ξένη πόλη θα ήταν έμπορος, πειρατής, πολιτικός εξόριστος ή ίσως να είχε σκοτώσει κανέναν. Και για αυτό το λόγο κάθε ξένος που έφθανε σε μία άγνωστη πόλη φοβόταν τη συμπεριφορά των ανθρώπων που θα συναντούσε, εφόσον βέβαια δεν υπήρχε και νόμος να τον προφυλάξει.

Τη θέση του νόμου αναπλήρωνε το δίκαιο των Θεών. Ο Θεός και προστάτης των ξένων ήταν ο Δίας. Ο σεβασμός προς τους Θεούς και ο φόβος μήπως προκαλέσουν την οργή τους, έκανε τους ανθρώπους να δέχονται και να προστατεύουν τους ξένους τους. Η προστασία

αυτή από τους Θεούς δημιουργούσε υποχρεώσεις μεγαλύτερες από αυτές που θα πρόσταζαν ανθρώπινοι νόμοι.

ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ

Ελάχιστοι ήταν οι ξένοι τότε , και λιγότεροι ακόμα εκείνοι που θα έπρεπε να περάσουν θάλασσα για να μεταφερθούν σε έναν ξένο τόπο, γιατί γνώριζαν τους κινδύνους που έκρυβε και δύσκολα επέλεγαν να θέσουν τους εαυτούς τους σε κίνδυνο.

Τρεις είναι οι κατηγορίες των ξένων. Ο πραγματικός ξένος, που έρχεται με συγκεκριμένο σκοπό και που έχει όλα τα δικαιώματα της φιλοξενίας, ο ικέτης που είναι φυγός και γυρεύει καινούργια πατρίδα ή ναυαγισμένος που παρακαλεί να τον στείλουν πίσω στην πατρίδα του και τέλος ο φτωχός που προέρχεται μέσα από την πόλη και προσπαθεί να ζήσει από την ελεημοσύνη των άλλων. Ο φτωχός σε αρκετές περιπτώσεις έκανε και διάφορα θελήματα προκειμένου να πετύχει καλύτερα τη δουλειά του. Δεν πρέπει ωστόσο να συγχέουμε τον φτωχό με τον πένητα, ο οποίος ύστερα από περιπλάνηση φτάνει σε μία πόλη. Εκείνον τον δέχονται σαν ξένο με την προϋπόθεση "οτι δεν θα τους φορτωθεί και δε θα γίνει βάρος. Και σε περίπτωση που δεν αρκестεί με όσα του προσφερθούν μπορεί και να κακοπάθει.

Καθένα από τα είδη των ξένων τυγχάνει διαφορετικής φιλοξενίας. Ο πραγματικός ξένος ο οποίος απλά ταξιδεύει και περνά για να μείνει λίγο καιρό στον τόπο, φιλοξενείται ευχαρίστως και μάλιστα του δίνουν και δώρα, ο πτωχός φιλοξενείται για λίγο μόνο διάστημα και από οίκτο, ενώ η υποχρέωση προστασίας προς τους πένητες πηγάζει από οίκτο, γιατί εκείνους τους σπρώχνει η πείνα στη ζητιανιά και γι' αυτό οι Θεοί τους προστατεύουν και απαιτούν να μην τους προσβάλλουν οι άνθρωποι.

Από τα παραπάνω κατανοούμε οτι την καλύτερη μεταχείριση είχε ο πραγματικός ξένος, ο οποίος δικαιούταν να φιλοξενηθεί, να του δοθεί φαγητό και στέγη και να περιμένει και το δώρο της φιλοξενίας.

Η ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΚΑΙ Η ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ

Εκείνος που ήταν τότε υποχρεωμένος να φιλοξενεί τους ξένους που έφθαναν στη χώρα ήταν ο βασιλιάς. Τη δική του πόρτα θα χτυπούσαν οι ξένοι και θα γονάτιζαν μπροστά του για να του ζητήσουν φιλοξενία. Κι εκείνος ήταν υποχρεωμένος να τους τη δώσει σαν αντιπρόσωπος του λαού του. Γι' αυτό το λόγο τα παλάτια της Ομηρικής εποχής είχαν ιδιαίτερα διαμερίσματα, για να βρίσκουν στέγη οι ξένοι.

Ωστόσο δεν ήταν μόνο η υποχρέωση που παρότρυνε τον βασιλιά να παρέχει τη φιλοξενία του στους ξένους, αλλά ήταν για εκείνον ψυχική ανάγκη και την εξασκούσε απλόχερα, όχι μόνο γιατί του το επέβαλλε το έθιμο και η παράδοση, αλλά γιατί ένοιωθε και αυτός οίκτο για τον ξένο, φόβο προς τους Θεούς και αγάπη για τους κατατρεγμένους ανθρώπους.

Η φιλοξενία από το βασιλιά απέκτησε και χαρακτήρα θεσμού δικαίου για τον άρχοντα. Αυτό συντέλεσε στην ανάπτυξη της επικοινωνίας μεταξύ των πόλεων, εφόσον πλέον ήξεραν πως θα φιλοξενηθούν. Αυτό αποτελούσε ένα είδος δημόσιας φιλοξενίας, που δεν εμπόδιζε όμως και την ύπαρξη της ιδιωτικής φιλοξενίας παράπλευρα προς αυτήν και με παρόμοια ζωηρότητα και ένταση.

Ο Δίας ήταν προστάτης των ξένων, με συνέπεια η φιλοξενία να είναι αναπόσπαστο μέρος της ευλάβειας και του φόβου προς τους Θεούς σε τέτοιο σημείο ώστε κάποιος που δεν ήταν φιλόξενος, δεν μπορούσε να είναι ούτε δίκαιος ούτε ευσεβής. Όσοι παρέβαιναν το άγραφο δίκαιο της ξενίας, τραβούσαν πάνω τους την οργή των Θεών. Και αν τιμωρείται κανείς όταν δεν περιποιείται τον ξένο του, μπορεί κανείς να φανταστεί τί θα πάθει αν δεν τον σεβαστεί ή αν του αφαιρέσει τη ζωή. Κάτι τέτοιο θα ήταν το χειρότερο έγκλημα απέναντι στους Θεούς που τον προστατεύει.

Αυτό που γινόταν συνήθως ήταν οι Θεοί να στέλνουν τους ξένους στη γη, πολλές φορές όμως κατέβαιναν και οι ίδιοι οι Θεοί στη γη άγνωστοι για να ζητήσουν φιλοξενία από τους ανθρώπους.

Η περιποίηση των ξένων ήταν μία από τις μεγαλύτερες αρετές και επειδή δεν την επέβαλλε κανένας νόμος, είχε γίνει κάτι παραπάνω από υποχρέωση. Είχε γίνει έθιμο και συνείδηση.

Για το λόγο ότι οι άνθρωποι είναι δυστυχημένοι και οι μέρες των θνητών είναι λίγες, πρέπει ο κόσμος να είναι σπλαχνικός και φιλόξενος. Όπως σήμερα, έτσι και εκείνα τα χρόνια ο άνθρωπος υπολόγιζε πολύ τη γνώμη των άλλων, είχε ανάγκη από την καλή γνώμη για αυτόν από τους άλλους και αυτό το πετύχαινε με την καλοσύνη και την ευγένειά του προς αυτούς.

Παρόλο που οι ξένοι ήταν άγνωστοι στους ανθρώπους που ζητούσαν φιλοξενία, κανένας δεν τους την αρνιόταν. Αυτοί μπορεί να ήταν άτομα που ταξίδευαν, ταλαιπωριούνταν στη θάλασσα και στους δρόμους, μπορεί να ήταν πρόσωπα επικίνδυνα ή έμποροι που κυνηγούσαν το κέρδος ή στη χειρότερη περίπτωση κακούργοι και δολοφόνοι. Όταν τελικά αποκαλυπτόταν ποιός ήταν ο άνθρωπος που φιλοξενούσαν, τους έφευγε ο φόβος μήπως ήταν μεταμορφωμένος Θεός.

Η φιλοξενία ήταν μια ιερή λειτουργία και για να την εξασκήσει κανείς έπρεπε να παραβεί και αυστηρά οικογενειακά έθιμα, όπως για παράδειγμα η χαρά για κάποιο γάμο. Ένα τέτοιο παράδειγμα ήταν ο διπλός γάμος της κόρης και του υιού του Μενέλαου, βασιλιά της Σπάρτης, ο οποίος όταν ερωτήθηκε να φιλοξενήσει κάποιον ξένο την ημέρα εκείνη, θύμωσε ενώ δεν έπρεπε, γιατί ο ξένος έπρεπε οπωσδήποτε να φιλοξενηθεί.

ΑΝΤΑΜΟΙΒΗ ΣΤΟΥΣ ΦΙΛΟΞΕΝΟΥΣ

ΤΙΜΩΡΙΑ ΣΤΟΥΣ ΑΦΙΛΟΞΕΝΟΥΣ

Το να είναι κανείς φιλόξενος ήταν τιμή, και την τιμή αυτή την ενίσχυαν οι ποιητές με τον τρόπο τους. Είτε με θέματα παρμένα από τη ζωή και τις περιπέτειες των Ομηρικών ηρώων είχαν να ασχοληθούν, είτε έγραφαν ποιήματα και υποθήκες, είτε διατύπωναν τις φιλοσοφικές τους σκέψεις, ποτέ δεν απομακρύνονταν από τις αρχές που είχε θέσει ο Όμηρος και πάντα έδειχναν σεβασμό προς τις παραδόσεις.

Ο Δίας, που εξακολουθούσε να είναι προστάτης των ξένων, κατέβαινε συχνά στη γη μεταμορφωμένος για να ζητήσει φιλοξενία, με σκοπό να δει αν οι άνθρωποι τηρούν τους νόμους. Να ανταμείψει τους φιλόξενους και να τιμωρήσει τους αφιλόξενους.

Τις περισσότερες φορές η ανταμοιβή της φιλοξενίας ήταν μεγαλόδωρη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι εκείνο με τον Ηρακλή, ο οποίος ανταπέδωσε τη φιλοξενία που του προσέφερε ο Άδμητος, βασιλιάς τότε της Θεσσαλίας, με την καλύτερη ανταμοιβή. Όταν ο Ηρακλής έφτασε στο παλάτι, πήγε να ζητήσει φιλοξενία από το βασιλιά. Ο βασιλιάς δεν του την αρνήθηκε, αν και εκείνη τη στιγμή είχε πεθάνει η γυναίκα του, χωρίς να του πει όμως τίποτα τον καλοδέχτηκε. Ο Ηρακλής υποψιάστηκε ότι κάτι κακό είχε συμβεί και προτίμησε να μείνει αλλού και να αφήσει τον Άδμητο στο θρήνο του. Εκείνος όμως παρά την τραγική του λύπη, του είπε τα εξής λόγια :

- Οι πεθαμένοι πέθαναν. Πέρασε μέσ' στο σπίτι.

Όταν αργότερα ο Ηρακλής έμαθε την αλήθεια, παραμόνεψε το Χάρο, του πήρε την αγαπημένη γυναίκα του βασιλιά και τη γύρισε στον άνδρα της ζωντανή.

Τέτοια παραδείγματα ανταμοιβής σε ανθρώπους που απλόχερα έδιναν ότι μπορούσαν, υπάρχουν πολλά. Και όλα αυτά δε μπορούσαν οι ποιητές να τα αγνοήσουν, αντίθετα μάλιστα ανέβαζαν τη φιλοξενία στα ύψη, κηρύττοντας ότι όποιος κάνει κακό στον ξένο του είναι σα να προσβάλλει την τιμή του αδερφού του.

Ο Θησέας και ο Ηρακλής λατρεύτηκαν πολύ τα χρόνια εκείνα γιατί ξεκαθάρισαν την Ελλάδα από κακούργους που δε φέρονταν καλά στους ξένους και τους σκότωναν.

Ο Θησέας προσέφερε τεράστιες υπηρεσίες στη χώρα του, γιατί καθάριζε τους δρόμους από τους κακοποιούς και ληστές που εμπόδιζαν τους ξένους να πλησιάσουν σε αυτή. Το αξιοθαύμαστο πάνω του ήταν ότι δεν ενεργούσε από υποχρέωση ή από φόβο στους Θεούς, αλλά οι πράξεις του πήγαζαν από δική του πρωτοβουλία και επιθυμία να βοηθήσει τον κόσμο. Και επειδή η διαγωγή προς τους ξένους αποτελούσε έναν από τους σπουδαιότερους κανόνες για τη διάκριση της βαρβαρότητας από τον πολιτισμό και την ημερότητα.

Όλους αυτούς που φέρονται άσχημα στους ξένους, ο Θησέας τους εξαφάνιζε. Για παράδειγμα ο Προκρούστης που έκοβε τα πόδια των ξένων πάνω σε κρεβάτι, ο Σκείρων που τους έσπρωχνε στη θάλασσα και ο Κερκύων ο οποίος τους ανάγκαζε να παλέψουν μαζί του και τους σκότωνε. Όλους αυτούς ο Θησέας τους αντιμετώπιζε, προκειμένου να πετύχει το σκοπό του, να κάνει δηλαδή σεβαστό το νόμο και το θέλημα των Θεών.

Και ο Ηρακλής όμως τιμωρούσε και σκότωνε όσους κακούργουσαν απέναντι στους ξένους. Για παράδειγμα, στη Λυδία σκότωσε τον Συλέα και την κόρη του επειδή έβαζε τους ξένους να του σκάβουν τα αμπέλια.

Η τιμωρία δεν αργούσε να έρθει από το Θεό Δία στους εχθρόξενους. Καθένας που έκανε κακό σε ξένο θεωρούταν βάρβαρος και έπρεπε να πληρώσει με τη ζωή του. Τέτοιος θεωρήθηκε και ο Πάρης που άρπαξε την Ελένη και με τη βοήθεια του Δία τιμωρήθηκε γι' αυτή του την πράξη με την καταστροφή της Τροίας.

Η φιλοξενία ήταν κάτι ιερό και την ιερότητά της τόνισε και ο Αισχύλος, τοποθετώντας την μαζί με το σεβασμόν που πρέπει ο άνθρωπος να έχει για τους γονείς του.

Πρώτα κανείς των γονιών ας φυλάει το σέβας

Και τους φιλόξενους νόμους

Μέσα στα σπίτια του πάντα

Με ευλάβεια να κρατεί.

Εξάλλου ο τρόπος με τον οποίο δέχεται κανείς και φιλοξενεί τους ξένους του, δείχνει τον πολιτισμό του. Η ιερότητα της φιλοξενίας που προστατεύεται από τους Θεούς, δεν πρέπει ποτέ να παραμελείται ακόμη και αν πρόκειται να προκαλέσει κίνδυνο στον άνθρωπο ή και σε ολόκληρη την πόλη. Αυτό σημαίνει αληθινός πολιτισμός και αυτό είναι που ξεχωρίζει τα βάρβαρα από τα πολιτισμένα έθνη. Την αδιαφορία για τους ξένους τη θεωρούσαν δείγμα ελλείψεως πολιτισμού.

Αν αναλογιστεί κανείς πόση εκτίμηση απολάμβαναν τα φιλόξενα άτομα, τότε μπορεί και να φανταστεί πόσο πολύ έπεφταν στα μάτια των αρχαίων τα αφιλόξενα.

Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ

Στην αρχαιότητα δεν υπήρχε ενιαίο ελληνικό κράτος αλλά διάφορες ελληνικές πολιτείες και η καθεμία από αυτές ακολουθούσε τη δική της τακτική προκειμένου να προσελκύσει περισσότερο κόσμο και να αυξήσει τα οικονομικά της. Προσπαθούσε να συνάψει συμφωνίες με γειτονικά κράτη για να διατηρήσει την ανεξαρτησία της, την οποία απειλούσαν διαρκώς. Γι' αυτό το λόγο έπρεπε να βρει τα μέσα και να τα μεταχειριστεί κατάλληλα για να προσελκύσει το σεβασμό των άλλων λαών και να τους δείξει τον πλούτο της και τη δύναμή της. Έτσι κατέληξε στην καθιέρωση και την εκτέλεση αθλητικών αγώνων.

Η Αθήνα πρώτη από όλες τις άλλες πόλεις είχε καθιερώσει αγώνες από αρχαιοτάτων χρόνων στις γιορτές των Παναθηναίων. Εκεί πάνω από ογδώντα ημέρες το χρόνο ήταν αφιερωμένες σε γιορτές και αγώνες. Και άλλες πόλεις όμως, μικρότερες, διοργάνωναν αγώνες. Κάθε πόλη φρόντιζε να καθιερώσει τέτοιες γιορτές και θεάματα.

Οι λόγοι για τους οποίους γίνονταν οι αγώνες ήταν πολλοί. Είτε για να τιμήσουν έναν επίσημο ξένο, ή τη μνήμη ενός επίσημου προσώπου, ή ακόμη για να πανηγυρίσουν τη σωτηρία ενός άλλου.

Οι αγώνες έδιναν την ευκαιρία σε ανθρώπους πολλών πόλεων να συγκεντρωθούν σε μία και να ωφεληθεί έτσι και η πόλη που διοργάνωνε τους αγώνες. Παράλληλα όμως με τα οικονομικά οφέλη, οι Έλληνες είχαν μία φυσική αγάπη για τον αθλητισμό ριζωμένη μέσα στην ψυχή τους από τους πανάρχαιους χρόνους.

Οι αγώνες αυτοί ήταν τέσσερις. Τα Πύθια που γίνονταν στους Δελφούς, τα Νέμεα στην Νεμέα, τα Ισθμια στον Ισθμό και τα Ολύμπια, η σπουδαιότερη αθλητική συνάντηση και γιορτή, που γινόταν στον ιερό χώρο της Ολυμπίας.

**** Τα Πύθια**

Αφορμή για την καθιέρωση των Πυθίων έδωσε το γεγονός ότι οι νικητές του πρώτου ιερού πολέμου, που κατέστρεψαν την Κρίσσα και την παραλιακή πόλη Κίρρα, τους επικίνδυνους αντιπάλους των Δελφών, ήθελαν να διαιωνίσουν τη νίκη τους.

Τα Πύθια δεν ήταν εντελώς αθλητικοί αγώνες και σε αυτό διαφοροποιούνταν κατά πολύ από όλες τις άλλες γιορτές της αρχαίας Ελλάδας. Ήταν περισσότερο καλλιτεχνικός ο χαρακτήρας τους, αφού πρώτα γίνονταν τα μουσικά αγωνίσματα και έπειτα ακολουθούσαν οι αγώνες.

Οι Δελφοί είχαν πάρει όλα τα κατάλληλα μέτρα, ώστε οι αγώνες να αποτελέσουν ένα εξαιρετικό γεγονός και να τους εξασφαλίσουν μεγαλύτερη συρροή. Η πύκνωση των ξένων ήταν τόσο μεγάλη ώστε να υπάρχουν ειδικά άτομα με την υποχρέωση να φροντίζουν για την καλή κατάσταση και τη συντήρηση των δρόμων, να τηρούν την τάξη κατά τη διάρκεια των αγώνων και να μεριμνούν για τη στέγαση και την τροφή του πλήθους.

**** Τα Νέμεα**

Για την καθιέρωση των Νέμεων ως πανελλήνια γιορτή, χρησιμοποιήθηκε ο θρύλος και η παράδοση. Αρχικά είχαν αναμνηστικό χαρακτήρα, της νίκης του Απόλλωνα κατά του δράκοντα Πύθωνα.

Η γιορτή αυτή καθιερώθηκε να γίνεται κάθε δύο χρόνια τον Ιούλιο και να διαρκεί πολλές μέρες. Ο μήνας βέβαια αυτός δεν ήταν ο καλύτερος για την κοιλάδα της Νεμέας γιατί η ζέστη ήταν αφόρητη και οι αθλητές και οι θεατές θα υπέφεραν από τον ήλιο. Αλλά μάλλον οι άνθρωποι τότε δε λογάριαζαν και πολύ την ταλαιπωρία.

Τα Νέμεα ήταν γυμνικοί και ιππικοί αγώνες και αργότερα προστέθηκαν μουσικά και δραματικά αγωνίσματα.

Για να είναι εξασφαλισμένη η επιτυχία των αγώνων και η συμμετοχή των αθλητών, ήταν αναγκαία η εκχειρία. Οι αγώνες μπορεί να μην έκαναν την πόλη πλούσια, αλλά στερέωσαν τη φήμη σε ολόκληρη την Ελλάδα και έκαναν τους κατοίκους της κοιλάδας να δουν το άλσος τους να γίνεται το εθνικό κέντρο της Πελοποννήσου. Κι ενώ χωρίς αυτούς θα έμεναν στην αφάνεια, χάρη σε αυτούς είδαν την κοιλάδα να στολίζεται με ναούς, θέατρα και στάδια και ζούσαν

ευτυχισμένοι χάρη στην κίνηση που είχε δημιουργηθεί στον κάμπο τους.

**** Τα Ισθμια**

Η πόλη που βρισκόταν πιο κοντά στον Ισθμό ήταν η Κόρινθος, και επειδή ήταν γνωστή η δύναμή της, ανέλαβε τη διεύθυνση των Ισθμίων, μιας μεγάλης αθλητικής εορτής που γινόταν στον Ισθμό.

Ο θρύλος και η παράδοση εργάστηκαν για να δώσουν την αρχή των αγώνων σε αφορμές μυθικές. Οι Θεοί ήταν αυτοί που διάλεξαν αυτό το μέρος για να κάνουν εκεί τους αγώνες, ή οι ήρωες που το είχαν καθαγιάσει και δημιουργήθηκαν γι' αυτούς.

Οι αγώνες αυτοί γίνονταν κάθε δύο χρόνια, την Άνοιξη κάθε πρώτου και τρίτου χρόνου κάθε Ολυμπιάδας και ξεκίνησαν ως γυμνικοί και ιππικοί, αλλά αργότερα προστέθηκαν αγωνίσματα κιθαρωδών, αοιδών και ποιητών, στα οποία μάλιστα συμμετείχαν και γυναίκες.

Οι Κορίνθιοι δεν είχαν οφέλη από τους αγώνες, είχε κερδίσει όμως άλλα. Ο ναός είχε γίνει μεγαλοπρεπέστατος και το ιερό του τέμενος στόλιζαν αγάλματα νικητών. Ο ιερός αυτός τόπος ζούσε από την αθλητική αυτή συνάντηση, η οποία είχε αρχίσει να θεωρείται σαν μία από τις μεγαλύτερες εθνικές εορτές των Ελλήνων. Όμως οι Κορίνθιοι απέβλεπαν στο υλικό κέρδος και αργότερα για να προσελκύσουν περισσότερο κόσμο, αγόραζαν αρκούδες για να προκαλέσουν την περιέργεια του κόσμου.

**** Τα Ολύμπια**

Τα Ολύμπια ήταν η μεγαλύτερη, η σπουδαιότερη αθλητική γιορτή και η χρονικά αρχαιότερη. Ήταν άριστα οργανωμένη γιατί γινόταν σε χώρο αποκλειστικά για αγώνες. Μπορεί να μην είχε ξακουσμένο μαντείο, το έδαφός της όμως είχε θεωρηθεί προορισμένο από τους Θεούς για την επίδειξη και την άμιλλα του κορμιού.

Ο χαρακτήρας των αγώνων ήταν τοπικός αρχικά και τους αποτελούσαν ήρωες ή απλοί άνθρωποι που ήθελαν να δείξουν την αξιοσύνη τους.

Οι αγώνες ήταν ανάγκη να εξαπλωθούν μακριά για να τους μάθει ο κόσμος και να δείξει το σεβασμό του στον τόπο αυτό και να φιλοδοξήσει να έρθει και αυτός στο ίδιο μέρος για να αγωνιστεί.

Με όλο αυτό το κύρος και τα υλικά οφέλη που έδιναν οι αγώνες, δεν άφηναν ήσυχους τους λαούς που είχαν τη φιλοδοξία να τους διευθύνουν. Η Σπάρτη φιλοδοξούσε από παλιά να πάρει την κηδεμονία της Πελοποννήσου. Επιπλέον οι Πισάτες ήθελαν να αποκτήσουν την ανεξαρτησία τους και να αναλάβουν τη διεύθυνση των αγώνων. Γύρω από τον τόπο των αγώνων υπήρχε συνεχώς ένας πόλεμος που είχε βέβαια ηθικές αφορμές, αλλά δεν ήταν απαλλαγμένος από τη συμφεροντολογία.

Το ποιόν των αγώνων βελτιωνόταν διαρκώς. Κάθε φορά υπήρχαν και καινούργια αγωνίσματα, ενώ η επιθυμία για να προσελκύονται περισσότεροι αθλητές και να μένουν περισσότερες ημέρες στην Ολυμπία, αυξανόταν με τους ίδιους ρυθμούς.

Κανένα μέρος στην Ελλάδα δεν ανέπτυξε τόσο τουρισμό όσο η Ολυμπία. Κολακεύοντας την εθνική αδυναμία των Ελλήνων, την επίδειξη της σωματικής δύναμης και ομορφιάς και ξέροντας το μυστικό πως να τους καλέσει να τη θαυμάσουν σε έναν τόπο γεμάτο από αριστουργήματα που ανύψωναν το πνεύμα και την ψυχή τους, εκμεταλλευόμενη τους θρύλους, τη φυσική ομορφιά και τη γαλήνη του τοπίου, κατάφερε να εξάψει την εθνική τους φιλοτιμία και να προφυλαχθεί από κάθε εισβολή.

Έτσι σιγά – σιγά η Ολυμπία έγινε το κέντρο της ελληνικής γης, πλήθη ξεκινούσαν από παντού δίχως να σκεφτούν τους κακούς δρόμους ή τα δύσκολα μέσα μεταφοράς και ένας τεράστιος για εκείνον τον καιρό αριθμός επισκεπτών πλημμύριζε τον χώρο της Ολυμπίας.

Στην ουσία οι αγώνες γίνονταν τις τρεις ενδιάμεσες μέρες στο στάδιο, στον ιππόδρομο και μπροστά σε ένα βωμό που βρισκόταν στην είσοδο του σταδίου. Η πρώτη ημέρα ήταν αφιερωμένη στους Θεούς. Τότε γινόταν η επίσημη είσοδος των αθλητών, γίνονταν θυσίες στους Θεούς, ακολουθούσε όρκος από τους αθλητές ότι δε θα κάνουν καμία παρανομία και από τους κριτές πως θα κρίνουν δίκαια. Την τελευταία ημέρα στεφάνωναν με κλωνάρι αγριελιάς τους νικητές και πρόσέφεραν θυσίες στους Θεούς.

Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΑ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

Οι αρχαίοι πίστευαν στους Θεούς και ζητούσαν πάντα τη βοήθειά τους όταν τους είχαν ανάγκη, είτε για να τους βοηθήσουν σε μία ανάγκη ή για να τους εξηγήσουν τη θέληση των Θεών. Από εκεί ξεκίνησε και η μαντική. Η πίστη στη μαντεία ριζώθηκε βαθιά στις καρδιές των Ελλήνων και πολλές φορές αποδεικνυόταν χρήσιμη, ειδικά σε καιρούς πολέμου, που οι άνθρωποι χρειάζονταν συμβουλές.

Τα σπουδαιότερα και πιο δημοφιλή μαντεία ήταν στη Δοδώνη, αφιερωμένο στον Ολύμπιο Δία και στους Δελφούς, αφιερωμένο στον Θεό Απόλλωνα. Κόσμος από όλες τις πόλεις έτρεχε στα μαντεία αυτά για να ζητήσει συμβουλές. Και όσο αυξανόταν η φήμη τους, τόσοσ περισσότερος κόσμος μαζευόταν. Οι λόγοι που έφερναν τον κόσμο σε αυτά τα μαντεία ποικίλουν. Άλλοι είχαν ανάγκη να εξηγήσουν περίεργα φαινόμενα της καθημερινής τους ζωής, άλλοι για να ζητήσουν μία συμβουλή που θα τους έβγαζε από δύσκολες καταστάσεις και άλλοι απλά για να μάθουν πώς πρέπει να αντιμετωπίσουν κάτι που τους έτυχε.

**** ΜΑΝΤΕΙΑ**

**** Το ιερό της Δοδώνης**

Η Δοδώνη ζούσε αποκλειστικά από τα οφέλη που της χάριζε το μαντείο. Στην αρχή ο κόσμος ήταν λίγο δύσπιστος αλλά ύστερα από μία φήμη ότι όχι μόνο άνθρωποι αλλά και ημίθεοι είχαν σπεύσει εκεί για συμβουλές, έπειτα από αυτό δεν έπρεπε να αμφιβάλλουν. Παρόλα τα προβλήματα μέχρι να φτάσουν εκεί, τις δυσκολίες του δρόμου, του καιρού, αλλά και της παραμονής τους εκεί, άνθρωποι όλων των τάξεων έτρεχαν στο μαντείο από κάθε πόλη για να συμβουλευτούν ακόμη και για μικροπράγματα. Για παράδειγμα, ταξίδευε κάποιος πολλές ώρες μόνο για να ρωτήσει αν η γυναίκα του θα γεννήσει κορίτσι ή αγόρι

Επειδή όμως ο χώρος του μαντείου δεν ήταν μεγαλοπρεπής αλλά ούτε οι ιερείς ήταν περιποιημένοι, ο κόσμος έδειξε προτίμηση στο άλλο μαντείο, στους Δελφούς. Βέβαια η Δοδώνη συνέχισε την προσπάθειά της προκειμένου να μη χάσει την πελατεία της, αλλά ακόμη και όταν έγινε αυτό εξακολούθησε τη ζωή της με λιγότερη πελατεία και συντριμμένη φήμη.

**** Το μαντείο των Δελφών**

Το μαντείο αυτό ήταν από τα σπουδαιότερα στην ιστορία της ανθρωπότητας. Ο χώρος ήταν πανέμορφος, ένα τοπίο ξεχωριστό, δεν ήταν όμως μόνο η ομορφιά του τοπίου που συνέβαλε στην εξέλιξή του. Πάνω απ' όλα ήταν η γεωγραφική του θέση. Οι Δελφοί ήταν το κλειδί των δρόμων της Στερεάς, ο Παρνασσός χώριζε στα δύο τη Στερεά Ελλάδα και όλοι οι δρόμοι που ένωναν τα δύο αυτά μέρη, περνούσαν από κοντά του.

Αυτός ήταν ο κυριότερος λόγος ανάπτυξης του μαντείου και γι' αυτό το λόγο ο ρόλος που έπαιξε σε όλες τις εποχές ήταν σημαντικότερος.

Η περιοχή ήταν πολύ μικρή αλλά οι κάτοικοι δεν ενδιαφέρονταν να τη μεγαλώσουν. Ήταν ευχαριστημένοι που τα κέρδη που είχαν από τους ξένους ήταν περισσότερα από αυτά που τους έδινε η αφιλόξενη γη τους. Σιγά – σιγά η εσωτερική ζωή του μαντείου

οργανώνεται καλύτερα και ο σεβασμός προς το μαντείο απλώνεται και γίνεται πανελλήνιος.

Και όσο απλώνεται η φήμη του μαντείου, αυξάνεται και η επιθυμία για προσέλκυση περισσότερου κόσμου. Επιπλέον ήθελαν να βελτιώσουν το χώρο ώστε να προκαλέσει το θαυμασμό των ξένων. Οι ιερείς έπρεπε να προσέχουν πολύ για να κρατήσουν την πελατεία τους. Οι χρησμοί που έδιναν έπρεπε να είναι σωστοί και αληθινοί.

Αν οι Δελφοί δεν είχαν τόση αξία με τον πλούτο τους, αν είχαν μείνει ένα ταπεινό και απόμακρο μαντείο όπως και η Δοδώνη, αν η θρησκευτικότητα και μόνο οδηγούσε τα πλήθη σε αυτούς, τότε η ζωή τους θα ήταν ήσυχη και οι πόλεις δε θα είχαν βλέψεις να την κατακτήσουν.

**** Το Τροφώνιο**

Το μαντείο αυτό βρισκόταν στη Λιβαδειά. Δεν είχε ούτε την ίδια σοβαρότητα με τα άλλα ούτε την ίδια παλαιότητα. Δεν υπήρχε σύγκριση μεταξύ της προσωπικότητας που λατρευόταν μέσα σε αυτό και των Θεών που λατρεύονταν στα άλλα δύο μαντεία. Και αυτό γιατί ο Τροφώνιος που λατρευόταν στο συγκεκριμένο μαντείο, ήταν ένας τοπικός ήρωας που είχε αποθεωθεί, χωρίς όμως να έχει κάνει τίποτα σπουδαίο για τη χώρα του.

**** ΑΣΚΛΗΠΙΕΙΑ**

**** Το Ασκληπιείο της Επιδαύρου**

Το μέρος αυτό ήταν κατάλληλο για να κρύψει τη λατρεία των Θεών ή των δαιμόνων που θα είχαν θεραπευτικές δυνάμεις και θα μπορούσαν στο περιβάλλον εκείνο της γαλήνης και της μοναξιάς να τις εξασκήσουν για να ανακουφίσουν τις ψυχές των ανθρώπων.

Εκείνη την εποχή το μαντείο ήταν στην ακμή του. Οι ιερείς προκειμένου να προσελκύσουν κι άλλους επισκέπτες, καθιέρωσαν διάφορες γιορτές και αγώνες και αργότερα αγώνες ραψωδίας και μουσικής.

Αν κάποιος επισκεπτόταν για πρώτη φορά τον χώρο και είχε αμφιβολίες για τις θεραπευτικές ικανότητες του Θεού, έπρεπε να δει τις γιαιτριές και τα θαύματα που είχε κάνει, που που ήταν γραμμένα πάνω σε μαρμάρινες στήλες. Οι άνθρωποι που κατέφευγαν εκεί ήταν άνθρωποι με προβλήματα υγείας που είχαν απελπιστεί από τους γιατρούς και ευελπιστούσαν στο θαύμα. Οι ιερείς όμως δεν είχαν μοναδικό σκοπό να γιατρέψουν τον κόσμο αλλά να τους καταβάλουν το αντίτιμο για τη γιαιτριά τους.

Ο μεγάλος αριθμός των ανθρώπων που μαζευόταν εκεί, δημιούργησε την ανάγκη να κάνουν τον χώρο πίο όμορφο. Αυτό όμως που έδειχνε τον πλούτο ήταν το περίφημο θέατρο, του οποίου η εξαιρετική κατασκευή και ομορφιά δείχνουν πως οι ιερείς καθόλου δε λυπήθηκαν τα χρήματα για να αποκτήσει το ιερό τους το ομορφότερο θέατρο της Ελλάδας.

Η κίνηση της Επιδαύρου δε σταμάτησε ποτέ. Οι άρρωστοι έτρεχαν προς το Θεό της παρηγοριάς, άρχισε όμως και η επιστήμη να κάνει τα πρώτα της βήματα, πράγμα που έκανε τους ιερείς να ανησυχούν.

**** Το μαντείο του Αμφιάραου**

Το μαντείο αυτό ήταν σε έναν μικρό χώρο κοντά στον Ωρωπό, αλλά ήταν πολύ σημαντικό για την ιστορία του θρησκευτικού τουρισμού. Εκεί λατρευόταν ένας θεοποιημένος ήρωας. Για να μένει ο

κόσμος που ερχόταν από διάφορες πόλεις, χτίστηκαν σπίτια, υδραγωγεία και καπηλειά.

Οι ξένοι, εκτός από τις θυσίες που έκαναν, έπρεπε να πληρώσουν για να πάρουν τη μαντεία. Αργότερα προσπαθώντας να τραβήξουν περισσότερους ξένους, καθιερώνονταν θρησκευτικές τελετές και αγώνες ποιητικοί, γυμναστικοί και ιππικοί.

**** ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ**

**** ΕΛΕΥΣΙΝΑ**

Εκεί πήγαινε ο κόσμος για να τιμήσει τις θεότητες που λατρεύονταν, αλλά κυρίως για να μνηθούν στα μυστήρια και να βρουν την ψυχική ηρεμία. Η αφορμή δηλαδή ήταν καθαρά θρησκευτική.

Κατά τη διάρκεια της τελετής άφηναν τους ανθρώπους ελεύθερους να σκεφθούν και να εξηγήσουν όσα τους υπέβαλαν στη συνείδηση οι ιερείς.

Η σπουδαιότητα που είχαν αποκτήσει τα Ελευσίνια οφείλονται κυρίως στη μυστικότητα που επικρατούσε. Αν οι μούμενοι φανέρωναν το μυστικό τους, τότε η υποβολή που εξασκούσαν θα έπαυε και η πολιτική και οικονομική ζημιά της Αθήνας και της Ελευσίνας θα ήταν τεράστια.

ΟΙ ΥΛΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ

Τις υλικές υποχρεώσεις της φιλοξενίας αποτελούσε η υποδοχή βέβαια του ξένου, το τραπέζι με το φαγητό, το λουτρό, η παραχώρηση στέγης και το ξεπροβόδισμά του.

• Η υποδοχή του ξένου

Η υποδοχή του ξένου αποτελούσε μια ολόκληρη ιεροτελεστία και ήταν ανάλογη με την τάξη του και το σκοπό για τον οποίο είχε αφιχθεί στην ξένη πόλη.

Συνήθως η υποδοχή που φύλαγαν για τους ξένους ήταν πολύ τιμητική. Τρανταχτό παράδειγμα ήταν η υποδοχή του Οδυσσέα, ο οποίος έτυχε της καλύτερης περιποίησης. Ο βασιλιάς τότε ύστερα από τα λόγια του Οδυσσέα, σηκώθηκε, τον πήρε από το χέρι και τον έβαλε να καθίσει στο θρόνο του υιού του.

Από εκείνη τη στιγμή που ο ξένος θα καθίσει σε τέτοια τιμητική θέση, τον περιμένει άλλη ιεροτελεστία. Ο βασιλιάς του προσφέρει λουτρό ή του φέρνει νερό σε λεκάνη για να πλύνει τα χέρια του, αφού για να φάει και να πιει πρέπει να εξαγνιστεί και το νερό τότε αποτελούσε σύμβολο εξαγνισμού για τις σπονδές που θα ακολουθήσουν την ώρα του φαγητού.

• Το τραπέζι

Η περιποίηση που λαμβάνουν οι ξένοι πριν και κατά τη διάρκεια του φαγητού είναι και αυτή εξίσου αξιόλογη. Όταν καθίσουν στην καρέκλα, μπροστά τους θα φέρουν ένα σκαλιστό τραπέζι γεμάτο από πλούσια φαγητά και θα τους μοιράσουν τα κρέατα. Σε περίπτωση που η υποδοχή γίνει σε κάποιο φτωχικό σπίτι όπου δεν υπάρχουν ειδικά άτομα για αυτή τη δουλειά, την περιποίηση την αναλαμβάνει εξ' ολοκλήρου ο νοικοκύρης.

Τα βασιλικά σπίτια είχαν ειδική αίθουσα για τέτοιου είδους συγκεντρώσεις. Αυτή η αίθουσα ονομαζόταν «μέγαρον» και ήταν από τις πιο ευρύχωρες του παλατιού.

Σε περίπτωση που ο ξένος φτάσει στο σπίτι μια ώρα ακατάλληλη για φαγητό, ο νοικοκύρης του σπιτιού είχε στη διάθεσή του περισσότερη ώρα για να εξυπηρετήσει καλύτερα τον ξένο του. Λουτρό προσέφεραν εάν ο ξένος ήταν πρόσωπο περιωπής ή απλά εάν ήθελαν να του επιδειχθούν, και έπειτα ακολουθούσε το ντύσιμό του με πολυτελέστατα ρούχα, ενώ το τραπέζι στρωνόταν με τη μεγαλύτερη πολυτέλεια. Αρκετές φορές, προκειμένου να ευχαριστήσουν ακόμη περισσότερο τον ξένο τους, καλούσαν και άλλους ανθρώπους για να έχει συντροφιά ή ακόμα καλούσαν τραγουδιστή για να τον κάνει να ξεχάσει τα βάσανά του και να τον ευχαριστήσει.

Ωστόσο την ιερότητα της φιλοξενίας δεν τη συνιστούσε μόνο η παροχή φαγητού, αλλά περισσότερο οι σπονδές που έκαναν προς το θεό Δία κατά τη διάρκεια του φαγητού.

Γενικότερα μία από τις μεγαλύτερες απολαύσεις των Ελλήνων των ηρωικών και των ιστορικών χρόνων, ήταν η ώρα αυτή του φαγητού. Και σε αυτό συνέβαλε και το γεγονός ότι ύστερα από το φαγητό πολλοί λόγιοι και σοφοί άνοιγαν φιλοσοφικές συζητήσεις. Βέβαια μεγάλο ενδιαφέρον παρουσίαζαν και οι εξιστορήσεις του ξένου για την περιπλάνησή του σε ξένες χώρες και για τη ζωή του στη δική του πατρίδα που κανένας άλλος δεν γνώριζε. Όλα αυτά τα έλεγε συνήθως ο ξένος μόνος του, αφού όμως πρώτα τελείωνε το φαγητό του. Γι αυτό και οι νοικοκύρηδες πρώτα τον άφηναν να γευματίσει και έπειτα μπορούσαν να τον ρωτήσουν ότι ήθελαν. Κάτι που έπρεπε να αποφύγουν ήταν να τον φέρουν σε δύσκολη θέση, δεν έπρεπε να επιμένουν σε πράγματα που ο ίδιος δεν ήθελε να μιλήσει. Δεν ήταν υποχρεωτικό να τον γνωρίζουν ούτε να ανήκουν στην ίδια κοινωνική τάξη για να τον φιλοξενήσουν. Τους αισθάνονταν σαν αδέρφια τους και έπρεπε να τους φιλοξενήσουν όλους με ανάλογες τιμές. Εάν μάλιστα ήταν συστημένοι από κοινό γνωστό ή φίλο, φιλοξενούνταν χωρίς να ρωτηθούν αμέσως για την ταυτότητά τους.

Και αν πάλι ήταν κακοποιός, ούτε τότε του έλειπε η φιλοξενία και η περιποίηση.

• Το λουτρό

Λουτρό μπορεί να παραχωρηθεί στον ξένο και μετά το φαγητό. Τότε θα τον αλείψουν με λάδι και είτε έχει ο ίδιος είτε όχι, θα του δώσουν πολύτιμα και ακριβά ρούχα να φορέσει. Την ίδια περιποίηση

προσέφερε η Ναυσικά στον Οδυσσέα όταν βρίσκονταν στο νησί της Κίρκης.

- **Η παραχώρηση στένης**

Αυτό που ζητούσαν περισσότερο οι ξένοι ήταν ένα μέρος για να ξεκουράσουν τα βασανισμένα κορμιά τους. Χτυπούσαν την πόρτα του βασιλιά, ο οποίος εκπροσωπούσε τον λαό κι εκείνος είχε την υποχρέωση να τον δεχθεί, να τον φιλοξενήσει, να τον ταΐσει και να τον στείλει πίσω στην πατρίδα του με δώρα. Γι' αυτό το λόγο τα παλάτια εκείνη την εποχή είχαν ιδιαίτερα διαμερίσματα όπου φιλοξενούνταν οι ξένοι.

Οι εντελώς άποροι δεν είχαν τα μέσα να φιλοξενήσουν κανέναν, αλλά οι φτωχοί δε μπορούσαν να αρνηθούν μία γωνιά στην καλύβα τους, αφού δεν είχαν να προσφέρουν τίποτε παραπάνω. Τους έβαζαν κοντά στη φωτιά και τους παραχωρούσαν το κρεβάτι τους εάν δεν είχαν δεύτερο. Εάν έστελναν τον ξένο σε δημόσιο μέρος να ξαπλώσει, η πράξη θεωρούνταν έσχατη περιφρόνηση στο πρόσωπο του φιλοξενούμενου αλλά και του ξένιου Δία.

Οι ξένοι συνοδεύονταν πάντα μέχρι το δωμάτιο, έπαιρναν το καλύτερο δωμάτιο με το μεγαλύτερο κρεβάτι και τα πιο βαριά σκεπάσματα.

Το χρονικό διάστημα που μπορούσε κάποιος να φιλοξενηθεί εξαρτιόταν σε μεγάλο βαθμό και από τη συμπάθεια που έτρεφε ο φιλοξενών προς τον ξένο του. Το μόνο σίγουρο ήταν ότι δε μπορούσε να φύγει προτού λάβει τις τιμές του σαν φιλοξενούμενος.

- **Το ξεπροβόδισμα του ξένου.**

Όταν τελικά έφθανε η ώρα του αποχωρισμού, φαινόταν η ανωτερότητα και ο πολιτισμός των φιλοξενούντων. Κανένας δε γυρνούσε τότε σε άγνωστες χώρες για περιήγηση, αλλά ή θα ήταν εξόριστος από την πατρίδα του, ή θα είχε ανάγκη από κάποια πληροφορία. Τότε έπρεπε να τον βοηθήσουν να γυρίσει στον τόπο του και επειδή μία τέτοια εξυπηρέτηση μπορούσε μόνο ο βασιλιάς να του την προσφέρει, γι' αυτό και την προστασία των ξένων την αναλάμβαναν κυρίως οι βασιλιάδες.

Σε πολλές περιπτώσεις προσφέρονταν και δώρα στους φιλοξενούμενους, χωρίς αυτό βέβαια να είναι υποχρεωτικό, αλλά είχε γίνει και αυτό απαραίτητο μέρος της φιλοξενίας. Ειδικά αν ο ξένος ήταν πτωχός, όχι μόνο έπρεπε να τον γεμίσει δώρα ο βασιλιάς, αλλά και όλοι οι άρχοντες και ο υπόλοιπος κόσμος. Έπειτα η παροχή δώρων έγινε έθιμο και ο φιλοξενούμενος τα απαιτούσε πλέον και ήταν τεράστια χαρά γι' αυτόν όταν τα έπαιρνε. Υπήρχε φυσικά και το άλλο, ότι πλέον ο ξένος θεωρούσε τα δώρα σαν το μεγαλύτερο κέρδος από όλο του το ταξίδι και μάλιστα ήξερε πως όταν θα τα έδειχνε στους συμπολίτες του θα γινόταν πιο σεβαστός και θα τον παίνευαν ότι γύρισε πολλές πόλεις και ότι αγαπήθηκε από πολλούς ανθρώπους. Τέτοια δώρα ήταν ο χαλκός, το χρυσάφι, αργυρά ποτήρια ή ακόμα και το κρασί. Στην περίπτωση όμως που το πρόσωπο που φιλοξενούταν ήταν γυναίκα, αποκόμιζε σαν δώρα φορέματα ή εργαλεία χρήσιμα για γυναικείες δουλειές. Υπήρχε βέβαια και η περίπτωση που αντί κάποιου δώρου έδιναν ανθρώπους χρήσιμους για δουλειές. Η ποσότητα και το είδος που διάλεγε ο καθένας να δώσει εξαρτιόταν από τη γενναιοδωρία του.

Το ότι γινόταν ανταλλαγή δώρων το βλέπουμε σε περιγραφές της Ιλιάδας και της Οδύσσειας. Ο Οδυσσέας έπαιρνε δώρα από τις χώρες όλες που περνούσε αλλά ο ίδιος δεν ήταν σε θέση να προσφέρει τίποτα. Η ανταλλαγή ή η απλή παραχώρηση κάποιου δώρου, ήταν κάτι σαν υποθήκη που ανέγραφαν στην υποχρέωση της αμοιβαίας φιλοξενίας. Αυτό σημαίνει ότι εκείνος που έπαιρνε το δώρο επιφυλασσόταν να το ανταποδώσει όταν θα του δινόταν η ευκαιρία.

ΟΙ ΗΘΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ

Μία από τις ηθικές υποχρεώσεις που επέβαλλαν οι θεσμοί της φιλοξενίας ήταν να μη σηκώνει ποτέ τα όπλα ο ένας έναντι του άλλου. Επιπλέον από τη στιγμή που φιλοξενεί κανείς κάποιον είναι υποχρεωμένος να τον προστατεύει από κινδύνους και να τον προφυλάσσει από τους εχθρούς. Ο ξένος δεν πρέπει να κακοπάθει, γιατί κάτι τέτοιο θα ήταν ντροπή για εκείνον που τον φιλοξενεί.

Ξένος δε θεωρείται μόνο ο φιλοξενούμενος, αλλά και ο φιλοξενών. Η βασική τους διαφορά είναι ότι ο ένας είναι σε θέση να προσφέρει τη φιλοξενία του και έτσι ο θεσμός γίνεται ακόμη δυνατότερος και ο ένας πρέπει να προστατεύει τον άλλον.

Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

Η ΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΥΣ ΞΕΝΟΥΣ

Κάθε συγκροτημένη κοινωνία είχε ένα συγκεκριμένο θεό που λάτρευε και αυτό είχε ως συνέπεια να απαγορεύεται η είσοδος σε όσους ξένους δεν ανήκαν στην ίδια λατρεία. Η πόλη δεν επέτρεπε στους ξένους να θυσιάζουν στους πολιούχους θεούς της, ούτε καν να μπαίνουν στους ναούς της.

Αυτή η αντιμετώπιση των ξένων άρχισε να δημιουργεί μία διάκριση ανάμεσα σε αυτούς και τους ντόπιους. Ο ξένος, μη μετέχοντας στη θρησκεία δεν είχε κανένα δικαίωμα. Αν έκανε κάποιο έγκλημα ακολουθούσε την ίδια διαδικασία με τον δούλο, δεν μπορούσε να παντρευτεί, ούτε να κάνει εμπόριο, και επιπλέον δεν μπορούσε να κληρονομήσει από πολίτη.

Ο ξένος γινόταν δεκτός αλλά δεν συμμετείχε στη λατρεία και δεν είχε ούτε μπορούσε να αποκτήσει πολιτικά δικαιώματα. Για να γίνει δε δεκτός ο ξένος έπρεπε να ψηφίσει η εκκλησία του Δήμου και ύστερα από εννέα μέρες να γίνει δεύτερη ψηφοφορία. Αλλά δεν έφτανε αυτό, έπρεπε να ψηφίσουν τουλάχιστον έξι χιλιάδες πολίτες, πράγμα σχεδόν αδύνατο γιατί σπάνια η εκκλησία του Δήμου συγκέντρωνε τόσο κόσμο.

Αυτές οι απαγορεύσεις εμπόδιζαν κάποιον ξένο που ήθελε, να γίνει μέλος της κοινωνίας και να αποκτήσει ίσα δικαιώματα με τους πολίτες. Οι περαστικοί πάντως, εκείνοι οι ξένοι δηλαδή που επισκέπτονταν κάποια πόλη για περιήγηση, δεν ήθελαν ούτε στη λατρεία να συμμετάσχουν αλλά ούτε να παντρευτούν. Ήθελαν όμως να εξασκούν το εμπόριο με τους άλλους πολίτες.

Ο μόνος τρόπος λοιπόν για να προστατευθούν ήταν να γίνουν πελάτες ενός πολίτη. Έτσι μπορούσαν να εξασφαλίσουν την προστασία των νόμων και ταυτόχρονα η πολιτεία είχε το κέρδος της, αφού αποκτώντας πελατεία από άλλη πόλη αποκτούσε και σύνδεσμο με αυτή. Με αυτόν τον τρόπο μπορούσε ο ξένος να συμμετέχει σε θρησκευτικές γιορτές και του παραχωρούσαν και το δικαίωμα της ιδιοκτησίας. Εκτός όμως από τα προνόμια που απολάμβανε, είχε και υποχρεώσεις. Έπρεπε να πληρώνει φόρο, να στρατεύεται όπως και οι άλλοι πολίτες και τέλος να συμμετέχουν σε διάφορες λειτουργίες.

Έτσι είχε δημιουργηθεί ένα τείχος ανάμεσα στους πολίτες και τους ξένους, ενώ η λέξη αυτή αρχίζει και διαφοροποιείται. Αυτά τα χρόνια ξένος είναι εκείνος που τον δέχεται και τον περιποιείται ένας πολίτης και μια οικογένεια, σαν ένα πρόσωπο φιλικό. Αλλά το ίδιο πρόσωπο είναι εχθρικό στην πολιτεία, εφόσον δεν έχει αποκτήσει πολίτη προστάτη του.

Ο ΠΛΑΤΩΝΑΣ , Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΑΙ Ο ΞΕΝΟΦΩΝΤΑΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΞΕΝΟΥΣ.

Ο Πλάτωνας μέσα στους Νόμους του, προτείνει νόμους οι οποίοι πρέπει να εφαρμόζονται ακόμη και για τα πιο παραμικρά πράγματα, έτσι ώστε να μην υπάρχει μεσολαβητής ανάμεσα στην πολιτεία και τον ξένο. Οι ίδιοι νόμοι δικάζουν και τους δυο αλλά οπωσδήποτε η τιμωρία του ξένου θα είναι χειρότερη από του πολίτη.

Σύμφωνα με τον Πλάτωνα ο καθένας πρέπει να σέβεται τους μεγαλύτερους και όμοια να σέβεται και τον ξένο, όσο και αν πρόκειται να μείνει στην πόλη. Επίσης παραδέχεται ως πιθανό ένας ξένος να χτυπήσει έναν ντόπιο αλλά αποκλείει από τον ντόπιο το δικαίωμα της αυτοδικίας.

Τα μέτρα που λάμβαναν οι πολιτείες για τους ξένους, μπορεί να είναι αυστηρά, αλλά είναι δίκαια, ισχυρίζεται ο Πλάτωνας, γιατί προστάτευαν και αυτούς χωρίς να εκτίθεται και η δική τους αξιοπρέπεια. Με τον καιρό άλλωστε οι νόμοι γίνονταν ηπιότεροι και οι ξένοι αποκτούσαν δικαιώματα σιγά-σιγά.

Ο Ξενοφώντας πιστεύει ότι πρέπει κανείς να δέχεται με μεγαλοπρέπεια πολλούς ξένους και ο Αριστοτέλης ομολογεί ότι το να μπορεί κανείς να ευεργετήσει ή να βοηθήσει τους ξένους του είναι γλυκιάτατη ευχαρίστηση και ότι μία από τις ιδιότητες του μεγαλοπρεπούς είναι η υποδοχή ξένων, η ξενάγησή τους, οι δωρεές και οι αντιδωρεές.

Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΦΟΡΜΕΣ ΤΟΥ

Τουρισμός σημαίνει προσπάθεια για προσέλκυση όσο το δυνατόν περισσότερων ξένων σε μία χώρα και φροντίδα για την υποδοχή και παραμονή τους.

Σήμερα έχουμε τον αρχαιολογικό ή ιστορικό τουρισμό, που σημαίνει ότι ο κόσμος που κάνει αυτό το ταξίδι έχει σκοπό να γνωρίσει τα αρχαιολογικά και ιστορικά μέρη της χώρας. Επειδή όμως τότε δεν υπήρχαν αρχαία, ο τουρισμός μπορεί να ονομαστεί καλλιτεχνικός. Οπότε τα άτομα τότε ταξίδευαν για να γνωρίσουν τα καλλιτεχνικά μνημεία της χώρας και για να παρακολουθήσουν μεγάλες γιορτές που γίνονταν εκεί.

Ο εκπαιδευτικός τουρισμός, που υπάρχει και σήμερα, συγκέντρωνε πλήθος μαθητών στην ακαδημία του Πλάτωνα αλλά και στις σχολές των σοφών.

Επιπλέον ο θρησκευτικός τουρισμός που γνωρίζουμε σήμερα, είναι ο υγιεινός τουρισμός της αρχαιότητας. Και αυτό γιατί υγιεινός τουρισμός σημαίνει την προσέλευση σε έναν τόπο για λόγους υγείας που συνήθως εξυπηρετείται από ιαματικά λουτρά και τότε όσοι πήγαιναν για θρησκευτικούς λόγους σε κάποιο ιερό, ο λόγος που τους έφερνε εκεί ήταν για να βρουν την υγεία τους.

Ο αθλητικός τουρισμός ήταν η πιο ανεπτυγμένη μορφή στην αρχαιότητα. Πλήθος ξένων συγκεντρωνόταν στη Νεμέα, στον Ισθμό ή στην Ολυμπία, ενώ υπήρχαν και πόλεις που ζούσαν μόνο για να εξυπηρετούν τον αθλητικό τουρισμό.

Τέλος ο εμπορικός τουρισμός, που γινόταν περισσότερο στην Αθήνα και συγκέντρωνε τον μεγαλύτερο αριθμό εμπόρων, καθώς και η Κόρινθος.

Για κάθε έναν από τους παραπάνω λόγους που ταξίδευε κανείς, έπρεπε να γίνει ότι καλύτερο στον τομέα της οργάνωσης για την περιποίηση και φιλοξενία των ξένων. Παράλληλα όμως με αυτή την ανάγκη, έπρεπε οι πόλεις να κοιτάζουν και το δικό τους συμφέρον, με αποτέλεσμα για οτιδήποτε προσφέρουν, να ζητούν κάποιο αντάλλαγμα.

ΑΘΗΝΑ : ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΕΧΡΙ ΤΟΝ Δ΄

ΑΙΩΝΑ Π.Χ

1. Καλλιτεχνικός τουρισμός

Ο βασικός λόγος που κινούσε τα άτομα τότε σε μια άγνωστη πόλη, ήταν για να γνωρίσουν αυτή την πόλη, να θαυμάσουν τα περίφημα καλλιτεχνικά της μνημεία, να παρακολουθήσουν την πνευματική άνθησή της και να δουν ποιοι λόγοι έφερναν τόσο κόσμο σε αυτόν τον τόπο.

Στην Αθήνα, που μεταμορφωνόταν σε τουριστική πόλη, ιδρύθηκαν η αγορά, το πρυτανείο, ενώ οι κάτοικοι άρχισαν να πλουτίζουν από το εμπόριο και τη ναυτιλία. Η Αθήνα ήταν πλέον μια πόλη που οι κάτοικοί της προετοιμάζαν το μεγαλείο της, που θα την έκανε γνωστή σε όλον τον κόσμο. Ο Σόλωνας, με τους νόμους του, έκανε την πόλη να βρει την ευημερία της ξανά. Αλλά και ο Πεισίστρατος βοήθησε με τον δικό του τρόπο. Με τη βοήθειά του αναπτύσσεται η συγκοινωνία και οργανώνονται μεγαλοπρεπείς γιορτές που αναδεικνύουν την Αθήνα ως καλλιτεχνικό και πνευματικό κέντρο.

Οι δρόμοι ανοίγουν για τους ξένους. Κατασκευάζονται ωραίοι δρόμοι για να μην κουράζονται και τοποθετούνται πινακίδες για να μην παραπλανούνται.

Ύστερα από τους πολέμους των Ελλήνων και των Περσών και τις ελληνικές νίκες που ανέδειξαν την Αθήνα κυρίως, οι Έλληνες ανέπτυξαν εθνικό φρόνημα και θέλησαν να δείξουν την ευγνωμοσύνη τους σε εκείνους που βοήθησαν για την ελευθερία της Ελλάδας. Τότε συγκεντρώθηκαν καλλιτέχνες και ποιητές από όλη την Ελλάδα για να υμνήσουν την Ελλάδα.

Από τα ερείπια της πόλης των Αθηνών και της Ακρόπολης δημιουργείται το θαύμα του Παρθενώνα και των Προπυλαίων, ενώ ο Περικλής δίνοντας έμφαση στις τέχνες και στα γράμματα, τα έκανε να ανθήσουν τόσο ώστε να γίνει η πόλη το πνευματικό και καλλιτεχνικό κέντρο του κόσμου.

Μετά από όλες αυτές τις προσπάθειες αρχίζει η εντατική κίνηση των ξένων στην πόλη. Οι σοφοί και οι καλλιτέχνες όλου του κόσμου φθάνουν στην Αθήνα για να δείξουν τα προϊόντα της τέχνης τους.

Ωστόσο ο Πελοποννησιακός πόλεμος και ο θάνατος του Περικλή σταματούν σε αυτό το σημείο την εξέλιξη και την κίνηση. Για τριάντα χρόνια κανείς δε διακινδυνεύει να επισκεφθεί την πόλη. Όταν όμως ο πόλεμος τελειώνει, η Αθήνα προσπαθεί να σταθεί στα πόδια της και να ξαναδημιουργηθεί. Βέβαια είναι ασύγκριτη η δουλειά που γινόταν παλιότερα αλλά ακόμη και το παραμικρό συμβάλλει στον εξωραϊσμό της.

2. Εκπαιδευτικός τουρισμός

Ένας ακόμη λόγος επίσκεψης σε έναν τόπο, είναι για να γευτούν την πνευματική τροφή του τόπου. Ο αιώνας αυτός είναι εποχή που η Αθήνα γεμίζει από σχολές και δέχεται μαθητές από ολόκληρη την Ελλάδα.

Ο Αντισθένης ιδρύει μια σχολή, και ο Πλάτωνας άλλη μία όπου συζητούσε με τους μαθητές του τα προβλήματα της ανθρωπότητας και εξέφραζαν τις απόψεις τους. Το ίδιο έκανε και ο Αριστοτέλης και ο Ζήνων. Ακόμα και πριν ιδρυθούν αυτές οι σχολές, οι σοφιστές συγκέντρωναν γύρω τους το πλήθος των μαθητών.

Έτσι η δημιουργία των σχολών και ακαδημιών αποτελούσε ισχυρό κίνητρο για να σπεύσουν οι νέοι στην Αθήνα και να μορφωθούν. Και αυτοί είναι ξένοι που αποτελούν τον εκπαιδευτικό τουρισμό.

3. Εμπορικός τουρισμός

Τα άτομα που δεν ταξίδευαν ούτε για καλλιτεχνικούς ούτε για πνευματικούς λόγους, ήταν έμποροι που τους οδηγούσε η δίψα για κέρδος. Εκείνη την εποχή επικρατούσε μεγάλη εμπορική άνθηση και το λιμάνι του Πειραιά πλημμύρισε από εμπόρους.

Μετά τον πελοποννησιακό πόλεμο και παράλληλα με την άνθηση της πνευματικής ζωής, άκμασε και η εμπορική ζωή. Μεγάλη σημασία δινόταν στους τουρίστες – έμπορους και σε εκείνους έπρεπε να δίνουν ιδιαίτερη περιποίηση και φιλοξενία, για να κολακεύονται και να νομίζουν πως τους μεταχειρίζονται σαν φίλους. Και το σπουδαιότερο

από όλα, έπρεπε να τους εξασφαλίσουν καταλύματα για να μην ταλαιπωρούνται.

Ο Ξενοφώντας συνιστά να φιλοξενούν και να περιπτοιούνται εκείνους ωφελούν την πόλη με τα πλοία και τα εμπορεύματά τους. Σύμφωνα με αυτόν, αυτοί είναι οι πιο αποδοτικοί και σε αυτούς πρέπει περισσότερες τιμές. Η ξενία παίρνει μία μορφή πιο αποδοτική και εξυπηρετεί περισσότερο το οικονομικό συμφέρον της χώρας και των κατοίκων.

ΠΕΡΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ

Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ

Στην ομηρική εποχή, τα κράτη ήταν απροσπέλαστα για τους ξένους, οι οποίοι θεωρούνταν εχθροί. Αυτοί που κατέφευγαν σε μια ξένη πολιτεία, ήταν μονάχα πειρατές ή ληστές και γι αυτούς τους ξένους, τους φτωχούς και ανυπεράσπιστους, γεννήθηκε και αναπτύχθηκε η φιλοξενία.

Η φιλοξενία προσφέρεται μεν από τα άτομα, αλλά κυριότερός της εκπρόσωπος είναι ο αντιπρόσωπός τους, ο βασιλιάς. Ο ξένος, για να μη θεωρείται εχθρός και επειδή δεν του αναγνωριζόταν κανένα δικαίωμα, έπρεπε να προστατευθεί από την πολιτεία στην οποία θα ήταν φιλοξενούμενος.

Στους ιστορικούς χρόνους, οι δεσμοί μεταξύ φιλοξενούμενου και φιλοξενούντος ήταν πολύ δυνατοί. Εκείνη την εποχή άρχισε να δημιουργείται και μεταξύ των αρχόντων, ένα είδος συμφωνίας, που ονομάστηκε προξενεία και προέβλεπε στην αμοιβαία φιλοξενία.

Τα κράτη τότε ήταν κλεισμένα στον εαυτό τους, τα μέσα επικοινωνίας και συγκοινωνίας μεταξύ των κρατών, ήταν σχεδόν ανύπαρκτα, αλλά με την τελειοποίησή τους, οι πόλεις γέμισαν ξένους. Έπρεπε λοιπόν να καθοριστεί η θέση των ξένων μέσα στην πολιτεία. Η πολιτεία θα περιποιείται τους φιλοξενούμενους ανάλογα με την κοινωνική θέση και τη μόρφωσή τους. Αυτές οι τιμές δίνονταν στο πρυτανείο, όπου έμεναν οι πρυτάνεις, φιλοξενούνταν οι ξένοι και σιτίζονταν οι διακεκριμένοι πολίτες. Επειδή όμως η σίτιση δεν ήταν αρκετή για να ικανοποιήσει πλήρως τον ξένο, καθορίστηκε ότι η δημόσια φιλοξενία θα ανατίθεται σε πλούσιους πολίτες οι οποίοι θα πρέπει να φιλοξενούν στα σπίτια τους τους ξένους της πατρίδας τους ή και τους αντιπροσώπους άλλων πόλεων. Αυτή η αρχή ονομάστηκε Προξενεία. Καθώς όμως εξελίσσονταν και διαμορφώνονταν οι πόλεις, τα μέτρα δεν ήταν αρκετά για να κερδίσουν τα πλήθη που πλήθαιναν διαρκώς. Πλέον, οι ξένοι δεν μπορούσαν να επικαλεστούν τον ξένιο Δία, ο οποίος τους προστάτευε μεν αλλά δεν τους εξασφάλιζε ούτε στέγη ούτε τροφή. Και όσο έπεφταν τα σύνορα, τόσο περισσότερο μεγάλωνε η

καχυποψία των Ανθρώπων απέναντι στους ξένους, οι οποίοι ήταν πια υποχρεωμένοι να έχουν από την πόλη τους ένα διαβατήριο για να κατευθυνθούν σε μια άλλη πόλη. Όσοι από αυτούς ταξίδευαν για λόγους θρησκευτικούς, αυτό που τους ενδιέφερε ήταν να τους επιτραπεί συμμετοχή στη λατρεία. Ο θεσμός του προξένου είχε βάση θρησκευτική. Όπως ένας ξένος μπορούσε να καθίσει ανάμεσα στην οικογένεια μόνο αν ήταν ξένος του οικοδεσπότη, έτσι κι ένας ξένος μπορούσε να θεωρηθεί ξένος της πόλης και να του επιτραπεί συμμετοχή στη λατρεία μόνο αν είχε τον πρόξενό του. Ο τίτλος του προξένου ήταν περιζήτητος, γιατί εξασφάλιζε σε αυτόν που τον είχε, μεγάλη δόξα. Οι πρόξενοι ορίζονταν από τον δήμο με ψήφισμα, ήταν στην πλειοψηφία τους ρήτορες και αμείβονταν για τις υπηρεσίες που προσέφεραν. Αναλάμβαναν την προστασία των συμφερόντων και της πολιτείας αλλά και των πολιτών. Η Προξενεία συντέλεσε λοιπόν, στην ανάπτυξη της επικοινωνίας των διαφόρων πόλεων της Ελλάδας και σε αυτό που σήμερα ονομάζεται τουρισμός.

Η ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ

Με τη βοήθεια της φιλοξενίας αναπτύχθηκαν ισχυροί δεσμοί μεταξύ των ανθρώπων. Οι άνθρωποι έκαναν φιλίες με κατοίκους άλλων πόλεων, που φιλοξενούνταν στα σπίτια τους όταν πήγαιναν σε εκείνη την πόλη. Εκτός από τη δημόσια φιλοξενία που είχε αναπτυχθεί, η ιδιωτική ξενία εξακολουθούσε πάντα να υπάρχει ανάμεσα στους ανθρώπους και παρέμενε έθιμο σεβαστό. Αποτελούσε άλλωστε άνθρωπο πολιτισμένο αυτός που σύναπτε σχέσεις φιλίας με τα υπόλοιπα άτομα.

Φυσικά, η ιδιωτική αυτή φιλοξενία, η φιλοξενία δηλαδή των απλών πολιτών, δε θα μπορούσε να έχει τη μεγαλοπρέπεια του εθίμου των Ομηρικών χρόνων. Το τραπέζι του σπιτιού, καθόλου δεν έμοιαζε με το τραπέζι των βασιλιάδων, αλλά ούτε και τα δώρα τους έμοιαζαν με τα άλλα στην πολυτέλεια και στη λαμπρότητα. Φαίνεται όμως από τον τρόπο με τον οποίο κατασκεύαζαν και διαρρύθμιζαν τα σπίτια τους, πως ενδιαφέρονταν για τους ξένους τους και λάμβαναν φροντίδα για την καλύτερη διαμονή τους. Ειδικά εάν διέθεταν τα οικονομικά μέσα, έχτιζαν μεγαλύτερα σπίτια και πολυτελέστερα. Αυτοί οι πλούσιοι, έχτιζαν στα σπίτια τους ξεχωριστά διαμερίσματα για τους ξένους, τα οποία βρίσκονταν μακριά από το κυρίως σπίτι, με ξεχωριστή είσοδο και αυλή, και τα διακοσμούσαν με την ίδια πολυτέλεια, όπως και στα δικά τους διαμερίσματα.

Όταν ο ξένος έμπαινε μέσα στο σπίτι, του έσφιγγαν το χέρι και μόλις κάθονταν στο τραπέζι, οι υπηρέτες του έπλυναν τα πόδια. Τα σκεύη που χρησιμοποιούσαν στο τραπέζι ήταν πολύτιμα και αν δεν είχαν οι ίδιοι τέτοια, τα δανείζονταν από φίλους ή γνωστούς. Στο τέλος του φαγητού, έκαναν θυσίες στον Δία και έκαιγαν λιβάνι, ο μὲν οικοδεσπότης για να ευχαριστήσει το Θεό για τα καλά που του έδωσε και ο δε φιλοξενούμενος, για να ευχηθεί και να παρακαλέσει για το καλό του. Ύστερα μπορεί να συνέχιζαν το γλέντι τους με χορό και κρασί. Βέβαια δεν έλειπε και η ανταλλαγή δώρων, πράγμα που έδειχνε πόσο ξέρουν οι άνθρωποι να υποδέχονται και να περιποιούνται τους φιλοξενούμενούς τους έτσι όπως τους αξίζει. Ο θεσμός των δώρων αποσκοπούσε στη διαιώνιση της φιλοξενίας. Τα δώρα συνέδεαν τους ανθρώπους έστω και αν δε μπορούσαν να τα έχουν πάντα μαζί τους. Ωστόσο, αρκετοί άνθρωποι συγκέντρωσαν άφθονα πλούτη τα οποία ήθελαν να επιδείξουν, με αποτέλεσμα η

ιδιωτική φιλοξενία να έχει σαν κίνητρο την ματαιοδοξία και την αλαζονεία, αντί των ανθρωπιστικών αισθημάτων και του σεβασμού προς τους Θεούς.

ΤΟΠΟΙ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ - ΞΕΝΩΝΕΣ

❖ *Καταγώγια*

Τα καταγώγια ήταν οικήματα, ειδικά προετοιμασμένα για τους προσκυνητές των μαντείων, οι οποίοι έπρεπε να μένουν σε καλύτερα και μόνιμα σπίτια και όχι σε προσωρινά καταλύματα. Τον Δ αιώνα ιδρύθηκε ένας τέτοιος ξενώνας στην Επίδαυρο, καθώς και άλλος ένας στην Ολυμπία. Η ύπαρξή τους θεωρούνταν ιδιαίτερης σημασίας γιατί οι ξένοι έβρισκαν άσυλο και έτσι δε γίνονταν βάρος στους κατοίκους και στην πόλη. Τα καταγώγια ήταν η πρώτη μορφή ξενοδοχείου, που καθόλου δεν άργησε να εξελιχθεί σε ιδιωτική επιχείρηση.

❖ *Πανδοχεία*

Με τον καιρό αυξανόταν ο αριθμός των ξένων και σιγά – σιγά εξαφανιζόταν η ιδιωτική φιλοξενία. Αυτό είχε ως συνέπεια να αναπτυχθεί η επιθυμία για αποκόμιση κερδών από την εξυπηρέτηση των ξένων. Οι φτωχοί επισκέπτες που δεν είχαν να πληρώσουν για να μείνουν στα καταγώγια, έμεναν τελικά στα επαγγελματικά καταγώγια ή πανδοχεία, των οποίων η επίπλωση ήταν σχεδόν ανύπαρκτη.

❖ *Καπηλειά*

Οι κάπηλοι, όπως και οι παραπάνω, εκμεταλλεύονταν αισχρά τους πελάτες τους. Γι' αυτό θεωρούνταν ανήθικοι και το επάγγελμά τους εξευτελιστικό, οπότε με τέτοια φήμη κανένας τίμιος πολίτης δεν έπρεπε να εμφανιστεί εκεί. Αν και οι πελάτες τους ήταν κατώτατης κοινωνικής υποστάθμης που έκαναν συντροφιά με κοινές γυναίκες, παρ' όλα αυτά άρχισαν να συχνάζουν και εκεί.

❖ *Ξενοδοχεία*

Τα καταγώγια, τα καπηλειά και τα πανδοχεία ήταν τα ξενοδοχεία των αρχαίων. Με την παρακμή ωστόσο της δημόσιας φιλοξενίας, δόθηκε ώθηση για την ίδρυση ξενοδοχείων που θα ήταν πιο άνετα και καταλληλότερα για τις ανάγκες των άλλων.

Από τα παραπάνω γίνεται κατανοητό ότι η οργάνωση της εκμετάλλευσης του τουρισμού από τους ιδιώτες είχε μπει στο δρόμο της πια. Οι ξένοι προστατεύονται από τον Δία, αλλά δεν απολαμβάνουν τα προνόμια της δωρεάν στέγασης και τροφής, εκτός αν είναι επίσημοι ξένοι ή φίλοι ενός κατοίκου της πόλης. Οι υπόλοιποι πληρώνουν τη στέγη και την τροφή τους. Και ενώ στην Ομηρική εποχή την αξία των δώρων, που έδινε εκείνος που δεχόταν τον ξένο, την έπαιρνε από τον δήμο, τώρα ο ξένος θα δώσει το χρήμα του στον ξενοδόχο και το χρήμα αυτό θα γυρίσει από χέρι σε χέρι, για να ωφεληθούν από αυτό όλοι οι πολίτες του δήμου.

Η ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ ΣΤΗΝ ΝΕΟΤΕΡΗ ΕΛΛΑΔΑ

Ο θεσμός της φιλοξενίας διατηρήθηκε σε ολόκληρη την ελληνική αρχαιότητα. Οι Έλληνες ένοιωθαν υποχρεωμένοι να φιλοξενήσουν τους ξένους τους, κυρίως γιατί τους κυρίευε ο φόβος για την οργή του θεού Δία – προστάτη των ξένων και τιμωρού των ανθρώπων που καταπατούσαν το ιερό δίκαιο της φιλοξενίας. Ακόμη και σήμερα, υπάρχει το αίσθημα της υποχρέωσης στην ύπαιθρο κυρίως όπου δεν έχει εξαπλωθεί ακόμα ο τουρισμός για να την επηρεάσει, εκεί η φιλοξενία θεωρείται υποχρέωση.

Παλιότερα, η φιλοξενία είχε ιδιαίτερη σημασία και αξία. Οι άνθρωποι έδειχναν εμπιστοσύνη απεριόριστη στους ξένους, αφού τους δέχονταν θερμά στα σπίτια τους και τους περιποιούνταν. Και αυτή η συμπεριφορά ήταν δείγμα ανώτερου πολιτισμού και θεωρούταν ανώτερη και από τη φιλία για το λόγο ότι ο ξένος ήταν στην ουσία άγνωστος, ωστόσο η υποδοχή και η περιποίηση που λάμβανε, δεν ταίριαζε σε άγνωστο.

Μαρτυρίες από την αρχαιότητα φανερώνουν ότι οι Έλληνες δεν άφηναν καμία ευκαιρία ανεκμετάλλευτη για ταξίδια που συνδύαζαν τις αθλητικές, πολιτικές ή φιλολογικές συναντήσεις τους, καθώς και ωφέλιμες επιμέρους επαγγελματικές συνεννοήσεις. Την πραγματοποίηση αυτών των ταξιδιών, διευκόλυνε αρκετά η φιλοξενία, μιας και στην αρχαιότητα τα μέσα συγκοινωνίας ήταν σχεδόν ανύπαρκτα.

Αντίθετα σήμερα, μετά από τόσους αιώνες, η έννοια της φιλοξενίας έχει διαφοροποιηθεί και πλέον στην Ελλάδα δε μιλάμε για την φιλοξενία, όπως τη γνωρίσαμε στην αρχαιότητα, αλλά περισσότερο για τουρισμό

Η Ελλάδα είχε αναπτύξει ένα μοντέλο τουριστικής προσφοράς, το οποίο βασιζόταν στο παραδοσιακό τρίπτυχο «Ουρανός – Θάλασσα – Εγκάρδια Φιλοξενία», έχοντας επενδύσει αποκλειστικά στους απεριόριστους φυσικούς πόρους και την ιδιοσυγκρασία των ανθρώπων της. Με τον καιρό όμως αναπτύχθηκε και ο ανταγωνισμός από τις γειτονικές μεσογειακές χώρες, ο οποίος για να καλυφθεί, έπρεπε το παραδοσιακό τρίπτυχο «Ουρανός – Θάλασσα – Φιλοξενία», να μετατραπεί σε «Ελλάδα : Ουρανός – Θάλασσα – φθινό πακέτο» και τότε άρχισε η φιλοξενία να χάνει την καθαρότητα και την αγνότητά της και η Ελλάδα να έχει άλλα ενδιαφέροντα και απαιτήσεις. Παράλληλα με την εγκάρδια φιλοξενία, παρουσιάζεται μεγάλο ενδιαφέρον για την προσέλευση τουριστών σε περιόδους εκτός της καθιερωμένης τουριστικής αιχμής.

Βέβαια, αν και ο τουρισμός έχει αρχίσει να βιομηχανοποιείται, η έννοια της φιλοξενίας δεν έχει εντελώς χαθεί. Υπάρχει σε μεγάλο βαθμό και στη σημερινή εποχή και την ύπαρξη της ζεστής φιλοξενίας, ο ξένος την αισθάνεται από τις πρώτες στιγμές της παραμονής του μέχρι την αναχώρησή του, ιδιαίτερα στις παρθένες ακόμα τουριστικά περιοχές της χώρας μας. Γι' αυτό και ο ελληνικός λαός χαρακτηρίζεται ως ένας από τους πλέον φιλόξενους λαούς του κόσμο.

ΠΟΛΟΙ ΕΛΞΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ

Η χώρα μας, σαν χαρακτηρισμένη τουριστική, διαθέτει ένα μεγάλο αριθμό τουριστικών πόλων. Οι πόλοι αυτοί, αποτελούν τα τουριστικά προσόντα της, τα οποία είτε είναι επίκτητα είτε φυσικά, είναι διάσπαρτα σε όλο τον Ελλαδικό χώρο, και είναι τα εξής:

1. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ

Η χώρα μας βρίσκεται σε αξιοζήλευτη γεωγραφική θέση. Η ύπαρξη της θάλασσας και η θέση της στη Μεσόγειο συντέλεσαν στην τουριστική της ανάπτυξη. Η δυνατότητα επικοινωνίας της χώρας μας με όλα τα συγκοινωνιακά μέσα, αποτελεί μεγάλο πλεονέκτημα, που μαζί με τα υπόλοιπα προσόντα που διαθέτει, έλκουν όλο και μεγαλύτερο όγκο τουριστών.

2. ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ

Η χώρα μας διαθέτει μεγάλο αριθμό βουνών με χαμηλό σχετικά ύψος. Η εναλλαγή βουνού και θάλασσας δίνει τη δυνατότητα της χαράς και της απόλαυσης και των δύο. Η ύπαρξη πολλών νησιών, οι ατελείωτες ακρογιαλιές, η καταγάλανη και ήρεμη θάλασσα, ο ήλιος και ο γαλανός ουρανός δημιουργούν την επιθυμία προσέλευσης στη χώρα μας.

3. ΚΛΙΜΑ

Στην Ελλάδα, οι επικρατούμενες κλιματολογικές συνθήκες, ιδιαίτερα κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, είναι ιδανικές και για το λόγο αυτό οι τουρίστες δείχνουν ιδιαίτερη προτίμηση.

4. ΙΑΜΑΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Οι ιαματικές πηγές, λόγω του ηφαιστιογενούς εδάφους της Ελλάδας, υπάρχουν σε πολλές περιοχές της και αποτελούν ακόμη έναν πόλο έλξης για τους τουρίστες. Τα νερά των πηγών είναι ικανά

να θεραπεύσουν αρκετές ασθένειες ή να διατηρήσουν την κατάσταση της υγείας σε σταθερά επίπεδα.

5. ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ – ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΑ

Το αρχαίο πνεύμα το αθάνατο, έχει αφήσει τα σημάδια του σε όλη την επικράτεια. Οι αρχαιολογικοί και ιστορικοί χώροι της πατρίδας μας γίνονται τόποι τουριστικής προσέλευσης για να θαυμαστεί η αξιοζήλευτη και ενδιαφέρουσα ιστορία μας που τόσα έχει προσφέρει στην πρόοδο του κόσμου.

6. ΛΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ

Ο λαός μας έχει δημιουργήσει τη δική του τέχνη, ιδιαίτερα στις περιοχές της υπαίθρου, οι οποίες στηρίζονται στα τοπικά έθιμα και στις λαϊκές παραδόσεις.

7. ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ

Τα ήθη, τα έθιμα και οι λαϊκές παραδόσεις του λαού μας, κεντρίζουν το ενδιαφέρον των τουριστών, που ζητούν μέσω των οργανωμένων ή μη προγραμμάτων να τα γνωρίσουν. Η μεγάλη και μακρόχρονη ιστορία του έθνους μας παρουσιάζει πλήθος από τέτοιου είδους εκδηλώσεις.

8. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΥΖΙΝΑ

Οι ξένοι επισκέπτες επιμένουν να γεύονται την πατροπαράδοτη ελληνική κουζίνα που διαφέρει αρκετά από τις κουζίνες άλλων χωρών. Η ποικιλία των εδεσμάτων και η ύπαρξη του καλού κρασιού, αποτελούν βασικό τμήμα της ψυχαγωγίας των τουριστών και πρέπει να διατηρηθούν σε υψηλά επίπεδα.

Η Ελλάδα είναι μια χώρα σύγχρονη, ανοιχτή και φιλόξενη που προσφέρει πλέον υπηρεσίες υψηλής στάθμης. Όλα τα φυσικά και επίκτητα τουριστικά προσόντα που διαθέτει, αποτελούν πόλους έλξης για τους τουρίστες και υπάρχουν παντού στον ελλαδικό χώρο. Τα ήθη, τα έθιμα, οι παραδόσεις, το κλίμα και γενικότερα όλα εκείνα τα στοιχεία που συνθέτουν μια περιοχή, διαφοροποιούνται από τόπο σε τόπο, πράγμα που σημαίνει ότι η κάθε περιοχή στην Ελλάδα διαθέτει διαφορετικά και μοναδικά στοιχεία να προσφέρει στον τουρίστα. Και αυτά είναι τα στοιχεία που την κάνουν μοναδική και που επιτρέπουν στον τουρίστα να ζήσει και να γευθεί κάτι ξεχωριστό σε όποια περιοχή διαλέξει να επισκεφθεί. Κάθε πόλη, κάθε χωριό, κάθε νησάκι της Ελλάδος παρουσιάζει ενδιαφέροντα και μοναδικά στοιχεία, τα οποία περιμένουν να εξερευνηθούν από τους τουρίστες. Αναφορά θα γίνει παρακάτω στις περιοχές εκείνες της Ελλάδας που έχουν να προσφέρουν κάτι το ξεχωριστό και αξέχαστο σε εκείνον που πρόκειται να τις επισκεφθεί.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΚΥΚΛΑΔΕΣ

Το σλόγκαν που χρησιμοποιήθηκε πρόσφατα για την διαφημιστική προβολή των Κυκλάδων «Κυκλάδες είναι ο κόσμος όλος» απηχεί χωρίς υπερβολή την πραγματικότητα. Είναι γεγονός ότι είτε κανείς περιηγηθεί στα νησιά των Κυκλάδων, είτε πραγματοποιήσει τις διακοπές του σε ένα μόνο από τα νησιά, μπορεί να βρει όλα όσα επιθυμεί προκειμένου να κάνει τις καλύτερες διακοπές, εφόσον υπάρχουν εναλλακτικές επιλογές για όλους.

Για τους «οπαδούς» του τουρισμού στην κλασική του μορφή, υπάρχουν ιδανικές παραλίες, ένα ιδιαίτερα εντυπωσιακό περιβάλλον και ιδανικές κλιματολογικές συνθήκες. Ωστόσο, για τους φίλους των εναλλακτικών μορφών τουρισμού, οι επιλογές είναι επίσης αρκετές. Στις Κυκλάδες μπορεί κανείς να ασχοληθεί με τον περιπατηκό τουρισμό και με τα θαλάσσια σπορ, ενώ μπορεί να ικανοποιήσει τις όποιες αναζητήσεις έχει στους τομείς του πολιτισμού και των παραδόσεων, της αρχαιολογίας, αλλά και του θρησκευτικού τουρισμού.

Γενικότερα οι Κυκλάδες προσφέρουν μια τεράστια γκάμα επιλογών, για κάθε τύπου αναζητήσεις. Οι Κυκλάδες είναι και θα παραμείνουν και στο μέλλον ένας σημαντικός πόλος έλξης για Έλληνες αλλά και ξένους τουρίστες.

❖ *Νήσος Σύρος*

Το νησί αυτό παρουσιάζει αυξημένη τουριστική κίνηση τα τελευταία χρόνια. Διαθέτει αξιόλογα αρχοντικά, εκκλησίες, μουσεία και υπέροχες παραλίες. Τα αρκετά ενοικιαζόμενα δωμάτια προσφέρονται για ήσυχες διακοπές.

❖ **Νήσος Τήνος**

Το νησί της Τήνου αποτελεί το θρησκευτικό κέντρο των Κυκλάδων. Διαθέτει μια πλειάδα καταλυμάτων όλων των κατηγοριών, που εξυπηρετούν τους προσκυνητές που προσέρχονται, κυρίως την περίοδο του Δεκαπενταύγουστου, στη γιορτή της Παναγίας. Το επίκεντρο του νησιού είναι η εκκλησία της Παναγίας της Ευαγγελίστριας, που χτίστηκε στο μέρος όπου βρέθηκε η θαυματουργή εικόνα της Μεγαλόχαρης το 1823.

Η παραδοσιακή κουζίνα της Τήνου συγγενεύει με εκείνη των υπόλοιπων Κυκλαδονήσων. Οι τοπικές προτάσεις της καλύπτουν σχεδόν όλη την γκάμα των γαστρίμαργων προτιμήσεων, συνδυάζοντας τις συνταγές και τα στοιχεία της παραδοσιακής με της σύγχρονης κουζίνας. Το νησί παράγει εκλεκτά οπωροκηπευτικά, ενώ εδώ φυτρώνει ένα σπάνιο χόρτο δίπλα στη θάλασσα που φέρει την ονομασία αλιφόνι και συνοδεύει άριστα τις σαλάτες και τα φαγητά στο τηνιακό τραπέζι. Για τους επισκέπτες που θέλουν να αγοράσουν αναμνηστικά, υπάρχουν θρησκευτικά είδη, πίνακες ζωγραφικής, αγιογραφίες, προσωπογραφίες, γλυπτά από μάρμαρο ή ξύλο, κεραμικά, είδη καλαθοπλεκτικής, υφαντά, αμυγδαλωτά, σκαλτσούνια, θυμαρίσιο μέλι και αγροτικά προϊόντα.

❖ **Νήσος Δήλος**

Το μοναδικό ακατοίκητο νησί των Κυκλάδων, η Δήλος αποτελεί τον κυριότερο αρχαιολογικό χώρο, τον οποίο επισκέπτονται οι τουρίστες με προσπέλαση από το νησί της Μυκόνου. Δεν υπάρχουν χώροι διαμονής και το νησί φυλάσσεται από αρχαιοφύλακες. Τα σπουδαιότερα μνημεία του αρχαιολογικού χώρου, που είναι και ο βασικός λόγος επίσκεψης του τουρίστα, είναι: ο ναός του Δήμιου Απόλλωνα, το αρχαίο θέατρο, η μακρά Στοά των Ναξίων, το ιερό λιμάνι, τα ερείπια της αγοράς των Ιταλών, η οδός των Λεόντων, η ιερή λίμνη, το ιερό των Ταύρων, η αγορά του Θεόφραστου, το υδραγωγείο, οι παλαιίστρες, το στάδιο και το γυμνάσιο.

Η Δήλος, στην αρχαιότητα ήταν ένα νησί ιερό, αλλά τη συρροή των ξένων εκεί δεν τη χρωστούσε σε θρησκευτικούς μόνο λόγους. Η εξαιρετική του θέση το είχε κάνει από νωρίς ένα μεγάλο εμπορικό κέντρο.

Το νησί ήταν αφιερωμένο στον θεό Απόλλωνα και στην αρχή ξεκίνησε ως κέντρο λατρείας, ιδιαίτερα των Ιώνων που κατοικούσαν στα γύρω νησιά των Κυκλάδων. Το γεγονός ότι επισκέπτονταν το νησί κάθε χρόνο οικογενειακώς στη γιορτή του Απόλλωνα, συντέλεσε στη δημιουργία τοπικών αγώνων. Έπειτα δημιουργήθηκαν εμπορικά πανηγύρια και αυτός ήταν τελικά ο κυριώτερος λόγος συγκέντρωσης τόσο κόσμου στο νησί.

Η ιερότητα του νησιού ωστόσο ήταν απλά φαινομενική και κάτω από τη σκέπη της υπήρχε το εμπόριο καθώς και το εμπόριο των δούλων. Έτσι η Δήλος βλέπει πλήθος εμπόρων, εφοπλιστών και κερδοσκόπων που αυξάνουν τις επιχειρήσεις τους. Παράλληλα οι άρχοντες του νησιού δεν ενδιαφέρονται μόνο για το ιερό αλλά περισσότερο για τους ξένους τους, για τους οποίους χτίζουν θέατρα, αγορές, για να διασκεδάζουν, ενώ οι κάτοικοι του νησιού βλέποντας τα οφέλη του εμπορικού τουρισμού, φιλοξενούν σαν ξενοδόχοι και υπηρέτες τους ξένους τους.

Η ακμή του νησιού κράτησε έως τον Α΄ πΧ αι. και μετά τη ρωμαϊκή κυριαρχία σταμάτησε να είναι εντελώς τουριστική πόλη. Ύστερα δε από την καταστροφή από τους ρωμαίους, έμποροι των ελληνικών και ιταλικών ακτών μαζεύτηκαν στο μοναδικό λιμάνι που είχε απομείνει, της Δήλου. Είχε έρθει όμως η στιγμή που δεν έρχονταν πλέον σαν ταξιδιώτες ή σαν ευσεβείς προσκυνητές του Θεού, αλλά σαν έμποροι που θέλουν να πουλήσουν τα εμπορεύματά τους.

❖ *Νήσος Μύκονος*

Στη Μύκονο ο επισκέπτης μπορεί να απολαύσει υψηλού επιπέδου υπηρεσίες, να ζήσει έντονες νύχτες, να γνωρίσει τη γνωστή μυκονιάτικη διασκέδαση, να απολαύσει τη βόλτα και τα ψώνια του στα σοκάκια της πόλης και το μπάνιο του σε κάποιες από τις πεντακάθαρες παραλίες της. Το σίγουρο είναι ότι θα φύγει από το νησί με τις καλύτερες εντυπώσεις.

Η Μύκονος έχει σαν πρωταρχικό στόχο τη δημιουργία επαναλαμβανόμενης πελατείας, πιστών φίλων – πελατών, όπως ακριβώς συμβαίνει στο Πέτασος beach.

Η Μύκονος κατά το παρελθόν αποτελούσε προορισμό διακοπών, πέρα από τους Ευρωπαίους και για τους Αμερικανούς.

❖ **Νήσος Σαντορίνη**

Η Σαντορίνη αποτελεί ιδανικό προορισμό για διακοπές. Πέρα από την ιδιόμορφη φυσική ομορφιά, με το ηφαίστειο, τις μοναδικές στον κόσμο παραλίες, όπως είναι η Μαύρη, η Κόκκινη, την πλούσια πολιτιστική κληρονομιά με τα μοναδικά αρχαιολογικά ευρήματα, προσφέρει επίσης στον επισκέπτη καλή νυχτερινή ζωή. Έτσι, από το πρωί μέχρι το βράδυ ο τουρίστας μπορεί να αναπτύξει πολλές δραστηριότητες και το μόνο σίγουρο είναι ότι δε θα πλήξει. Πολύ σημαντικό επίσης, είναι το γεγονός ότι το νησί διαθέτει τέτοια υποδομή, ώστε μπορεί να δεχθεί και να φιλοξενήσει επισκέπτες κάθε οικονομικού επιπέδου.

Για όλα αυτά δεν πρέπει να υπάρχει Έλληνας, ο οποίος να μην έχει επισκεφθεί έστω και μία φορά τη Σαντορίνη.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ

Στα Δωδεκάνησα υπάρχουν περίπου 18 διαφορετικοί προορισμοί, ο καθένας εκ των οποίων μπορεί να δώσει διαφορετικές απολαύσεις. Γενικότερα, η περιοχή αυτή μπορεί να δώσει στον κάθε επισκέπτη όλα όσα επιθυμεί για τον ίδιο και την οικογένειά του, ενώ μπορεί να βρει ο καθένας ένα φιλόξενο περιβάλλον, που ωστόσο πρέπει να εξερευνήσει καλά για να ανακαλύψει όλες τις ομορφιές του, απομονώνοντας το στοιχείο εκείνο που θα τον κάνει να απολαύσει περισσότερο τις διακοπές του.

Ο Έλληνας τουρίστας είναι πάντα ευπρόσδεκτος στα Δωδεκάνησα, που του προσφέρουν τη φιλοξενία τους, προσιτή σε όλα τα βάλαντια, αφού οι ξενοδόχοι διατηρούν στα ίδια επίπεδα τις τιμές τους για να διευκολύνουν την προσέλκυση του τουρισμού. Τέλος προσφέρεται ένα πλούσιο καλλιτεχνικό και πολιτιστικό πρόγραμμα με δραστηριότητες από την Ελλάδα και το εξωτερικό.

❖ *Ρόδος*

Η Ρόδος, γνωστή σαν το νησί του ήλιου ή σαν το σμαραγδένιο νησί, είναι ο κυριότερος τουριστικός προορισμός της Ελλάδας. Οι καιρικές συνθήκες είναι ιδανικές με απόλαυση του ήλιου και της θάλασσας. Την Παλιά πόλη διασχίζει ο δρόμος των Ιπποτών, ενώ υπάρχει και το κάστρο των Ιωαννιτών Ιπποτών, το παλάτι των Μεγάλων Μαγίστρων, τα πανδοχεία των Διαφόρων Γλωσσών και το Πανδοχείο της Ωβέρνης, το ενυδρείο της πόλης, η δημοτική πινακοθήκη και η ακρόπολη της αρχαίας Ρόδου. Επίσης συναντάμε τις πεταλούδες, μια καταπράσινη ρεματιά με τρεχούμενα νερά και χιλιάδες πεταλούδες τους καλοκαιρινούς μήνες και την Κάμιρο, αρχαία πόλη με σημαντικά ερείπια αγοράς, σπιτιών και του ναού της Καμιράδος Αθηνάς. Εκδηλώσεις στο νησί γίνονται πολλές με κυριότερη το θέαμα « Ήχος και Φως » από τον Απρίλιο μέχρι τον Οκτώβριο που μεταδίδεται σε πέντε γλώσσες. Η καινούργια πόλη

απλώνεται στα βόρεια της παλιάς με φαρδύς δρόμους και καταστήματα όλων των ειδών.

❖ Κως

Η Κως είναι ένα νησί που τα έχει όλα ή σχεδόν όλα για τους ξένους αλλά και για τους Έλληνες επισκέπτες. Στο νησί λειτουργούν νέες ξενοδοχειακές μονάδες υψηλού επιπέδου και οι υφιστάμενες εκσυγχρονίζονται. Έχουν δημιουργηθεί ποδηλατοδρόμοι και διαδρομές, μέσω πεζοδρόμων, που καθιστούν φιλική και ελκυστική την πόλη στους επισκέπτες της. Στην Κω έχει κατασκευαστεί η ομορφότερη μαρίνα στην Ελλάδα για την ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού.

❖ Πάτμος

Το ιερό νησί της Πάτμου, η Ιερουσαλήμ του Αιγαίου, ή το νησί της Αποκάλυψης, Αποκάλυψη που συνέταξε ο Άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος σε μια από τις πολλές σπηλιές του νησιού, το επισκέπτονται πολλοί τουρίστες – προσκυνητές και για την εξυπηρέτησή τους υπάρχουν πάνω από 1200 κρεβάτια σε ξενοδοχεία Β και Γ κατηγορίας και σε ενοικιαζόμενα δωμάτια. Στη Χώρα, την πρωτεύουσα του νησιού, υπάρχουν τα πιο όμορφα σπίτια της Πάτμου. Προσόψεις με καμάρες στην είσοδο. Αρχοντικά, απλά νησιώτικα σπίτια και βυζαντινές εκκλησίες σκαρφαλώνουν όλα μαζί μέχρι την Ιερά Μονή του Θεολόγου, που υψώνεται στην κορυφή του λόφου, κρύβοντας στο εσωτερικό της ανεκτίμητα κειμήλια. Θαυμάσια εμπειρία είναι ο περίπλους του νησιού. Από την Πάτμο είναι εύκολη η μετάβαση στη Λέρο και στα κοντινά νησάκια Αρκοί και Λειψοί.

ΕΠΤΑΝΗΣΑ

❖ Κέρκυρα

Η Κέρκυρα είναι το αξιολογότερο τουριστικό νησί του Ιονίου και το πλέον κοσμοπολίτικο, με κίνηση τους καλοκαιρινούς μήνες. Γαλαζοπράσινο νησί το αποκαλούν οι κάτοικοί του, λόγω του φανταστικού συνδυασμού του μπλε και του πράσινου. Γνωστό από την Ομηρική εποχή σαν το νησί των Φαιάκων, έχει να επιδείξει από το διάβα της ιστορίας, πολλές πτυχές της έντονης παρουσίας του και από το έδαφός της πέρασαν Ρωμαίοι, Γότθοι, Νορμανδοί, Ενετοί, Γάλλοι, Ρώσοι, Τούρκοι και Άγγλοι, χωρίς να χάσει την ελληνικότητά της. Σε αυτό το νησί, ο ξένος μπορεί να επισκεφθεί το αρχαιολογικό μουσείο, το βυζαντινό μουσείο, το μουσείο οστρακοειδών, το μουσείο ασιατικής τέχνης, τα Παλιά Ανάκτορα, την εκκλησία των Αγίων Ιάσονα και Σωσιπάτρου, την εκκλησία του Αγίου Σπυρίδωνα, την Μητρόπολη και το μοναστήρι της Παναγιάς της Πλατυτέρας. Εκδηλώσεις, ήθη και έθιμα γίνονται πολλά στο νησί, με σπουδαιότερα τη λιτάνευση του σώματος του Αγίου Σπυρίδωνος, το Κερκυραϊκό καρναβάλι, οι παραστάσεις του ΕΟΤ « Ήχος και Φως » στο Παλιό Φρούριο, το φεστιβάλ Κέρκυρας με συναυλίες, μπαλέτο και θεατρικές παραστάσεις. Αυτοί είναι μερικοί από τους σπουδαιότερους λόγους για να επισκεφθεί κανείς το νησί της Κέρκυρας.

❖ Ζάκυνθος

Οι Βενετοί ονόμασαν το νησί « το άνθος της Ανατολής », λόγω της πυκνής του βλάστησης. Στο νησί λειτουργούν ξενοδοχεία Β και Γ κατηγορίας, κάμπινγκ και ενοικιαζόμενα δωμάτια. Η τουριστική κίνηση του νησιού παρουσιάζει άνοδο τα τελευταία χρόνια, που οφείλεται στο πλούσιο φυσικό περιβάλλον με τις ωραίες ακρογιαλιές, τις πεντακάθαρες θάλασσες και το καλό οδικό δίκτυο. Στην πόλη της Ζακύνθου, ο επισκέπτης μπορεί να δει τις κολώνες του παλιού βενετσιάνικου ρυθμού, τις εκκλησίες με τα πανύψηλα καμπαναριά και τις βυζαντινές εικόνες, τις τοιχογραφίες, τον παραλιακό δρόμο, την Στράτα Μαρίνα, να επισκεφθεί το εκκλησιαστικό και αγιογραφικό μουσείο με έργα βυζαντινής τέχνης, το μουσείο Σολωμού και των επιφανών Ζακυνθινών με προσωπικά

αντικείμενα του Σολωμού και των άλλων επιφανών Ζακυνθινών. Πέρα από τις φυσικές ομορφιές, ο επισκέπτης μπορεί να επισκεφθεί το λόφο του Στραβή, όπου ο Σολωμός εμπνεύστηκε τον Εθνικό μας Ύμνο και την περίφημη εκκλησία της Αγίας Μαύρας, με το πανύψηλο καμπαναριό και τον ιδιαίτερο ήχο του.

ΝΗΣΟΙ ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Αναφέρεται ο χαρακτηρισμός των νησιών ως πλωτών κήπων (κατά τον Στρατή Μυριβήλη) με τους ελαιώνες της Λέσβου, τα μαστιχόδεντρα και τα εσπεριδοειδή της Χίου και με τους αμπελώνες της Σάμου.

❖ *Χίος*

“Ωραίο νησί και λέγοντας μονάχα το όνομά σου
με περιχούν τα ανθόνερα και τα ροδόσταμά σου.
Γεμίζουν οι παλάμες μου με γιασεμιά ανθισμένα
σφαλούν απ’τη μαστίχα σου τα μάτια μεθυσμένα...”

Η πόλη της Χίου με το λιμάνι της που έχει πολλή κίνηση, είναι μια πλούσια πόλη, που εκτός από τον πλούτο της, έχει να επιδείξει στον επισκέπτη της αξιοθέατα όπως το κάστρο στα δεξιά του λιμανιού. Περιοχές του νησιού που παρουσιάζουν πολιτιστικό ενδιαφέρον, πέραν των φυσικών τους καλλονών, είναι τα χωριά Όλυμποι και Μεστά, που διατηρούν τη μεσαιωνική τους αρχιτεκτονική.

Τα πιο δημοφιλή προϊόντα της Χίου είναι τα γλυκά κουταλιού, παρασκευασμένα με τοπικές και ανατολίτικες συνταγές, ποτά (ούζο και λικέρ), κεραμικά προϊόντα όλων των ειδών, χειροποίητα είδη λαϊκής τέχνης, υφαντά, κεντήματα, φορεσιές, κούκλες, όλα κατασκευασμένα με μεράκι από τοπικούς συνεταιρισμούς. Τέλος, το νησί έχει το παγκόσμιο προνόμιο να ευδοκιμεί στο έδαφός του το δέντρο της μαστίχας, απ’όπου παράγεται το ομώνυμο προϊόν.

❖ Λέσβος

Το νησί διαθέτει ξενοδοχεία όλων των κατηγοριών καθώς και ενοικιαζόμενα δωμάτια. Αξιοθέατα του νησιού είναι το κάστρο της Μυτιλήνης, το αρχαίο θέατρο, καθώς επίσης και αρκετά ιερά αφιερωμένα στους Θεούς Απόλλωνα, Ποσειδώνα, Δία, Δήμητρας και Περσεφόνης και του Διονύσου.

❖ ΤΕΝΕΔΟΣ

Ο Πίνδαρος είναι κάποιος που κανείς σαν και αυτόν δεν εγκωμίασε περισσότερο την φιλοξενία και τους φιλόξενους ανθρώπους. Πάρα πολύ επαινεί την Τένεδο γιατί τη θέληση του ξένιου Δία ασκούσε αδιάκοπα και οι κάτοικοί της βοηθούσαν πάντα τους ξένους και το δίκιο τους. Έβρισκαν πάντα τον τρόπο να υποδέχονται και να φιλοξενούν όσους είχαν την ανάγκη τους.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

Η Κρήτη εμφάνισε ραγδαία τουριστική ανάπτυξη, η οποία, σε σχέση με άλλες περιοχές συντελέστηκε, σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα. Καθοριστικό ρόλο στη ραγδαία αυτή ανάπτυξη έπαιξαν:

Η γεωγραφική της θέση, το πλήθος και η ποικιλία των τουριστικών της πόρων, το ικανοποιητικό επίπεδο υπηρεσιών και τουριστικών εξυπηρετήσεων.

Η εθνική πολιτική που τις προηγούμενες δεκαετίες ενθάρρυνε την τουριστική ανάπτυξη με σειρά οικονομικών ενισχύσεων που χορηγήθηκαν σε επιχειρήσεις για τη δημιουργία τουριστικών εγκαταστάσεων. Ο ρυθμός και η μορφή που έλαβε η τουριστική ανάπτυξη, επηρέασαν σημαντικά την κατανομή των δημοσίων επενδύσεων. Μια σειρά βασικών έργων υποδομής (δρόμοι, λιμάνια, αεροδρόμια, νοσοκομεία) επιταχύνθηκαν κάτω από την πίεση των εξελίξεων που σημειώθηκαν στον τουριστικό τομέα.

Ο ρόλος των μεγάλων Τουριστικών Οργανισμών της Β. Ευρώπης οι οποίοι εξασφάλισαν για το νησί υψηλές ροές επισκεπτών. Ο μαζικός τουρισμός κατέστη το κυρίαρχο μοντέλο ανάπτυξης. Η τουριστική βιομηχανία του νησιού προσανατολίστηκε στην εξυπηρέτηση του μέσου Ευρωπαίου καταναλωτή που ταξιδεύει για λόγους αναψυχής.

Σήμερα το νησί επισκέπτονται ετησίως 2,5 περίπου εκατομμύρια τουρίστες, αριθμός έντονα δυσανάλογος με το γηγενή πληθυσμό (πέντε φορές περισσότεροι οι επισκέπτες από τους ντόπιους). Η σημασία της αναλογίας αυτής γίνεται ακόμα μεγαλύτερη εάν συνεκτιμηθεί και η χωρική διασπορά των τουριστικών ροών: η συντριπτική πλειοψηφία των τουριστών συγκεντρώνονται σε συγκεκριμένες ζώνες-τουριστικούς πόλους στα βόρεια παράλια και σε ορισμένους θύλακες στα νότια. Το γεγονός αυτό, που οφείλεται στο πρότυπο τουριστικής ανάπτυξης που επικρατεί - μαζικός τουρισμός του ήλιου και της θάλασσας - είχε ως συνέπεια τη σταδιακή διαφοροποίηση των χρήσεων γης, την αλλαγή των κοινωνικών προτύπων και ασχολιών του πληθυσμού και τη διαφοροποίηση της ανάπτυξης μεταξύ των επιμέρους περιοχών του νησιού.

❖ **Χανιά**

Τα Χανιά διαθέτουν αρκετά τουριστικά ενδιαφέροντα, τόσο από άποψη φυσικών καλλονών όσο και από πολιτιστική. Ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει από την παλιά πόλη τη βενετσιάνικη συνοικία, τους προμαχώνες, την τάφρο και τα ερείπια του οχυρωματικού τείχους που την περιέβαλλε. Επίσης το αρχαιολογικό μουσείο, το ναυτικό μουσείο, τα μεσαιωνικά κτίσματα, τα μοναστήρια, τις εκκλησίες, το φαράγγι της Σαμαριάς, που είναι και το μεγαλύτερο φαράγγι της Ευρώπης. Οι κυριότερες εκδηλώσεις που γίνονται στο νομό Χανίων είναι οι φολκλορικές του Δήμου Χανίων για την επέτειο της μάχης της Κρήτης, η ναυτική εβδομάδα και τα Βενιζέλια προς τιμήν του εθνάρχη Ελευθέριου Βενιζέλου. Η κρητική παράδοση αποτυπώνεται σε υφαντά, χαλιά, πετσέτες και εκφράζει την αίσθηση της ομορφιάς και της καλλιτεχνικής διάθεσης των Χανίων. Απλές γυναίκες χωριών αλλά και συνεταιριστικές οργανώσεις, κατασκευάζουν κεντητά ή μαλλί, και χειροτεχνήματα από γυαλί, ξύλο, μέταλλο καθώς και υπάρχουν εργαστήρια με είδη κεραμικής, ξυλογλυπτικής και μεταλλουργίας. Ιδιόμορφη επίσης τέχνη είναι η παραγωγή στιβανιών στα Χανιά, όπου κυριαρχούσε οσμή, και είναι αυτή που κατεργασμένου δέρματος. Χαρακτηριστικά επίσης είναι και τα κρητικά μαχαίρια με τα ευρηματικά τετράστιχα.

❖ **Ηράκλειο**

Ο νομός Ηρακλείου είναι ο πιο τουριστικός νομός της Κρήτης. Εδώ αναπτύχθηκε ο αρχαίος Μινωικός και Κρητικός πολιτισμός. Ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει τα στοιχεία της παλιάς πόλης και να χαρεί αυτά της νέας, με τη ζωντανή παρουσία του ντόπιου και του ξένου κόσμου που σμίγουν ιδιαίτερα την τουριστική περίοδο και δίνουν ένα ξεχωριστό χρώμα στην πόλη. Αξιοθέατα της πόλης είναι ο τάφος του Ν. Καζαντζάκη, το κτίριο του Δημαρχείου, η κρήνη του Μαζορίνη, του Σαγρέδου, του Μπριούλη, τα ενετικά τείχη, το ενετικό κάστρο και το ενετικό λιμάνι, το αρχαιολογικό μουσείο, ενώ οι κυριότεροι αρχαιολογικοί χώροι του νομού είναι η Κνωσός και η Φαιστός.

❖ **Ρέθυμνο**

Το Ρέθυμνο με την πιο καλοδιατηρημένη Αναγεννησιακή πόλη της χώρας και τα χωριά του είναι ζωντανό καρτ – ποστάλ, όπου ευωδιάζει η κρητική κουζίνα και κελαηδεί η κρητική λύρα. Οι άνθρωποι ζουν με σύμμαχο τη φύση και το συναίσθημα έξω από τους κώδικες της μεγαλούπολης.

Όπου κι αν βρεθεί κανείς, ακόμα και στο πιο απόμακρο χωριό, οι κάτοικοι θα του ανοίξουν την πόρτα, θα τον κεράσουν τσικουδιά και θα γίνουν φίλοι του. Γιατί το Ρέθυμνο είναι η πατρίδα του Δία, του θεού της φιλοξενίας.

«Δεν είναι απλά το μέρος που πηγαίνεις, αλλά που επιστρέφεις», έχει πει ο ποιητής Σταυριανός και χιλιάδες επαναλαμβανόμενοι επισκέπτες επιβεβαιώνουν τα λόγια του.

Αυτό το Ρέθυμνο της όμορφης φύσης, του πολιτισμού, της παράδοσης, της αρμονίας, των αντιθέσεων, είναι η εναλλακτική πρόταση διακοπών.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΡΑΚΗΣ

Σημείο συνάντησης από αρχαιοτάτων χρόνων ετερόκλητων πολιτισμών και πύλη της χώρας με την υπόλοιπη Ευρώπη, η Θράκη με τα «χίλια πρόσωπα», η γη του Ορφέα, του γητευτή της λύρας, με τη μακραίωνη ιστορία και το μοναδικό φυσικό πλούτο, γοητεύει τον ταξιδιώτη.

Τόπος προικισμένος από κάθε άποψη, η Θράκη παρέχει απλόχερα στους επισκέπτες της τη μοναδική ευκαιρία να ξεφύγουν από την καθημερινότητα, να περιπλανηθούν στα βάθη της ιστορίας, στα μονοπάτια της παράδοσης. Τόπος φιλόξενος, που συνδυάζει αρμονικά το χθες με το σήμερα, την παράδοση με τη σύγχρονη πραγματικότητα.

Ο τόπος αυτός τα συνδυάζει όλα και αποζημιώνει κάθε επισκέπτη, που φεύγει με την υπόσχεση ότι σύντομα θα ξαναγυρίσει.

Ο νομός Ξάνθης είναι ένας πραγματικός οικολογικός θησαυρός. Παρθένα δάση, ένας εύφορος κάμπος, ποτάμια και λίμνες! Η μοναδικότητα της φύσης στο Δέλτα του Νέστου, μαγεύει τον επισκέπτη ενώ η λίμνη Βιστωνίδα προκαλεί ενθουσιασμό με το ασύγκριτο κάλλος της. Οι ακτές της με τις μαγευτικές παραλίες από ψιλή άμμο και ολοκάθαρα νερά, τα βουνά της Ροδόπης με τα παρθένα δάση και τους επιβλητικούς καταρράκτες, ολοκληρώνουν το φυσικό περιβάλλον.

Στην περιοχή του Έβρου, κάτοικοι και επισκέπτες βιώνουν μοναδικές εμπειρίες. Πρωτεύουσα του νομού είναι η Αλεξανδρούπολη, η νύφη του Θρακικού πελάγους και κόσμημα του Έβρου, μία φιλόξενη πόλη, η οποία ζει στους δικούς της ρυθμούς. Χωρίς το άγχος της μεγαλούπολης, η πόλη προσφέρει τόσο στο μόνιμο κάτοικο όσο και στον επισκέπτη, ποιότητα ζωής και πληθώρα κοινωνικών, αθλητικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

❖ Νομός Δράμας

Ο νομός Δράμας έχει πρωτεύουσα τη Δράμα, που είναι κτισμένη στους πρόποδες του όρους Φαλακρού, ή «βουνό των λουλουδιών». Διαθέτει ξενοδοχεία Β και Γ κατηγορίας. Αξιοθέατα μέσα στην πόλη είναι οι βυζαντινές εκκλησίες της Αγίας Σοφίας και των Ταξιαρχών, τα βυζαντινά τείχη και τα αρχαιολογικά ευρήματα της περιοχής που μπορεί να τα δει κανείς στον περίβολο της Αγίας Σοφίας. Ο κυριότερος τουριστικός πόλος του νομού είναι το όρος Φαλακρό, όπου κατά τη διάρκεια του Χειμώνα μπορεί να απολαύσει ο καθένας το χιονισμένο τοπίο, ανεβαίνοντας με το σκι – λιφτ των 1000 μέτρων και να μείνει στο καταφύγιο. Οι λάτρες του σκι μπορούν να το απολαύσουν σε πολλές πλαγιές του.

❖ Νομός Ημαθίας

Η Βέροια είναι η πρωτεύουσα του νομού, που είναι κτισμένη στους ανατολικούς πρόποδες του Βερμίου, με ωραία θέα προς τα Πιέρια όρη και τον καταπράσινο κάμπο της. Η διαμονή εξυπηρετείται σε μικρά ξενοδοχεία που δε μπορούν να εξυπηρετήσουν τους επισκέπτες, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια του χειμώνα, όταν ο αριθμός τους αυξάνεται λόγω της ύπαρξης στο νομό των χιονοδρομικών κέντρων στα τρία – πέντε Πηγάδια και στο Σέλι. Ο σημαντικότερος αρχαιολογικός χώρος του νομού αλλά και ένας από τους σημαντικότερους για τον μακεδονικό χώρο, είναι η περιοχή της Βεργίνας, όπου ο αρχαιολόγος καθηγητής Μανόλης Ανδρόνικος ανακάλυψε μια τεράστια νεκρόπολη με πάνω από 200 μακεδονικούς τάφους, με κτερίσματα μεγάλης καλλιτεχνικής και ιστορικής αξίας που για λόγους ασφαλείας εκτίθενται στο αρχαιολογικό μουσείο της Θεσσαλονίκης.

Επίσης η Νάουσα προκαλεί το ενδιαφέρον του επισκέπτη από την ποικιλία των στοιχείων που διαθέτει. Είναι φημισμένη για τα παγωμένα και κρυστάλλινα νερά της, το άριστης ποιότητας κρασί της και τους φιλόξενους ανθρώπους της.

Στον νομό λειτουργούν τα χιονοδρομικά κέντρα στο Σέλι και στα τρία – πέντε Πηγάδια, που αποτελούν τους βασικούς πόλους έλξης επισκεπτών. Τα χιονοδρομικά αυτά κέντρα διαθέτουν σε μεγάλο βαθμό ικανοποιητικές ανέσεις που τα καθιστούν από τα αξιολογότερα της χώρας μας.

Εκδηλώσεις στο νομό γίνονται πολλές, όπως το ξακουστό καρναβάλι της Νάουσας, τα αναστενάρια στη Μελίκη, το διεθνές φολκlorικό φεστιβάλ της Νάουσας και η βλάχικη εβδομάδα με συμμετοχή και ξένων κρατών.

❖ **Νομός Καστοριάς**

Ο νομός της γούνας, όπως χαρακτηριστικά ονομάζεται, με πρωτεύουσα την ομώνυμη πόλη, κτισμένη δίπλα από τη λίμνη Ορεστιάδα που είναι το δεύτερο χαρακτηριστικό του νομού και αποτελεί ένα πρότυπο παράδειγμα ύπαρξης πολλών τουριστικών πόλων, χωρίς όμως την ανάλογη τουριστική κίνηση. Τα αξιοθέατα του νομού είναι οι βυζαντινές εκκλησίες, τα τείχη της πόλης από την εποχή του Ιουστινιανού, η μονή της Παναγίας της Μαυρουώτισσας και η λίμνη με τις πολλές διοργανούμενες ναυταθλητικές εκδηλώσεις που δεν αφήνουν ασυγκίνητο τον κάθε επισκέπτη.

❖ **Νομός Θεσσαλονίκης**

Πρωτεύουσα του νομού είναι η Θεσσαλονίκη, που αποτελεί το εμπορικό, πολιτιστικό και πνευματικό κέντρο της βόρειας Ελλάδας. Περιβάλλεται από ωραίες εξοχές, όπως το Σείχ Σου, το Ωραιόκαστρο και το Πανόραμα. Διαθέτει όμορφες παραλίες, όπως η Αρετσού και το Μπαχτσέ – τσιφλίκι πλαζ. Η πόλη της Θεσσαλονίκης διαθέτει όλων των ειδών τα καταλύματα σε όλες τις κατηγορίες, με δυνατότητα κάθε ικανοποίησης των επισκεπτών της. Το λιμάνι της είναι το δεύτερο σε κίνηση και το πανεπιστήμιό της το μεγαλύτερο της χώρας. Αξιοθέατα είναι τα ανάκτορα του Γαλέριου, το επταπύργιο, η Ροτόντα, η Αγία Σοφία, ο ναός του Αγίου Νικολάου, το αρχαιολογικό μουσείο, το μουσείο του Λευκού Πύργου και ο Ρωμαϊκός Λουτρώνας. Στη Θεσσαλονίκη και σε περιοχές του νομού πραγματοποιούνται πολλές εκδηλώσεις, όπως η Διεθνής Έκθεση κάθε Σεπτέμβριο, οι κλαδικές εκθέσεις, τα Δημήτρια τον Οκτώβριο προς τιμήν του πολιούχου της πόλης, το φεστιβάλ ελληνικού

τραγουδιού και κινηματογράφου και το καρναβάλι στο χωριό Σοχός. Στο Λαγκαδά και στη Νέα Απολλώνια λειτουργούν ιαματικές πηγές. Η Θεσσαλονίκη ξεχωρίζει για την νυχτερινή της ζωή. Οι άνθρωποι της είναι φιλόξενοι και κύριο χαρακτηριστικό τους η διασκέδαση και η καλή ζωή, οπότε ένας ακόμη λόγος να επισκεφθεί κανείς αυτή την πόλη, είναι η γνωριμία με τη νυχτερινή της διασκέδαση.

❖ **Νομός Χαλκιδικής**

Είναι ο τουριστικότερος νομός της Β.Ελλάδας, αναδείχθηκε χάριν των φυσικών του καλλονών, των ιστορικών του στοιχείων και των επιχειρηματιών του, που χωρίς την κρατική υποστήριξη ξεκίνησαν την διαφημιστική καμπάνια της περιοχής με τα καταπληκτικά σημερινά αποτελέσματα. Αν παραδεχθούμε το γνωστό σλόγκαν του ΕΟΤ « Ελλάδα, χώρα διαλεγμένη από τους Θεούς » , τότε πρέπει να δεχθούμε ότι Χαλκιδική θα ήταν η πρώτη προτίμησή τους.

Το ξενοδοχειακό δυναμικό του νομού είναι από τα καλύτερα της χώρας, περιλαμβάνοντας κάθε είδος και κατηγορία καταλύματος με προσφορά υπηρεσιών υψηλού και ανταγωνιστικού επιπέδου και η σύγκριση τους μπορεί να γίνει με τα καλύτερα του κόσμου. Στη Χαλκιδική πριν λίγα χρόνια άρχισαν την λειτουργία τους οι ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις του Πόρτο Καρρά, καζίνο που αποτελεί ένα ακόμη δυναμικό πόλο έλξης τουριστών.

Η πλέον τουριστικά δομημένη περιοχή της Χαλκιδικής, είναι η χερσόνησος της Κασσάνδρας, με πανέμορφα χωριά μέσα στο πράσινο και δίπλα στην πεντακάθαρη και καταγάλανη θάλασσα με τα περισσότερα τουριστικά καταλύματα. Οι περιοχές των παραλίων των κόλπων του Τορωναίου και του Αγίου διαθέτουν κι αυτές την κατάλληλη τουριστική υποδομή. Τουριστικό ενδιαφέρον παρουσιάζει και το νησί της Αμουλιανής, που βρίσκεται στον κόλπο του Αγίου Όρους και προσφέρεται για ήσυχες διακοπές και γυμνισμό.

Η χερσόνησος του Άθους επιλέχθηκε από τους ασκητές – μοναχούς για να χτίσουν την Ιερή Πολιτεία και να ζουν εκεί εδώ και χίλια χρόνια.

Τέλος, οι εκδηλώσεις που γίνονται είναι η γιορτή της σαρδέλας και ο διάπλους του Τορωναίου κόλπου στη Νικήτη κάθε Ιούλιο, το

πατροπαράδοτο καρναβάλι στην πρωτεύουσα του νομού τον Πολύγυρο και μια σειρά από εκδηλώσεις που γίνονται σε όλα τα παραθεριστικά κέντρα και ποικίλουν σε ένταση, φαντασία και πρωτοτυπία ανάλογα με τη σύνθεση των τουριστών.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Αξιολόγηση τουριστικής προσφοράς

Χιονοδρομικά κέντρα:

Υπάρχουν 3 χιονοδρομικά κέντρα: Χιονοδρομικό Κέντρο «Αγριόλευκες» στο Πήλιο και χιονοδρομικό Κέντρο Περτουλίου στο βουνό Κοζιάκα, χιονοδρομικό κέντρο στον Όλυμπο (στρατιωτικό) καθώς και στη θέση «Βρυσσπούλες», το οποίο δεν είναι ανοικτό στο κοινό. Με τη ύπαρξη μέχρι σήμερα τριών χιονοδρομικών κέντρων και την προοπτική δημιουργίας ενός δίπολου χιονοδρομικών κέντρων (Μαρόσσα - Περτούλι), αναμένεται να αναπτυχθεί σημαντικά ο χειμερινός τουρισμός στην Περιφέρεια Θεσσαλίας.

Καταλύματα:

Αξιολογώντας την υφιστάμενη κατάσταση των καταλυμάτων της Περιφέρειας Θεσσαλίας, παρατηρούμε πως στον Ν. Μαγνησίας υπάρχει διασπορά καταλυμάτων σε όλο το Νομό. Το γεγονός αυτό εξηγείται από την ισόρροπη ανάπτυξη του Νομού μιας και ο τουρισμός είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένος σε όλη τη διάρκεια του έτους τόσο στο ηπειρωτικό όσο και στο νησιωτικό μέρος του Νομού. Στον Ν. Τρικάλων η μεγαλύτερη συγκέντρωση καταλυμάτων παρατηρείται στην Καλαμπάκα και αυτό διότι είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένος ο θρησκευτικός τουρισμός λόγω της πληθώρας των μοναστηριών στα Μετέωρα. Αξιοπρόσεκτη είναι η σχετική έλλειψη ξενοδοχείων στα παράλια της Λάρισας. Το γεγονός αυτό εξηγείται από τη μη ανάπτυξη της περιοχής. Οι επισκέπτες των παράλιων αυτών είναι συνήθως κάτοικοι της Λάρισας αλλά και της Πιερίας και της Θεσσαλονίκης, οι οποίοι είτε πηγαινοέρχονται λόγω της κοντινής απόστασης ή διαθέτουν παραθεριστική κατοικία. Τέλος, στον Ν. Καρδίτσας τα περισσότερα καταλύματα συγκεντρώνονται στο Νεοχώρι, που είναι το μόνο χωριό που προσελκύει πληθώρα τουριστών λόγω θέσης και συνεπώς θέας προς τη λίμνη Πλαστήρα, και στον Σμόκοβο, που είναι αναπτυγμένος από πλευράς καταλυμάτων λόγω των λουτρών.

Στην περιφέρεια Θεσσαλίας την τελευταία δεκαετία, ο αριθμός κλινών χαρακτηρίζεται από αυξητική τάση, κατά 46,5% συνολικά, ο δε ετήσιος ρυθμός αύξησης κατά μέσο όρο είναι της τάξης του 4,01%. Άρα πραγματικά έχουμε μια συνολική αύξηση της τουριστικής προσφοράς σε επίπεδο Περιφέρειας. Σύμφωνα με τα

διαθέσιμα στοιχεία του ΕΟΤ, το έτος 2003 το πλήθος των δωματίων στα ξενοδοχεία ανέρχονται σε 13.154 δωμάτια στα οποία αντιστοιχούν 25.153 κλίνες. Επιπλέον, σε επίπεδο Περιφέρειας, εξετάζοντας τη μηνιαία διακύμανση του αριθμού των κλινών προκύπτει ότι περίπου το 50% της τουριστικής προσφοράς επικεντρώνεται σε 4 από τους 12 μήνες και συγκεκριμένα τους μήνες: Ιούνιο, Ιούλιο, Αύγουστο και Σεπτέμβριο, οπότε παρατηρούμε μια συγκέντρωση εποχιακή της τουριστικής δραστηριότητας. Τέλος, το μεγαλύτερο ποσοστό όσον αφορά την πληρότητα σημειώνεται τον Αύγουστο.

❖ *Νομός Λάρισας*

Η Λάρισα διαθέτει πολλά ξενοδοχεία όλων των κατηγοριών που καλύπτουν τις ανάγκες της διαμονής των επισκεπτών της. Μόνο που οι λόγοι που τους οδηγούν στην πόλη δεν είναι τουριστικοί, αλλά κυρίως εμπορικοί. Η τουριστική κίνηση στην πόλη είναι ελάχιστη γιατί κύριες οικονομικές και επιχειρηματικές δραστηριότητες των κατοίκων της είναι συνυφασμένες με τον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα. Τελευταία γίνεται προσπάθεια για τουριστική ανάπτυξη τόσο της πόλης όσο και ολόκληρου του νομού, λόγω της ύπαρξης πολλών τουριστικών πόλων έλξης που μέχρι τώρα παρέμεναν αναξιοποίητοι.

Η ευρύτερη περιοχή του νομού έχει να επιδείξει αξιόλογα μέρη, ικανά να αναδειχθούν σε τουριστικού ενδιαφέροντος και να τονώσουν την κίνηση στο νομό. Κάνοντας ένα οδοιπορικό ξεκινάμε από τον Αμπελώνα, όπου κάθε Σεπτέμβριο γίνεται μεγάλη γιορτή κρασιού. Σε μικρή απόσταση βρίσκεται η πόλη του Τυρνάβου, γνωστή για την παραγωγή κρασιού, τσίπουρου και ούζου, όπου την αποκριά γίνεται μεγάλο καρναβάλι και αναβιώνει το τοπικό έθιμο του 'Μπουρανί'. Η πόλη της Ελασσόνας αποτελεί πέρασμα για ανάβαση στον Όλυμπο, που δεσπάζει στα βόρεια σύνορα του νομού, που η αξιοποίησή του θα προσδώσει άλλο χαρακτήρα στην περιοχή όπου ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει τα σπάνια κειμήλια της Μονής της Παναγίας της Ολυμπιώτισσας του 12^{ου} αιώνα. Στα βόρεια του νομού βρίσκονται τα Τέμπη με την ομώνυμη κοιλάδα, μια από τις ωραιότερες της χώρας, με πυκνή βλάστηση που σχηματίζεται μεταξύ των βουνών Όλυμπου και Κίσαβου και διασχίζεται από τον Πηνειό ποταμό. Στο μέσο περίπου της κοιλάδας υπάρχει μέσα σε βράχο το εκκλησάκι της Αγίας Παρασκευής, που

το επισκέπτονται κατά χιλιάδες οι ταξιδιώτες μέσω κρεμαστής γέφυρας. Τέλος με μεγάλη συμμετοχή στην μελλοντική τουριστική αξιοποίηση του νομού, είναι τα Αμπελάκια. Και αυτό γιατί αποτελεί ένα τέλειο συνδυασμό βουνού και θάλασσας με ενδιαφέροντα ιστορικά στοιχεία. Τα Αμπελάκια είναι γνωστά σε παγκόσμιο επίπεδο σαν τη γενέτειρα του συνεταιρισμού στον κόσμο. Η ύπαρξη παρθένων ακόμη παραλιών θα έχουν τη δυνατότητα να εξυπηρετήσουν στα μικρά ξενοδοχεία και τα πολλά ενοικιαζόμενα δωμάτια, ένα μεγάλο αριθμό τουριστών, για να κάνουν τις διακοπές τους απολαμβάνοντας τις ομορφιές της περιοχής.

❖ *Νομός Μαγνησίας*

Ο Βόλος, συνδυάζοντας βουνό και θάλασσα, με το γραφικό Πήλιο να τον δένει από βόρεια και ανατολικά, αποτελεί πόλο έλξης για τους τουρίστες που έχουν τη δυνατότητα σε μικρές αποστάσεις να επισκεφθούν μια ποικιλία όμορφων περιοχών τόσο στο βουνό όσο και στη θάλασσα. Η ύπαρξη πολλών ξενοδοχείων όλων των κατηγοριών στην πόλη μαρτυρά την αυξημένη τουριστική κίνηση στο νομό. Το Πήλιο, η μυθική χώρα των Κενταύρων, ο τόπος που διάλεξαν οι θεοί για τους γάμους και τις γιορτές τους, υψώνεται επιβλητικό και καταπράσινο με τα 24 ξακουστά και ιστορικά χωριά του. Συνδυάζει επίσκεψη για Καλοκαίρι και Χειμώνα. Το χειμώνα στη θέση Πλιασίδι, την ψηλότερη κορυφή του κοντά στο χωριό Χάνια, λειτουργεί χιονοδρομικό κέντρο που συγκεντρώνει μεγάλο αριθμό επισκεπτών, που η διαμονή τους εξυπηρετείται τόσο τοπικά όσο και από την πόλη του Βόλου, ακόμα και της κοντινής Λάρισας. Το καλοκαίρι στα χωριά του Πηλίου που καταλήγουν στις παραλίες του Αιγαίου και του Παγασητικού, έχουν την προτίμηση πολλών τουριστών, χωρίς τα υπόλοιπα ορεινά να στερούνται κόσμου λόγω των ευνοϊκών για την εποχή κλιματολογικών συνθηκών.

Τα γραφικά χωριά του είναι δεμένα τόσο με το τοπίο, που αντικρίζοντας τα από μακριά δημιουργούν την εντύπωση πως έχουν φυτρώσει μαζί με τα δέντρα. Τα παραδοσιακά σπίτια, τα φιδίσια καλντερίμια, οι λιθόγλυφες βρύσες, οι αυλές που μυρίζουν βασιλικό και γαρδένια, συνθέτουν τη φυσιογνωμία των πηλιορείτικων χωριών και προκαλούν τον επισκέπτη να τα επισκεφθούν.

Στο νομό ανήκουν και οι βόρειες Σποράδες, που αποτελούν ιδανικό τόπο καλοκαιρινών διακοπών και είναι ξακουστές ανά τον κόσμο.

❖ **Νομός Τρικάλων**

Ο νομός αυτός είναι γνωστός από τα μοναστήρια των Μετεώρων, που αποτελούν τον κύριο και βασικό τουριστικό πόλο έλξης. Στον ορεινό όγκο της Πίνδου βρίσκεται το χωριό Πύλη απ' όπου αρχίζει η ανάβαση προς τις κορυφές, όπου κοντά στο χωριό Ελάτη λειτουργεί το χιονοδρομικό κέντρο στο Περτούλι, με αυξημένη κίνηση το χειμώνα αλλά και το καλοκαίρι λόγω των κατάλληλων για την εποχή κλιματολογικών συνθηκών.

Στην περιοχή της Καλαμπάκας δεσπόζουν τα Μετέωρα. Τα Μετέωρα είναι ένα σύνολο χιλίων περίπου θεόρατων βράχων που υψώνονται κατακόρυφα και επιβλητικά πάνω από την πόλη της Καλαμπάκας και το χωριό Καστράκι, κοντά στο σημείο που ο ποταμός Πηνειός αφήνει τις πλαγιές της Πίνδου και ρέει προς την θεσσαλική πεδιάδα. Πρόκειται για ένα λίθινο δάσος μοναδικό στον κόσμο, που προκαλεί στον επισκέπτη τον θαυμασμό και την απορία για τη δημιουργία του και το ανέβασμα των πρώτων ατόμων καθώς και τον τρόπο μεταφοράς των υλικών για την κατασκευή των μονών.

❖ **Νομός Καρδίτσας**

Ο νομός αυτός διαθέτει άφθονες φυσικές καλλονές με μια άγρια ομορφιά του άγνωστου αλλά και παρθένου τοπίου της περιοχής. Η πλέον αξιόλογη περιοχή του είναι η περιοχή της τεχνητής λίμνης του Πλαστήρα, όπου το τοπίο με τη δημιουργία της και το συνδυασμό του πράσινου συναρπάζει τον επισκέπτη.

Στην περιοχή του Σμοκόβου υπάρχουν ιαματικά λουτρά σε πλήρεις λουτρικές και ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις με θεραπευτικές ιδιότητες για πολλές ασθένειες. Επίσης στην περιοχή της Καΐτσας υπάρχουν ιαματικά λουτρά.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ

Η Περιφέρεια Ηπείρου διαθέτει σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα από πλευράς πρωτογενούς τουριστικής προσφοράς τα οποία μέχρι σήμερα μένουν σχεδόν αναξιοποίητα. Έτσι, ο εισερχόμενος τουρισμός στη Περιφέρεια είναι κυρίως εσωτερικός, τα υπάρχοντα τουριστικά καταλύματα ανήκουν στις χαμηλότερες κατηγορίες, ενώ η μέση διάρκεια παραμονής είναι ιδιαίτερα περιορισμένη με 5 ημέρες έναντι 8 που είναι για το σύνολο της χώρας.

Το κύριο χαρακτηριστικό είναι το μικρό μέγεθος των μονάδων. Η κύρια ξενοδοχειακή υποδομή της Ηπείρου αφορά Β', Γ', Δ' και Ε' κατηγορίας. Το ποσοστό Α' και ΑΑ' κατηγορίας ξενοδοχείων αντιστοιχεί σε 8% έκαστης.

Ως προς τον τύπο των ξενοδοχειακών καταλυμάτων της Περιφέρειας, παρατηρείται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στην κατηγορία «Ξενοδοχεία Κλασσικού τύπου» (76%), και ακολουθούν ισόποσα τα «παραδοσιακά καταλύματα», τα «επιπλωμένα διαμερίσματα» και τα «bungalows» (8%).

Το μεγαλύτερο ποσοστό στον τρόπο διάθεσης των δωματίων και καταλυμάτων στην Ήπειρο, σημειώνεται στην παραδοσιακή μέθοδο μέσω της άμεσης διάθεσης τους (49%), ακολουθεί η συνεργασία με πρακτορεία (33%) και τέλος η συνεργασία με οργανωτές ταξιδιών, (είτε με κατανομή είτε με δέσμευση) σημειώνει ένα ποσοστό μόλις 18%.

Όπως προκύπτει από στατιστικά στοιχεία του ΕΟΤ, οι διανυκτερεύσεις αλλοδαπών τουριστών στη Περιφέρεια Ηπείρου είναι μόνο 45%, έναντι 76% στο σύνολο της χώρας. Παράλληλα, η μέση ετήσια πληρότητα στα ξενοδοχειακά καταλύματα της Περιφέρειας υπολείπεται κατά 20 ποσοστιαίες μονάδες του εθνικού συνόλου (63,46%).

Ως προς τη δυναμικότητα των τουριστικών μονάδων σε κλίνες (ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια) πρώτος σε αριθμό είναι ο νομός Πρεβέζης και τελευταίος ο νομός Άρτας, ενώ οι νομοί Θεσπρωτίας και Ιωαννίνων περίπου ισοβαθούν. Εκτός από τις

πρωτεύουσες των νομών συγκέντρωση τουριστικών κλινών υπάρχει στη Πάργα, στα Σύβοτα και στο Μέτσοβο.

Ο τομέας που κατά κύριο λόγο ωφελείται από την τουριστική ανάπτυξη είναι αναμφισβήτητα η απασχόληση, ένας τομέας ιδιαίτερα προβληματικός και ευαίσθητος στην Περιφέρεια Ηπείρου, όπου η ανεργία και η υποαπασχόληση παρουσιάζουν αυξητικές τάσεις. Οι θέσεις εργασίας που δημιουργούνται στον κλάδο είναι πολλών ειδών και τύπων: άμεση απασχόληση στις κάθε είδους τουριστικές επιχειρήσεις του κλάδου, συμπληρωματική απασχόληση με διάφορες μορφές (άτυπη, περιστασιακή κλπ.) στις τουριστικές επιχειρήσεις και έμμεση απασχόληση σε επιχειρήσεις που η λειτουργία τους εξαρτάται άμεσα ή έμμεσα από το τουρισμό (εμπόριο, οικοδομή, βιομηχανίες τροφίμων και ποτών, κ.α.).

Στις παράλιες περιοχές της Περιφέρειας, όπου αναπτύσσεται ο τουρισμός διακοπών, κοινό χαρακτηριστικό της απασχόλησης είναι η εποχικότητα, που αποτελεί ένα σημαντικό πρόβλημα για τους εργαζόμενους στον κλάδο.

Ο τουρισμός, μετατρέπεται σταδιακά σε κυρίαρχο κλάδο της τοπικής οικονομίας. Αυτό όμως μπορεί να αποδειχθεί πολύ σημαντικό πρόβλημα σε εκείνες τις τουριστικές περιοχές που έχουν μεγάλο βαθμό εξάρτησης από αλλοδαπούς τουρίστες, γιατί ο τουρισμός επηρεάζεται από πολιτικές και οικονομικές συγκυρίες (π.χ. πολιτικές αναταραχές, ανεργία κ.α). Λόγω όμως του χαρακτήρα της Περιφέρειας, μπορούν να υιοθετηθούν εναλλακτικές μορφές τουρισμού, όπως π.χ. ο αγροτουρισμός ή άλλες ειδικές μορφές τουρισμού, που θα μπορεί να συνδυάζει δράσεις τόσο του πρωτογενούς τομέα, όσο και του τουρισμού.

Αναμφίβολα η Περιφέρεια ωφελείται βραχυπρόθεσμα από την τουριστική ανάπτυξη, ενώ οι γενικότερες θετικές επιπτώσεις στην τοπική οικονομία αυξάνουν τα εισοδήματα των κατοίκων της Περιφέρειας, αλλά και την προερχόμενη από τον τουρισμό φορολογία.

Απόρροια της προσέλκυσης μεγαλύτερου αριθμού τουριστών είναι η συνεχής αύξηση του επιπέδου τιμών και η εμφάνιση φαινομένων κερδοσκοπίας και αλλοτρίωσης. Τα φαινόμενα αυτά ασφαλώς έχουν παρουσιαστεί στις ανεπτυγμένες τουριστικά περιοχές της Περιφέρειας Ηπείρου. Η τουριστική ανάπτυξη θα ενισχύσει και στην περιφέρεια την δυνατότητα των γυναικών να

βελτιώσουν την κοινωνική τους θέση και πολλές φορές να σημειώσουν μια εντυπωσιακή ανοδική κινητικότητα στα επαγγέλματα του τουρισμού. Παράλληλη πορεία για την διεκδίκηση μια καλύτερης κοινωνικής θέσης με τις γυναίκες, θα έχουν και οι νέοι της περιφέρειας Ηπείρου, οι οποίοι πλήττονται ιδιαίτερα από την ανεργία.

ΥΠΟΔΟΜΗ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ - ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η θέση της Ηπείρου είναι ένα σταυροδρόμι που της επιτρέπει να γειτονεύει με ένα μεγάλο μέρος του ηπειρωτικού κορμού της χώρας. Σημαντικός είναι και ο ρόλος του λιμανιού της Ηγουμενίτσας που έγινε σήμερα μία σύγχρονη πόλη και ένας μεγάλος ελλαδικός και ευρωπαϊκός παράκτιος κόμβος. Η περιφέρεια διαθέτει δύο αεροδρόμια. Συνεπώς δεν παρατηρούνται προβλήματα απομόνωσης και ερήμωσης. Σήμερα η περιφέρεια συγκεντρώνει 201 ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις και 9783 κλίνες. Η στρατηγική θέση της περιφέρειας είναι τέτοια που ευνοεί την πραγματοποίηση ποικίλων εκθέσεων και συνεδρίων όλο το χρόνο.

❖ Νομός Ιωαννίνων

Ο νομός αυτός και όλη η Ήπειρος μπορεί να χαρακτηριστεί σαν ο κοιμώμενος τουριστικός γίγαντας της χώρας και κατέχει την πρώτη θέση όσο αφορά την ποικιλία των τουριστικών προσόντων που διαθέτει. Η πόλη των Ιωαννίνων, κτισμένη δίπλα στην ιστορική λίμνη Παμβώτιδα, έχει να επιδείξει στον επισκέπτη της πολλά φυσικά και πολιτιστικά στοιχεία.

Τα ξακουστά Ζαχοροχώρια επίσης, αποτελούν ξεχωριστή τουριστική περιοχή. Η βαθιά χαράδρα του Βίκου προσφέρει συναρπαστικό θέαμα. Το Μέτσοβο διαθέτει πολλά ξενοδοχεία που φιλοξενούν τους πολλούς επισκέπτες του καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Στην περιοχή λειτουργεί αξιόλογο χιονοδρομικό κέντρο που συγκεντρώνει μεγάλο αριθμό τουριστών κατά τη διάρκεια της χειμερινής περιόδου.

Στα Γιάννενα γίνονται κάθε χρόνο καλλιτεχνικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις, τα Ηπειρώτικα. Στην ύπαιθρο του νομού αναβιώνουν πολλά έθιμα. Ιδιαίτερο τόνο στις γιορτές αυτές δίνουν οι ωραίες

τοπικές ενδυμασίες, διακοσμημένες με κοσμήματα γιαννιώτικης τεχνοτροπίας.

Οι επισκέπτες έχουν την ευκαιρία να γευθούν τα παραδοσιακά γιαννιώτικα γλυκίσματα και τη γευστική παραδοσιακή κουζίνα, όπου κυριαρχούν οι πίτες και άλλες παραδοσιακές νοστιμιές, αλλά και να αγοράσουν κοσμήματα και ασημένια αντικείμενα από πολλά καταστήματα της πόλης. Άλλωστε τα Γιάννενα φημίζονται ως « πόλη των ασημικών ».

❖ **Νομός Άρτας**

Ο νομός Άρτας με τα αξιολογότερα βυζαντινά και λοιπά ιστορικά μνημεία του, με παγκοσμίου φήμης υδροβιότοπο του Αμβρακικού, με τους μεγάλους ορεινούς όγκους των Τζουμέρκων, του Ξηροβουνίου, του Γαβρόγου και του Κοκκινόλακου, με τους μεγάλους ποταμούς Άραχθο και Αχελώο και τέλος με το καθαρό και γεμάτο φυσικές ομορφιές φυσικό περιβάλλον του, έχει πολύ σημαντικές δυνατότητες για ανάπτυξη όλων σχεδόν των ήπιων μορφών τουρισμού. Η Άρτινη φιλοξενία είναι γνωστή και τη γεύεται κανείς από την πρώτη φορά που θα την επισκεφθεί.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ – ΕΥΒΟΙΑ

Για τη Στερεά Ελλάδα, η Δυτική Ευρώπη είναι και θα παραμείνει κατά πολύ η πιο σημαντική και ενδιαφέρουσα αγορά (πέραν της εσωτερικής) για τουλάχιστον την επόμενη πενταετία (ιδιαίτερα όσον αφορά το οικονομικό πλεονέκτημα).

Η ζήτηση από την Ανατολική Ευρώπη είναι πολύ ασταθής και βραχυπρόθεσμα θα παραμείνει έτσι. Πέρα από αυτό, η προστιθέμενη αξία των τουριστών από την Ανατολική Ευρώπη είναι συνολικά αρκετά χαμηλότερη.

Το τουριστικό προϊόν της Περιφέρειας χαρακτηρίζεται έντονα εποχιακό συγκεντρώνοντας το 50% περίπου της τουριστικής παρουσίας το τρίμηνο Ιουλίου - Σεπτεμβρίου (17% τον Ιούλιο, 20% τον Αύγουστο και 12% το Σεπτέμβριο).

Οι μισοί από τους Γάλλους τους Βρετανούς και τους Ρώσους που δείχνουν ενδιαφέρον για την Ελλάδα μπορούν επίσης να φανταστούν ένα ταξίδι στην Ελλάδα κατά την διάρκεια της χαμηλής σεζόν περίοδο από το Νοέμβριο μέχρι τα μέσα Μαρτίου, ενώ περισσότεροι από τους μισούς Γερμανούς που ενδιαφέρονται για την Ελλάδα μπορούν επίσης να φανταστούν ένα ταξίδι στην Ελλάδα κατά την ίδια περίοδο.

Ο ημεδαπός τουρισμός αποτελεί μία μεγάλη ευκαιρία για την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου της Περιφέρειας αφού το Πάσχα και τα Χριστούγεννα είναι οι χρονικές περίοδοι κατά τις οποίες οι Έλληνες πραγματοποιούνται τα περισσότερα ταξίδια αναψυχής, πέραν αυτών των καλοκαιρινών διακοπών. Επίσης, οι υψηλές πληρότητες των χειμερινών προορισμών της Περιφέρειας επιτυγχάνονται από Έλληνες τουρίστες - κατοίκους των μεγάλων αστικών κέντρων της χώρας κυρίως.

❖ **Νομός Φθιώτιδας**

Ο νομός αυτός έχει να δείξει πολλές αξιόλογες τουριστικές περιοχές, όπως τα Καμένα Βούρλα, μια λουτρόπολη που είναι γνωστή για τα ιαματικά της λουτρά και συγκεντρώνει πλήθος κόσμου μια και βρίσκεται πάνω στον εθνικό δρόμο Αθηνών

Θεσσαλονίκης. Τα Καμένα Βούρλα διαθέτουν λουτρικές εγκαταστάσεις για λουτροθεραπεία, ένα πολύ καλό ξενοδοχειακό δυναμικό όλων των κατηγοριών και προσφέρονται όχι μόνο για θεραπεία αλλά και για καλοκαιρινές διακοπές έχοντας και οργανωμένη πλαζ.

Οι Θερμοπύλες, διαθέτουν κι αυτές ιαματικές πηγές με λουτρικές εγκαταστάσεις σε όχι καλή κατάσταση, αλλά ο ταξιδιώτης δεν παραλείπει να σταματά στην περιοχή που είναι στημένο το άγαλμα του Λεωνίδα.

Η Αρκίτσα, ο Άγιος Κωνσταντίνος με την μεγάλη το καλοκαίρι κίνηση του λιμανιού του, η Πελασγία και η Στυλίδα αποτελούν περιοχές με ωραίες παραλίες που προσφέρονται για διακοπές και έχουν τη δυνατότητα να εξυπηρετήσουν τους τουρίστες σε διάφορα ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια και κάμπινγκ που διαθέτουν.

Προς τα δυτικά της Λαμίας υπάρχουν οι λουτροπόλεις της Υπάτης, του Καλλίδρομου και του Πλατύστομου με ιαματικές πηγές και ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις για την εξυπηρέτηση των λουομένων.

❖ **Νομός Ευρυτανίας**

Ο νομός αυτός κρυμμένος πίσω από τις κορυφές των βουνών του, χωμένος μέσα στα βαθιά φαράγγια του και φωλιασμένος στα πυκνά δάση του και τις μικρές καταπράσινες κοιλάδες του, συνεχίζει να κρατά την κρυφή γοητεία του στα σημεία των καιρών και πολύχρωμων σκιέρ που οχλαγωγούν στις πλαγιές του Τυμφρηστού και κατακλύζουν τα σοκάκια της πρωτεύουσάς του, το Καρπενήσι. Ο ορεινός αυτός νομός με τη δύσκολη προσπέλασή του φαντάζει άγνωστος στον περισσότερο κόσμο και ίσως αυτό αποτελεί το πλεονέκτημα για τη φυσική κατάσταση που επικρατεί στην παρθένα φύση του που εντυπωσιάζει τον επισκέπτη του. Οι περισσότεροι από τους επισκέπτες του έρχονται το χειμώνα για να κάνουν σκι στο χιονοδρομικό κέντρο του Καρπενησίου ή για κυνήγι ή ακόμη και για ορειβασία ή επίσκεψη στην τεχνητή λίμνη των Κρεμαστών. Όλος ο νομός προσφέρεται για τουρισμό περιπέτειας.

❖ **Νομός Αιτωλοακαρνανίας**

Η Αιτωλοακαρνανία είναι μία από τις ομορφότερες περιοχές της Ελλάδας. Την εικόνα της περιοχής συνθέτουν καθαρές παραλίες, λίμνες, ένας εξαιρετικός ορεινός όγκος και ένας μοναδικός αρχαιολογικός θησαυρός. Όλα αυτά αποτελούν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής, που σε συνδυασμό με την εύκολη πρόσβαση, τις χαμηλές τιμές και τη φιλόξενη διάθεση των κατοίκων, την καθιστούν επιλογή για διακοπές.

❖ **Νομός Φωκίδας**

Ο νομός Φωκίδας, με πρωτεύουσα την Άμφισσα έχει το προνόμιο να φιλοξενεί στα διοικητικά του όρια τους Δελφούς, που για τον αρχαίο κόσμο αποτελούσαν τον « ομφαλό της γης ».

Η τουριστική κίνηση του νομού οφείλεται κυρίως στην ιερή για τα αρχαία χρόνια πόλη των Δελφών. Στους σημερινούς Δελφούς λειτουργούν πολλά ξενοδοχεία όλων των κατηγοριών για την εξυπηρέτηση των χιλιάδων επισκεπτών που συρρέουν καθ' όλη τη διάρκεια του έτους για να θαυμάσουν ταυτόχρονα τη φυσική ομορφιά της περιοχής αλλά περισσότερο τα μνημεία και τους αρχαιολογικούς χώρους.

Ενδιαφέρουσα περιοχή είναι και η παραλιακή Ιτέα, που είναι και το επίγειό του με ωραίες παραλίες και αρκετά ξενοδοχεία, και που συγκεντρώνει παραθεριστές κατά τους καλοκαιρινούς μήνες.

Το γραφικό Γαλαξίδι με το ήσυχο λιμάνι του, αποτελεί πόλο έλξης πολλών τουριστών, που πέρα από τη φυσική ομορφιά του μπορούν να επισκεφθούν το ναυτικό του μουσείο και την πινακοθήκη του με έργα λαϊκών ζωγράφων.

Γενικά ο νομός αυτός παρουσιάζει έντονο τουριστικό ενδιαφέρον λόγω της ποικιλίας των τουριστικών στοιχείων που διαθέτει και συγκαταλέγεται στους πλέον τουριστικούς νομούς της χώρας με συνεχή μάλιστα ετήσια κίνηση.

❖ **Νομός Ευβοίας**

Ως οι πλέον αξιολογότεροι τουριστικοί πόροι του νομού θεωρούνται τα δίκτυα των ορεινών όγκων – βουνών, τα σπήλαια, τα φαράγγια, οι παράκτιες ζώνες, οι ακτές και οι παραλίες, οι ιαματικές πηγές και γενικότερα οι πόροι ιαματικού τουρισμού, οι αρχαιολογικοί χώροι και τα μνημεία, οι παραδοσιακοί οικισμοί του νομού, οι λιμενικές υποδομές και τα τουριστικά καταφύγια και μαρίνες.

Στη Χαλκίδα, που είναι και η πρωτεύουσα του νομού, παρουσιάζεται έντονη νυχτερινή ζωή.

Εκτός από τη Χαλκίδα συναντάμε την Αιδηψό, μια λουτρόπολη πανευρωπαϊκής φήμης που διαθέτει το πληρέστερο υδροθεραπευτήριο της χώρας. Συνδέεται με φέρρυ μπωτ με την Αρκίτσα και συγκεντρώνει πλήθος τουριστών κατά την λουτρική περίοδο. Τα ιαματικά της νερά θεραπεύουν πολλές ασθένειες και ανήκουν στα πιο θερμά της χώρας.

Στη νότια Εύβοια βρίσκεται η δοξασμένη πόλη της αρχαιότητας, η Ερέτρια με το σπουδαίο μουσείο της, το αρχαίο θέατρο με τον υπόγειο διάδρομο και αποτελεί βασικό θέρετρο με πολλά ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια που συγκεντρώνει πλήθος παραθεριστών.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΗΣΟΥ

Περιοχές Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (Π.Ο.Τ.Α.)

Προβλέπεται η δημιουργία μια Περιοχής Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (ΠΟΤΑ) στο Ν. Μεσσηνίας. Το έργο αυτό συνίσταται στην προγραμματισμένη δημιουργία ενός νέου ποιοτικού και προσανατολισμένου σε ειδικές μορφές τουριστικού προορισμού, που θα αποτελεί από μόνος του μια νέα τοπική αγορά υψηλής στάθμης.

Χιονοδρομικά Κέντρα

Αν και η Περιφέρεια Πελοποννήσου χαρακτηρίζεται για τον έντονο ορεινό ανάγλυφο της, δεν έχουν γίνει επενδύσεις σε υποδομές χειμερινών αθλημάτων, με εξαίρεση μόνο το μοναδικό χιονοδρομικό κέντρο στο όρος Μαίναλο του Ν. Αρκαδίας.

Ορεινές διαδρομές

Η γεωμορφολογία της Περιφέρειας Πελοποννήσου, με τον έντονα ορεινό χαρακτήρα, ενδείκνυται για περιηγητικές και ορειβατικές διαδρομές. Στους ορεινούς όγκους της Ζήρειας, του Μαινάλου, των Γορτυνιακών Βουνών, του Πάρνωνα και του Ταυγέτου πραγματοποιούνται οι κυριότερες διαδρομές από ορειβατικούς συλλόγους.

Rafting και Kayak

Μόνο στο Ν. Αρκαδίας οργανώνονται διαδρομές Rafting και Kayak, στους ποταμούς Λούσιο και Αλφειό, οι οποίες συγκεντρώνουν κόσμο από διάφορα μέρη της Ελλάδας.

Ιαματικές Πηγές

Οι μοναδικές οργανωμένες υποδομές αυτού του τύπου είναι οι εγκαταστάσεις ιαματικού τουρισμού στο Λουτράκι, οι οποίες είναι πολύ διαδεδομένες και αποτελούν ένα από τους λόγους που βοήθησαν στην τουριστική ανάπτυξη της περιοχής.

Μαρίνες - τουριστικά αγκυροβόλια

Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου υπάρχουν λιμενικές εγκαταστάσεις υποδοχής και σταθμοί ανεφοδιασμού για ιδιωτικά

σκάφη αναψυχής. Αυτού του είδους οι υποδομές εντοπίζονται σε όλους τους Νομούς της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Δεν παρέχουν όμως όλες το ίδιο επίπεδο εξυπηρητήσεων. Υπάρχει επομένως, η ανάγκη αναβάθμισης τους και σε ορισμένες περιπτώσεις και η δημιουργία νέων.

Περιοχές Καταδύσεων

Ο φυσικός θαλάσσιος πλούτος της Περιφέρειας Πελοποννήσου μπορεί να καλύψει δραστηριότητες αυτού του είδους καθώς υπάρχουν οι κατάλληλες περιοχές σε όλους τους Νομούς, όπου είναι δυνατή η ελεύθερη κατάδυση.

Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Οι κυριότερες εναλλακτικές μορφές τουρισμού που μπορούν να αξιοποιηθούν στην Πελοπόννησο είναι:

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ:

Ο πολιτιστικός τουρισμός εμφανίζει διεθνώς ανοδικές τάσεις και περιλαμβάνει μεταξύ άλλων επισκέψεις - μελέτες ιστορικών μνημείων και αρχαιολογικών χώρων, ταξίδια με σκοπό την παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων, κινηματογραφικών και μουσικών φεστιβάλ, κ.α. Στην Πελοπόννησο υπάρχουν παγκόσμιοι τουριστικοί προορισμοί όπως Επίδαυρος, Αρχαία Μεσσήνη, Μυστράς, Μονεμβασιά, Ναύπλιο, Μυκήνες, κλπ., καθώς και αρχαιολογικοί χώροι που προκαλούν το ενδιαφέρον των επισκεπτών.

ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ / ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ:

Στη μορφή αυτή τουρισμού, μπορεί να ενταχθεί η περιήγηση σε παραδοσιακούς οικισμούς, βιότοπους, εθνικούς δρυμούς, πεζοπορικά μονοπάτια, φαράγγια, σπήλαια κ.α. Η Πελοπόννησος διαθέτει οικοτουριστικά θέλγητρα που προσελκύουν τους τουρίστες και αποτελούν σημαντικά κίνητρα για κάλυψη της τουριστικής ζήτησης των ατόμων που έχουν "εν δυνάμει" τη θέληση για άσκηση τουριστικής δραστηριότητας.

ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ:

Βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη του τουρισμού άθλησης είναι η δημιουργία αθλητικών εγκαταστάσεων κυρίως σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις και η στελέχωση τους με εξειδικευμένο προσωπικό. Σε αρκετές πόλεις της Πελοποννήσου βρίσκονται σε εξέλιξη αθλητικά κέντρα και έχουν προγραμματιστεί να γίνουν μια σειρά από αθλητικές / πολιτιστικές εκδηλώσεις μέσα στο πλαίσιο της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας.

❖ Νομός Κορινθίας

Η Παλαιά Κόρινθος συγκέντρωνε μόνο τους εμπορευόμενους. Ενώ ήταν μία πόλη με πολλά καλλιτεχνικά έργα και με μεγάλη πνευματική κίνηση, δε μπορούσε να συναγωνισθεί τη μεγάλη αντίζηλό της την Αθήνα, από την οποία μικρή απόσταση τη χώριζε. Σε εκείνο που μπορούσε να τη συναγωνιστεί ήταν στο εμπόριο γιατί η θέση της ήταν προνομιακή και τα καράβια της διέσχιζαν όλα τα σημεία της θάλασσας για να μετακινούν χιλιάδες προϊόντα.

Με το εμπόριο που εξασκούσε συγκέντρωσε τεράστιο πλούτο και δημιούργησε βιομηχανίες που απασχολούσαν χιλιάδες κόσμου. Για να καταλάβει κανείς την ακμή της αρκεί να φανταστεί ότι η περίμετρος της πόλης ήταν 17 χιλιόμετρα και ζούσαν μέσα σε αυτήν 300.000 άτομα και 500.000 δούλοι. Οι έμποροι βέβαια δεν αποτελούσαν μόνιμους κατοίκους, αλλά πήγαιναν για να κάνουν τη δουλειά τους και έτσι αυξανόταν και ο αριθμός των κατοίκων και ο πλούτος της Κορίνθου.

Υπήρχε βέβαια και ένας σημαντικός αριθμός ανθρώπων που έφθανε εκεί για να θαυμάσει την πολυθόρυβη και τόσο πλούσια πόλη που για να την πλησιάσει κανείς έπρεπε να είχε τις τσέπες του γεμάτες. Είχε επίσης δημιουργηθεί ένα είδος τουρισμού διασκεδάσεως και τους ξένους είχαν αναλάβει να τους διασκεδάσουν γυναίκες αφιερωμένες στον ναό της Αφροδίτης.

Η ιστορία του νομού αλλά και τα φυσικά του προσόντα, τον

καθιστούν αρκετά τουριστικό μιας και όλη η Πελοπόννησος έχει να επιδείξει μια πλειάδα πολιτιστικών στοιχείων από την έντονη συμμετοχή της στην ιστορία της χώρας μας.

Ξεκινώντας από τον στερεοελλαδίτικο χώρο του νομού συναντάμε την αξιόλογη τουριστική περιοχή, την λουτρόπολη του Λουτρακίου με τις ιαματικές της πηγές, τον αρχαίο ναό του Ποσειδώνα, το σύγχρονο καζίνο και τις ωραίες παραλίες που συγκεντρώνουν πλήθος επισκεπτών καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Διαθέτει πολλά ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια και κάμπινγκ. Στα δυτικά του Λουτρακίου υπάρχει η λίμνη της Βουλιαγμένης, ενώ κοντά στο ακρωτήριο, στην περιοχή της Περαχώρας υπάρχουν τα ερείπια του μεγαλύτερου ναού προς τιμήν της θεάς Ήρας, το Ηραίον. Στον πελοποννησιακό χώρο του νομού για να περάσει κανείς, περνά από τον Ισθμό της Κορίνθου, ένα έργο που η σκέψη και η προσπάθεια κατασκευής του ξεκινά από την εποχή που οι αρχαίοι Κορίνθιοι ήταν η πρώτη ναυτική δύναμη. Εκεί κοντά στον Ισθμό υπάρχει ένα από τα σημαντικότερα ιερά, το ιερό του Ποσειδώνα της Ισθμίας του 7^{ου} αιώνα π.Χ., στο χωριό Κυραβρύση. Επόμενος σταθμός τα Λουτρά της Ωραίας Ελένης με ιαματικές πηγές, ξενοδοχεία και ωραίες παραλίες.

Στην Κόρινθο κάθε Σεπτέμβριο και Οκτώβριο οργανώνονται φεστιβάλ θεάτρου με συμμετοχή θιάσων από όλες τις Βαλκανικές χώρες καθώς και πανελλήνιος διαγωνισμός ερασιτεχνικών θιάσων.

❖ **Νομός Αχαΐας**

Η πόλη και ιδιαίτερα το λιμάνι της αποτελεί πύλη εισόδου πολλών τουριστών που προέρχονται από λιμάνια της Ιταλίας και των Ιόνιων νήσων. Η Πάτρα είναι φημισμένη για το περίφημο καρναβάλι της που διαρκεί περισσότερο από δύο εβδομάδες και συγκεντρώνει πλήθος κόσμου από όλα τα σημεία της χώρας για να συμμετάσχει στο ξέφρενο γλέντι των ημερών της Αποκριάς με αποκορύφωση την τελευταία Κυριακή.

Στην πόλη ο επισκέπτης μπορεί να επισκεφθεί την εκκλησία του Αγίου Ανδρέα, το ρωμαϊκό ωδείο που είναι ανάλογο με αυτό του Ηρώδου του Αττικού αλλά μικρότερο σε μέγεθος και ανακατασκευασμένο χρησιμοποιείται για διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις, τον ερειπωμένο όγκο του ενετικού κάστρου και τη συνοικία Ψηλά Αλώνια απ' όπου η θέα είναι πανοραμική.

Στα παραλιακά περίχωρα υπάρχουν πολλά χωριά με ωραίες παραλίες πάνω στον εθνικό δρόμο Κορίνθου – Πάτρας όπου συναντά κανείς τις αρχαίες Αιγές, τη βυζαντινή μονή της Αγίας Τριάδας χτισμένη το 1715, το Διακοφτό απ' όπου ξεκινά ο οδοντωτός σιδηρόδρομος για τα Καλάβρυτα, το Αίγιο όπου δεσπόζει ακόμα ο πλάτανος που αναφέρει ο Πausanias στις περιηγήσεις του και το εκκλησάκι της Παναγίας της Τρυπητής. Στο κοντινό Ρίο λειτουργεί πορθμιακή γραμμή Ρίου – Αντιρρίου που συνδέει την Αιτωλοακαρνανία και την Ήπειρο με την Πελοπόννησο.

Τα Καλάβρυτα είναι γνωστά από την επανάσταση του 1821 καθώς και από την ιστορική μονή της Αγίας Λαύρας απ' όπου ξεκίνησε ο απελευθερωτικός αγώνας ενάντια στους Τούρκους, ενώ στην εκκλησία υπάρχουν αρκετά κειμήλια. Στο χωριό Καστριά βρίσκεται το σπήλαιο των Λιμνών με σταλακτίτες και σταλαγμίτες αλλόκοτων σχημάτων, με θόλους, μικρούς καταρράκτες, λιμνούλες με φυσικά φράγματα που μαγεύουν και προκαλούν τη φαντασία.

Η τοποθεσία των Καλαβρύτων είναι υπέροχη. Βυθισμένη στο πράσινο και στη βλάστηση, είναι ιδανικό μέρος για εκδρομές και παραθερισμό για όλες τις ηλικίες και όλες τις εποχές. Τα τελευταία χρόνια έχει ανέβει κατακόρυφα η ανοικοδόμηση ξενώνων και συγκροτημάτων αποτελούμενων από μικρά παραδοσιακά πέτρινα σπίτια με τζάκι. Πολλοί είναι αυτοί που σπεύδουν να περάσουν έστω και ένα Σαββατοκύριακο ανάμεσα στα έλατα μακριά από τους θορύβους των μεγάλων αστικών κέντρων.

Στο Χελμό λειτουργεί χιονοδρομικό κέντρο με πολύ καλές εγκαταστάσεις όπου συγκεντρώνει πολλούς λάτρεις των χειμερινών σπορ. Κοντά υπάρχουν τα ύδατα της Στυγός που οι αρχαίοι πίστευαν 'ότι προερχόταν το αθάνατο νερό των θεών.

Το χιονοδρομικό κέντρο Καλαβρύτων, ικανοποιεί και τους πιο απαιτητικούς σκιέρ. Εξοπλισμένο με σύγχρονα μηχανήματα και έμπειρο προσωπικό, είναι από τα πιο οργανωμένα της χώρας μας. Τους χειμερινούς μήνες οι επισκέπτες κατακλύζουν τις πίστες και τα σαλέ μιας και η απόσταση από την Αθήνα είναι πολύ μικρή.

Οι φίλοι της πεζοπορίας θα ανακαλύψουν πολλές διαδρομές, και αν θελήσουν να κάνουν κάτι διαφορετικό, το φαράγγι του Βουρα'ϊκού προσφέρεται για canyoning, ενώ τα αμέτρητα μονοπάτια και οι δασικοί δρόμοι θα κάνουν τους ποδηλάτες βουνού και τους οδηγούς 4 x 4 να αγγίζουν τα όριά τους.

❖ **Νομός Ηλείας**

Ο νομός αυτός που φιλοξενεί στην επικράτειά του έναν από τους μεγαλύτερους και πιο ξακουστούς αρχαιολογικούς χώρους, την αρχαία Ολυμπία.

Το ενδιαφέρον των επισκεπτών του νομού εστιάζεται κυρίως στην περιοχή της Αρχαίας Ολυμπίας, χώρος λατρείας του Δία με πλούσιες φυσικές καλλονές. Το σημαντικότερο γεγονός της τέλεσης των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων με την αναβίωσή τους το 1896 από την ιδέα του Γάλλου ιστορικού και παιδαγωγού P. De Coubertin, κατέστησε την Αρχαία Ολυμπία γνωστή σε όλο τον κόσμο και σήμερα είναι χιλιάδες οι επισκέπτες της. Από τότε κάθε τέσσερα χρόνια ένας λαμπαδηφόρος μεταφέρει την Ιερή φλόγα στον τόπο τέλεσης των αγώνων. Για το σκοπό αυτό ιδρύθηκε η Διεθνής Ολυμπιακή Ακαδημία.

Στον αρχαιολογικό χώρο υπάρχουν το Πρυτανείο, το Φιλίππειο μνημείο, τον Ηραϊόν, ο Πελώπειος βωμός και ο ναός του Δία. Έξω από τον ιερό χώρο της Αλτέως υπάρχουν το Βουλευτήριο όπου οι αθλητές έδιναν τον ολυμπιακό όρκο, το Λεωνίδαίο, η παλαίστρα, το Γυμνάσιο και τα Λουτρά.

Στο αρχαιολογικό μουσείο της Ολυμπίας βρίσκεται το πέτρινο κεφάλι της Ήρας, το μαρμάρινο άγαλμα του Ερμή, έργο του Πραξιτέλη, η Νίκη του Παιωνίου, το κράνος του Μιλτιάδη, το πήλινο σύμπλεγμα του Δία με τον Γανυμήδη και τα γλυπτά από τα αετώματα και τις μετώπες του ναού του Δία.

Οι περιοχές του Καϊάφα και της Κυλλήνης διαθέτουν ιαματικές πηγές με λουτρικές εγκαταστάσεις, ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια για την εξυπηρέτηση των λουομένων. Στον Καϊάφα στο κέντρο της μικρής λίμνης υπάρχει το νησάκι της Αγίας Αικατερίνης και θαυμάσια παραλία για κολύμπι.

❖ **Νομός Λακωνίας**

Πρωτεύουσα του νομού είναι η πόλη της Σπάρτης με πολύ καλή ρυμοτομία και μια ιστορία από 1100 π.Χ μέχρι την επανάσταση του 1821. η πόλη και ο νομός συνδέονται οδικά με την υπόλοιπη χώρα και διαθέτουν αρκετά ξενοδοχεία όλων των κατηγοριών καθώς

ξενώνες που λειτουργούν σε πύργους οι οποίοι έχουν αναστηλωθεί από τον ΕΟΤ.

Το κύριο στοιχείο που εντυπωσιάζει τον επισκέπτη στο νομό είναι η έντονη παρουσία της βυζαντινής εποχής και ιδιαίτερα της εποχής των Παλαιολόγων με την πληθώρα των εκκλησιών, των μονών, των κάστρων και των πύργων που πρέπει στην περιοχή να υπάρχουν οι περισσότεροι απ' οπουδήποτε αλλού στον ελλαδικό χώρο.

Το επίγειο της Σπάρτης, το Γύθειο με έντονη εμπορική κίνηση στο λιμάνι του διαθέτει μικρή αρχαιολογική και βυζαντινή συλλογή που στεγάζεται στο δημαρχείο. Απέναντι βρίσκεται το Μαραθονήσι που τώρα είναι ενωμένο με τη στεριά και η παράδοση λέει ότι εδώ πέρασε τη πρώτη νύχτα ο Πάρις και η Ωραία Ελένη. Στο κέντρο του νησιού στον Πύργο Τζανετάκη λειτουργεί ιστορικό και λαογραφικό μουσείο, στα δε βόρεια πάνω σε λόφο υπάρχουν τα ερείπια της ακρόπολης.

Το σπήλαιο του Δυρού, από τα πλέον αξιοποιημένα της χώρας με μοναδικό φαντασμαγορικό διάκοσμο εντυπωσιάζει τον επισκέπτη που οδηγείται με ειδικές βάρκες και οδηγούς στις στοές του.

Ο Μιστράς η όπως χαρακτηρίζεται η βυζαντινή Ελλάδα βρίσκεται πέντε χιλιόμετρα απ' τη Σπάρτη. Το κάστρο του Μιστρά κτίστηκε από Φράγκους το 1249 αλλά περιήλθε σε ελληνικά χέρια το 1259. Κάτω από το κάστρο κτίστηκε μια ολόκληρη πολιτεία

Το νησί των Κυθήρων, το νησί του έρωτα, η πατρίδα της θεάς Αφροδίτης. Από τη στιγμή που θα εισχωρήσει κανείς στο νησί θα ανακαλύψει αρχαίους ναούς, εκκλησίες, σπήλαια, ωραίες παραλίες, βλάστηση και αμέτρητα πουλιά. Το νησί για όλα τα παραπάνω συγκεντρώνει πολλούς τουρίστες.

Στην αρχαιότητα η Σπάρτη δεν είχε τουρισμό και οι Σπαρτιάτες δεν δέχονταν εύκολα τους ξένους. Αυτό συνέβαινε γιατί οι Σπαρτιάτες ζούσαν με πολύ αυστηρά ήθη και έθιμα, εντελώς διαφορετικά με εκείνα των άλλων ελληνικών πόλεων. Αυτό τους έκανε να φοβούνται τους ξένους και να μη μπορούν να συγχωνευτούν μαζί τους. Το μόνο που έκαναν ήταν να τους δεκτούν όσο χρειαζόταν για να λατρέψουν τους θεούς, αλλά δεν τους άφηναν να μείνουν στην πόλη.

Η Σπάρτη όχι μόνο δε δεχόταν τους ξένους, αλλά οι νόμοι που είχε επιβάλλει ο Λυκούργος ήταν τόσο αυστηροί που δεν επέτρεπαν και στους Σπαρτιάτες να βγούν από την πόλη, από φόβο μήπως μιμηθούν τα ξένα ήθη και τα μεταφέρουν στην Σπάρτη.

Η πόλη αυτή δε φρόντιζε παρά για την στρατιωτική αγωγή των πολιτών και παραμελούσε εντελώς την πνευματική διαπαιδαγώγησή τους. Ωστόσο μετά από χρόνια, οι βασιλιάδες ξεκινούν προσπάθειες για να εξημερώσουν λίγο τους Σπαρτιάτες και να τους κάνουν πιο δεκτικούς με τους ξένους. Πολλοί ποιητές, μουσικοί και όσοι μπορούν με τα κηρύγματα και τα ποιήματά τους να μην προσκρούσουν στις αρχές της πόλης, καλούνται και φιλοξενούνται στη μισόξενη Σπάρτη.

❖ **Νομός Αργολίδας**

Στην Αργολίδα μπορεί κανείς να νοιώσει την αρμονία της φύσης και του πνεύματος. Να απολαύσει την αλμύρα της θάλασσας πάνω στη βάρκα που θα ξεδιπλώνει μπροστά στα μάτια του γιαλό – γιαλό τις δαντελένιες ακρογιαλιές της. Να φάει στα γευστικά ταβερνάκια και να χορέψει στις ειδυλλιακές disco κάτω από το σεληνόφως. Εκεί μπορεί να ζήσει τον απόηχο της χρυσής εποχής του βασιλείου των Μυκηνηών. Να αφεθεί στην αρμονία του πράσινου και του μπλε κάτω από τον χρυσαφί ήλιο. Η Αργολίδα, η αγαπημένη των θεών και των ανθρώπων για όλους αυτούς τους λόγους και για τους παρακάτω, δεν πρέπει να μείνει ανεξερεύνητη!

Ο νομός αυτός έχει να υποδείξει πολλά στον επισκέπτη του από τα μυκηναϊκά χρόνια μέχρι την απελευθέρωση από τους Τούρκους. Η πρωτεύουσά του έγινε και η πρώτη πρωτεύουσα του νεοσύστατου ελληνικού κράτους από το 1828 μέχρι το 1834 που μεταφέρθηκε στην Αθήνα. Το δυναμικό του Ναυπλίου σε καταλύματα διαμονής είναι πολύ καλό διαθέτοντας κάθε είδος και κατηγορία κατάλυμα.

Το πρώτο παραλιακό χωριό κοντά στο Ναύπλιο είναι το Τολό με μεγάλη τουριστική κίνηση και το μικρό νησάκι της Ρέμβης απέναντί του. Η Ασίνη για τους ρομαντικούς, το Βιβάρι με ερείπια ενετικού κάστρου και άλλα χωριά με τουριστική κίνηση.

Το Άργος είναι η μεγαλύτερη πόλη του νομού και έχει να επιδείξει την αρχαία αγορά της, το αρχαίο θέατρο με ακουστική που συναγωνίζεται αυτή του θεάτρου της Επιδαύρου.

Οι πολύχρυσες Μυκήνες με την ακρόπολή τους, που από την κατασκευή τους ο επισκέπτης εκστασιάζεται, η Επίδαυρος γνωστή από το καλύτερο διατηρημένο θέατρο στον κόσμο, συγκεντρώνουν το ενδιαφέρον πλήθους τουριστών.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Την πρώτη θέση στη φιλοξενία από την ηρωική ακόμη εποχή εξασκούσαν οι Έλληνες στην Αθήνα. Όλο το ενδιαφέρον επικεντρώνεται γύρω από την πολιτεία που χτίζεται και μεγαλώνει κάτω από την Ακρόπολη. Το κράτος των Αθηνών συγκέντρωνε όλη την κίνηση των ξένων και κράτησε τον σεβασμό προς αυτούς που δεν το επισκέπτονταν πια ως πειρατές ή ικέτες, αλλά για πολλούς άλλους λόγους, ώσπου να έρθει η μέρα που θα έφθαναν ως θαυμαστές του μεγαλείου της, δηλαδή σαν αληθινοί περιηγητές. Ήταν οι αιώνες που δεν είχε ακόμη δημιουργηθεί κίνησή σε καμία ελληνική πόλη.

Ο τουρισμός σώζει την Αθήνα τα τελευταία χρόνια του Δ΄π.Χ αιώνα. Η τουριστική κίνηση στην πόλη και το εμπόριο είχαν φέρει σημαντικά εισοδήματα στην πόλη, τα οποία όμως χάθηκαν κατα τη διοίκηση του Δημητρίου του Φαληρέως. Παρ' όλες τις σπατάλες που έκανε, η Αθήνα δε στερείται τις απολαύσεις της, ο τουρισμός εξακολουθεί να υπάρχει, πολλές χιλιάδες τουρίστες την επισκέπτονται είτε για να μορφωθούν είτε για να απολαύσουν τη ζωή τους.

Όσο η κατάσταση αυτή δε συνεχίζεται για πολύ, η υλική ακμή της πρωτεύουσας αρχίζει να χάνεται, η πόλη στην οποία πηγαίνει ο κόσμος για να διασκεδάσει δεν είναι πια γεμάτη ζωή, ενώ ο τουρισμός ελλατώνεται με αργούς ρυθμούς. Μετά το τέλος του Δ΄αι.Πχ. έρχεται η πλήρης εξαθλίωση. Η πείνα και η φτώχεια εμποδίζουν την εισροή τουριστών και η Αθήνα πέφτει στην κυριαρχία της Ρώμης. Στα χρόνια της Ρωμαϊκής κατοχής και της βυζαντινής αυτοκρατορίας, η πόλη σιγά – σιγά ακμάζει και συγκεντρώνει ξένους για διάφορους λόγους.

Ο νομός Αττικής σήμερα είναι ο πολυπληθέστερος της χώρας με πρωτεύουσα, την πρωτεύουσα της χώρας και όλου του ελληνισμού, την Αθήνα, την πόλη του φωτός, την πόλη σταυροδρόμι της Μεσογείου, την πόλη – πόλο έλξης εκατομμυρίων τουριστών, την πόλη με την ιστορία χιλιετηρίδων που και σήμερα παρόλο που έχει πολλά προβλήματα παίζει το ρόλο της τόσο στη ζωή της χώρας όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Εκτός της Αθήνας στον νομό ανήκει και το μεγαλύτερο λιμάνι της χώρας, ο Πειραιάς καθώς και πολλά νησιά με ιστορικό και τουριστικό ενδιαφέρον.

Ο μεγάλος αριθμός ντόπιων και ξένων επισκεπτών έχει δημιουργήσει ένα ξενοδοχειακό δυναμικό που περιλαμβάνει όλες τις δυνατότητες διαμονής και εξασφαλίζει έναν αριθμό κλινών που καλύπτει σχεδόν το μεγαλύτερο ποσοστό. Η Αθήνα λόγω των πολλών αξιοθέατων που διαθέτει αποτελεί μοναδικό τουριστικό προορισμό που περιλαμβάνεται σε όλα σχεδόν τα ευρωπαϊκά προγράμματα.

Η Ακρόπολη είναι το σήμα κατατεθέν της Αθήνας και της Ελλάδας. Τα μνημεία της είναι τα Προπύλαια, ο ναός της Αττιέρου Νίκης, ο ναός του Παρθενώνα και το Ερέχθειο. Στα νότια της Ακρόπολης βρίσκεται το θέατρο του Διονύσου, το Ωδείο Ηρώδη του Αττικού, το Ασκληπιείο, ο Άρειος Πάγος, η Πνύκα, το μνημείο του Φιλοπάππου, η στοά Αττάλου, το Θησείο, η πύλη του Αδριανού, το Παναθηναϊκό στάδιο και το ρολόι του Κυρρήστου.

Επίσης υπάρχουν το βυζαντινό, το θεατρικό, το ζωολογικό, το βοτανικό, το πολεμικό, το ανθρωπολογικό και εθνολογικό μουσείο. Παράλληλα ενδιαφέρον παρουσιάζουν ο ναός της Καπνικαρέας, η μονή της Καισαριανής, η μονή Αστερίου και η μονή Δαφνίου.

Στην Αθήνα γίνονται πολλές εκδηλώσεις και συνέδρια διεθνούς ακτινοβολίας και είναι το φεστιβάλ Αθηνών, οι γιορτές του Καρνάβαλου τις Αποκριές, μουσικές παραστάσεις, αθλητικές εκδηλώσεις και το διεθνές ράλι Ακρόπολης.

Αξιόλογες για επίσκεψη περιοχές της Αθήνας είναι ο λόφος του Λυκαβηττού, εκεί κοντά λειτουργεί και μεγάλο ανοικτό θέατρο. Η παλιά συνοικία της Πλάκας είναι μία περιοχή που όλοι οι τουρίστες επισκέπτονται. Βέβαια υπάρχουν και κοσμοπολίτικες παραθαλάσσιες περιοχές, που άλλες προσφέρονται για κολύμπι και άλλες όχι, αλλά είναι γεμάτες πολυτελή ξενοδοχεία και συγκροτήματα ικανά να ικανοποιήσουν τα γούστα υψηλού επιπέδου τουριστών. Στην περιοχή του Σουνίου η θέα προς τη θάλασσα και το ηλιοβασίλεμα είναι μαγευτικά. Τέλος υπάρχουν περιοχές γνωστές σαν παραθεριστικά κέντρα με ωραίες ακρογιαλιές και πολύ μεγάλη τουριστική κίνηση την καλοκαιρινή περίοδο.

Στο βουνό της Πάρνηθας υπάρχουν χιονοδρομικές εγκαταστάσεις που το χειμώνα συγκεντρώνει πολλούς φίλους των χειμερινών σπορ. Στις εγκαταστάσεις του ξενοδοχείου Μον Παρνέ λειτουργεί καζίνο με αυξημένη κίνηση καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

Τέλος, στα Μέγαρα, κάθε χρόνο την τρίτη μέρα του Πάσχα γίνεται ο χορός της τράτας και συγκεντρώνεται πλήθος επισκεπτών. Μετά τα Μέγαρα υπάρχουν δύο πολύ ωραίες παραθαλάσσιες τοποθεσίες, η Κινέττα και οι Άγιοι Θεόδωροι, γνωστά παραθεριστικά κέντρα.

Κάτι άλλο πολύ σημαντικό που είχε καθοριστική σημασία για την προβολή της Ελλάδας ήταν οι Ολυμπιακοί Αγώνες. Η πρώτη γεύση είναι συνήθως και η τελευταία. Αυτό ισχύει περισσότερο από ποτέ για τους Αγώνες της Αθήνας, όπου η φιλοξενία θα αποτελέσει τον καθρέπτη της όλης διοργάνωσης. Και αυτό βέβαια ίσχυε για όλους τους προηγούμενους αγώνες που διοργανώθηκαν στο παρελθόν, όπου ο τομέας της φιλοξενίας με τις παρεχόμενες υπηρεσίες στους επισκέπτες της χώρας αποτέλεσε βαρόμετρο για τον τουρισμό τα χρόνια μετά τους αγώνες. Για την Ελλάδα, τη χώρα που κατά παράδοση κρατά τα σκήπτρα της φιλοξενίας, οι αγώνες ήταν μεταξύ άλλων ένα μεγάλο τεστ που θα επιβεβαίωνε ότι ο ελληνικός λαός είναι ο πιο φιλόξενος στον κόσμο.

Καθοριστική είναι λοιπόν, η σημασία των παρεχόμενων υπηρεσιών στον τομέα της φιλοξενίας κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων, κάτι που οι ξενοδόχοι αντελήφθησαν. Ποιότητα, καθαριότητα και φιλική διάθεση είναι το τρίπτυχο της επιτυχίας στη φιλοξενία της Ολυμπιακής οικογένειας. Βασικός στόχος ήταν η εξασφάλιση της διαμονής και η παροχή ποιοτικών υπηρεσιών καθώς και η μέριμνα για τη φιλοξενία των θεατών και των επισκεπτών σε συνεργασία με την πολιτεία και τον ιδιωτικό τομέα.

Ειδικά στην Αθήνα οι Ολυμπιακοί Αγώνες έδωσαν τη μεγάλη ευκαιρία για την ανάδειξή της όχι μόνο σε ένα δημοφιλή προορισμό διακοπών, αλλά και σε ένα κέντρο συνεδριακού, ποιοτικού και αναβαθμισμένου οικονομικά τουρισμού.

Η χώρα μας και ειδικά η Αθήνα είναι ήδη καθιερωμένος τουριστικός προορισμός. Υπάρχει σχετικά ανεπτυγμένη συνείδηση υποδοχής και φιλοξενίας, σχετικής γλωσσομάθειας και γενικής εξωστρέφειας του πληθυσμού και εξοικείωσης με τον «ξένο».

ΠΕΙΡΑΙΑΣ

Ο Πειραιάς είναι το επίνειο της Αθήνας, το μεγαλύτερο λιμάνι της χώρας και πύλη εισόδου για τη χώρα πολλών αλλοδαπών τουριστών που ταξιδεύουν με πλοία. Διαθέτει αρχαιολογικό και ναυτικό μουσείο, καθώς και πολύ γραφικές και κοσμικές περιοχές όπως το Πασαλιμάνι, η Φρεατίδα, το Μικρολίμανο, η Καστέλα και το Φάληρο.

Κοντά στον Πειραιά βρίσκεται η Σαλαμίνα που συγκεντρώνει πολλούς επισκέπτες το καλοκαίρι λόγω της μικρής απόστασης από τον Πειραιά, η Αίγινα που αποτελεί τουριστικό νησί με αρκετούς επισκέπτες ιδιαίτερα τα Σαββατοκύριακα και το καλοκαίρι, τα Μέθανα όπου λειτουργούν ιαματικές πηγές και το καλοκαίρι οι παραλίες τους σφίζουν από κόσμο, ο γραφικός Πόρος με μεγάλη τουριστική κίνηση το καλοκαίρι, η Ύδρα που η τουριστική της κίνηση είναι σημαντική καθ' όλη τη διάρκεια του έτους με κυριότερη εκδήλωση στο νησί τα Μιαούμεια προς τιμήν του ναυάρχου Μιαούλη και τέλος οι Σπέτσες που παρουσιάζει μεγάλη τουριστική κίνηση για ήσυχες διακοπές.

ΑΙΓΙΝΑ

Ο Πίνδαρος, εκτός από την Τένεδο επαινεί και την Αίγινα, με την προσωνυμία « φιλόξενον άστυ » και « Αίγινα πολύξενος » και αυτό αποτελεί τον μεγαλύτερο έπαινο προς το νησί, στο οποίο τόσο πολύ τιμάται το δίκαιο της φιλοξενίας. Ο ποιητής, με όμορφα λόγια δεν αφήνει ευκαιρία να μην επαινέσει τον Ακραγαντίνο Ξενοκράτη ο οποίος ποτέ του φιλόξενου τραπέζιού του ο αγέρας το πανί δεν κατέβασε...

ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Υπάρχουν βέβαια περιοχές που δεν έχουν αναπτύξει ιδιαίτερα τον τουρισμό τους αλλά καταβάλουν αξιόλογες προσπάθειες και στο θέμα της φιλοξενίας καθόλου δεν υστερούν.

Η Εταιρεία τουρισμού της περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης για παράδειγμα, προβάλλει την περιοχή μέσα από τις γεύσεις της. Αντικείμενο αυτής της προβολής είναι ποτά, όπως τα αρωματικά κρασιά της Καβάλας, της Δράμας και της Μαρώνας αλλά και ούζα της περιοχής, παραδοσιακά φαγητά με τοπικές συνταγές.

Επίσης στην νοτιοανατολική Ημαθία παρουσιάστηκαν στην εκδήλωση Philoxenia οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού της περιοχής. Επίσης παρουσιάστηκαν τα τοπικά παραδοσιακά προϊόντα.

Η πλούσια ιστορική και πολιτιστική παράδοση σε συνδυασμό με τη δυνατότητα ανάπτυξης του αγροτουρισμού και άλλων μορφών εναλλακτικού τουρισμού εξασφαλίζουν τις προϋπόθεσης για να διεκδικήσει ο νομός Κοζάνης ένα μερίδιο στον τουρισμό και να γίνει προορισμός επισκεπτών.

Προτάσεις για αστικό, θρησκευτικό και αθλητικό τουρισμό υποστηρίχθηκαν στον νομό Ξάνθης με σκοπό την προστασία και ανάδειξη των παραδοσιακών προϊόντων και υπηρεσιών, καθώς και την παροχή τουριστικών υπηρεσιών αναβαθμισμένης ποιότητας.

Στον νομό Σερρών δίνεται έμφαση στον αγροτικό τουρισμό.

Όσον αφορά την Δράμα, την Καβάλα και την Ξάνθη, έχουν δοθεί σημαντικές επιδοτήσεις για τον εκσυγχρονισμό των ενοικιαζόμενων δωματίων (ιδιαίτερα στην Θάσο), με αποτέλεσμα την αναβάθμιση της υποδομής «υποδοχής τουριστών». Παράλληλα δημιουργήθηκαν σε Καβάλα, Ξάνθη και Θάσο σύγχρονες ξενοδοχειακές μονάδες 4 αστέρων, εκσυγχρονίστηκαν παλιές. Επιπλέον η νομαρχιακή αυτοδιοίκηση επιχειρεί μία προσπάθεια ανάπτυξης «ειδικών μοντέλων διακοπών», δημιουργώντας διαδρομές που συνδυάζουν διακοπές ανάπαυσης στις πανέμορφες ακτές της περιοχής, με διαδρομές θρησκευτικού αρχαιολογικού, περιβαλλοντικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος.

ΒΡΑΒΕΙΑ ΞΕΝΙΟΣ ΔΙΑΣ 2004

Αυτά τα βραβεία απονέμονται από τον ΕΟΤ και αφορούν προσωπικότητες που συμβάλλουν με την παρουσία τους στην τουριστική προβολή της Ελλάδας.

1. Από το χώρο της μουσικής

Μίκης Θεοδωράκης

Παγκόσμια αναγνώριση της μουσικής του, που αποπνέει παντού Ελλάδα.

2. Από τον κόσμο της ζωγραφικής

Αλέκος Φασιανός

Παγκόσμια αναγνώριση και ιδιαίτερα στην Ιαπωνία και στη Γαλλία.

3. Από τον καλλιτεχνικό κόσμο

Yugio Ninagawa

Διευθυντής θεάτρου διακριθείς για ελληνικές τραγωδίες θεάτρου στην Ιαπωνία και στο εξωτερικό.

4. Από το χώρο της λογοτεχνίας

Βασίλης Βασιλικός

Διεθνής αναγνώριση για το συγγραφικό του έργο.

5. Από το χώρο του δημοσιογραφικού τουρισμού

Jean Pierre Chanial

Υπεύθυνος της τουριστικής σελίδας στην εφημερίδα « le Figaro ».

ΜΟΡΦΕΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ ΣΗΜΕΡΑ

Η μορφή των ξενοδοχείων σήμερα έχει διαφοροποιηθεί σε σχέση με την αρχαιότητα. Βέβαια, ο σκοπός τους δεν έχει αλλάξει, αυτό που άλλαξε είναι ο τύπος των ξενοδοχειακών μονάδων. Αναλόγως με τις προσφερόμενες υπηρεσίες, εμφανίζονται με τις ακόλουθες μορφές:

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΛΑΣΣΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ

Ένα ενιαίο κτίριο που φιλοξενεί άτομα και παρέχει σε αυτά δωμάτια για ύπνο και διημέρευση, όπως και ορισμένες άλλες εξυπηρετήσεις, είτε είναι δια νόμου υποχρεωτικές, είτε προαιρετικές.

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΠΡΟΑΣΤΙΩΝ

Είναι ένα ή περισσότερα ολιγοόροφα κτίρια σε μεγάλη έκταση γης, κατά μήκος εθνικών οδών, πλησίον μεγάλων πόλεων, αρχαιολογικών χώρων, τουριστικών εγκαταστάσεων, εκδρομικών κέντρων και όπου εν' ολίγοις υπάρχει ενδιαφέρον προέλευσης. Η λογική της προσφοράς ενός δωματίου για ύπνο μίας βραδιάς, έχει προ πολλού ξεπεραστεί και πλέον υπάρχει μια συνεχής αύξηση προσφοράς εξυπηρετήσεων και ψυχαγωγικών ευκολιών για τη διασκέδαση των πελατών και κατά συνέπεια την περισσότερη της μίας νύχτας διαμονή των πελατών.

MOTEL

Είναι κτίρια ενός ή δύο ορόφων, όπου υπάρχει ένα κεντρικό κτίριο με τις κοινόχρηστες εξυπηρετήσεις και δύο, τρεις ή και πολύ περισσότερες μονάδες, ομάδες δηλαδή υπνοδωματίων, συνδεδεμένα με εσωτερικές πόρτες μεταξύ τους και με μεγαλύτερες διαστάσεις από τα ξενοδοχεία πόλεων, αφού επί το πλείστον υπάρχει και χώρος

μικρής κουζίνας ακόμα και για τα μονόκλινα. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι οι μεγάλοι χώροι για parking, μια θέση για κάθε δωμάτιο. Παρέχεται εξάλλου η δυνατότητα διάθεσης πρατηρίου βενζίνης.

ΠΑΝΔΟΧΕΙΑ ΕΞΟΧΙΚΑ

Αναπλασμένα, ανακαινισμένα και ανασκευασμένα αρχοντικά (παραδοσιακά)ως επί το πλείστον διατηρητέα, που προσαρμόζονται στις σύγχρονες απαιτήσεις. Χώροι με ιδιαίτερη φιλική προσωπικότητα, που ο σχεδιασμός της ανακατασκευής οφείλει να προβάλλει, διατηρώντας παράλληλα και πρωτίστως την αρχιτεκτονική του ταυτότητα. Είναι μικρής δυναμικότητας, λόγω του περιορισμένου του χώρου, ενώ σε λίγες περιπτώσεις, υπάρχει δυνατότητα επέκτασης με άλλο αναλόγου αρχιτεκτονικής κτίριο.

BUNGALOWS

Πολλά κτίρια σκορπισμένα (σε εξοχές, εκτός οικιστικού σχεδίου) με κεντρικό πυρήνα. Ένα κλασσικού τύπου ξενοδοχείο, με όλες τις προσφερόμενες παροχές και εξυπηρετήσεις και ένα ποσοστό υπνοδωματίων.

ΞΕΝΩΝΕΣ

Είναι ενιαία κτίρια μικρής δυναμικότητας σε δωμάτια αλλά όχι και σε κλίνες, δεδομένου ότι στα δωμάτια τοποθετούνται από 4 έως και 20 κρεβάτια, δύο - δύο καθ' ύψος. Οι ξενώνες, έχουν σε σχέση με τα κλασικά ξενοδοχεία, πολύ λιγότερες απαιτήσεις σε χώρους εξυπηρετήσεων. Κατάτάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες, πολυτελείας, Α, Β και ξενώνες νεότητας.

ΕΠΙΠΛΩΜΕΝΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ

Είναι ξενοδοχείο, που περιλαμβάνει διαμερίσματα ενός ή περισσότερων δωματίων, με κουζίνα, λουτρό και κοινόχρηστους χώρους υποδοχής και παραμονής πελατών.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ

ΤΟΤΕ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ

Η φιλοξενία στην αρχαιότητα αποτελούσε υποχρέωση για τους ανθρώπους. Οι αρχαίοι, περισσότερο από φόβο, είχαν μάθει ότι η φιλοξενία και η φροντίδα ήταν το σημαντικότερο στοιχείο στη συμπεριφορά τους απέναντι στους ξένους. Ο θεός Δίας προστάτευε τους ξένους με αποτέλεσμα ο κόσμος, μη έχοντας περιθώρια να ενεργήσει αντίθετα, έδινε τη μεγαλύτερη δυνατή περιποίηση σε εκείνον που θα του χτυπούσε την πόρτα και θα είχε την ανάγκη του. Η ανάγκη αυτή μεταφράζεται σε διαμονή, διατροφή και περιποίηση.

Βέβαια, εκτός του θεού – προσάτη των ξένων, ένας ακόμη λόγος για αυτή τους τη συμπεριφορά ήταν μην τυχόν ποτέ βρεθούν στην ίδια θέση και είναι εκείνοι που θα ζητήσουν βοήθεια. Από τη στιγμή που έδινε κανείς τη φροντίδα του στον ξένο, τότε κι εκείνος με τη σειρά του ήταν υποχρεωμένος να περιποιηθεί τον άνθρωπο εκείνο που τον είχε φιλοξενήσει. Κάτι τέτοιο ήταν πολύ σημαντικό σε μία εποχή που οι άνθρωποι ταξίδευαν πολύ και ήταν πολύ πιθανό να χρειαστούν βοήθεια. Σε μία τέτοια περίπτωση είχαν κάποιον άνθρωπο να τους συμπαρασταθεί και να τους ανταποδώσει την φιλοξενία.

Ακόμη και σήμερα, η συμπεριφορά μερικών ανθρώπων – περισσότερο των κατοίκων των χωριών, των νησιών και της Βόρειας Ελλάδας - έχει παραμείνει ίδια, μόνο που έχει διαφοροποιηθεί ο φόβος. Στη νεότερη Ελλάδα οι άνθρωποι δεν έχουν κάποιο θεό να φοβούνται, αλλά ότι κάνουν το κάνουν είτε από υποχρέωση είτε από τα ευγενικά και φιλικά τους αισθήματα ή ακόμα για λόγους εκμετέλλευσης, προκειμένου να κερδίσουν από αυτούς.

Η αλήθεια είναι ότι ζούμε σε μία κοινωνία που γίνεται ολοένα και λιγότερο φιλική με τους ξένους της. Έχει καλλιεργηθεί και αναπτυχθεί ο φόβος μέσα στις ψυχές των ανθρώπων, δύσκολα σήμερα ανοίγει την πόρτα του κανείς και βάζει στο σπίτι του έναν ξένο. Έχει χαθεί η τυφλή εμπιστοσύνη μεταξύ των ανθρώπων και έχει αντικατασταθεί με την καχυποψία.

Αυτό συμβαίνει περισσότερο στους νέους. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα με άτομα μεγαλύτερης ηλικίας που την αισθάνονται τη

φιλοξενία με τα πιο αγνά αισθήματα. Είναι τα άτομα που ζουν σε απομακρυσμένες και δυσπρόσιτες περιοχές της Ελλάδας, οι οποίοι ζουν κατά κανόνα μακριά από τους δικούς τους ανθρώπους και δίνουν στην κυριολεξία τα πάντα σε όποιον πλησιάσει το σπίτι τους. Είναι βέβαια κατανοητό ότι αυτά που θα σου προσφέρουν θα είναι λίγα, αλλά αυτό που έχει σημασία είναι η ανοιχτή και καλή τους καρδιά και η απλοχεριά τους.

Η μοναξιά και η αποξένωση που κυριαρχεί ανάμεσα στους ανθρώπους μπορεί να έχει δυο δυνατές συνέπειες. Είναι κατανοητή η διαφορά στη συμπεριφορά ενός ανθρώπου που ζει σε μια περιοχή η οποία με τα χρόνια έχει ερημωθεί και ενός ανθρώπου που ζει σε μια τουριστική περιοχή η οποία σφύζει από ζωή. Στην πρώτη περίπτωση, οι άνθρωποι, στην πλειοψηφία τους ηλικιωμένοι, νοιώθουν την απέραντη ανάγκη να βρεθούν με κόσμο, και ιδιαίτερα με νεότερο κόσμο, οι οποίοι θα τους κάνουν λίγη συντροφιά, θα τους δώσουν λίγη σημασία και θα τους κάνουν να ξεχάσουν τα προβλήματα της μοναξιάς στην μικρή κοινωνία όπου ζουν και υπάρχουν. Αντίθετα, οι άνθρωποι της πόλης οι οποίοι ζουν σε μια κοινωνία πιο ανοιχτή, βρίσκονται διαρκώς με άλλους ανθρώπους, συνάπτουν φιλίες και διατηρούν σχέσεις μαζί τους, πράγμα που σημαίνει ότι η ανάγκη συνεύρεσης με ξένο κόσμο δεν είναι επιτακτική. Ένας παράγοντας ακόμη για την συμπεριφορά αυτή είναι και ο φόβος που καλλιεργείται στις ψυχές των ανθρώπων από όλα τα προβλήματα και τα γεγονότα της σύγχρονης κοινωνίας.

Αυτό που γίνεται σήμερα στις περισσότερες περιοχές της Ελλάδας είναι ένας φιλικός κόσμος, πρόθυμος να βοηθήσει και να εξυπηρετήσει εκείνον που θα του ζητήσει βοήθεια, αλλά πλέον οι συνθήκες δεν του επιτρέπουν να κάνει κάτι παραπάνω γι' αυτόν, όπως για παράδειγμα να του εξασφαλίσει στέγη στο δικό του το σπίτι, εφόσον βέβαια είναι εντελώς άγνωστος. Η καχυποψία των ανθρώπων δεν τους αφήνει να προσφέρουν την φιλοξενία με όλο της το νόημα. Πρέπει να προστατευθούν οι ίδιοι και να προστατεύσουν την οικογένειά τους και δεν αφήνουν πολλά περιθώρια σε ξένο να χαλάσει τη γαλήνη τους.

Η μορφή των σύγχρονων μεγαλουπόλεων με την κακή οικιστική, την πολεοδομική αναρχία, την κυκλοφοριακή συμφόρηση, τα καυσαέρια, τους θορύβους και την ηχορύπανση, το παραμορφωμένο αισθητικά θέαμα που παρουσιάζουν, επηρεάζουν τα άτομα. Επιπλέον η κάθετη οικοδόμηση δημιουργεί προβλήματα απομόνωσης, ανωνυμίας και έλλειψης επικοινωνίας. Παράλληλα με τη μορφή των τσιμεντουπόλεων, ο βιομηχανοποιημένος τρόπος ζωής δημιουργεί άξενο περιβάλλον. Η αστικοποίηση, ως συνέπεια της συνεχούς

εκβιομηχάνισης, διαμόρφωσε τον άξενο και απάνθρωπο χαρακτήρα των μεγαλουπόλεων. Τέλος, αν λάβουμε υπόψη μας και το φαινόμενο του εθνικισμού και ρατσισμού που καλλιεργούν το μίσος και την εχθρότητα προς τους διαφορετικούς ανθρώπους ή φυλές, καταλαβαίνουμε γιατί είναι τόσο δύσκολη η εφαρμογή της φιλοξενίας στις μέρες μας.

Η αναθεώρηση των σημερινών αναγκών, η αντίσταση στα ποικίλα ρεύματα της εποχής και η επιστροφή στην απλή και ήρεμη ζωή, θα ευνοούσε το πνεύμα της φιλοξενίας.

ΈΡΕΥΝΑ

ΜΕΣΩ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

*** ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ***

ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΕΣ :

A.

1. **ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ :** Στάμου Ελένη
2. **ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ :** καθηγήτρια μαθηματικών
3. **ΗΛΙΚΙΑ :** 35
4. **ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ :** Λουτράκι Κορινθίας

α). Έχετε φιλοξενήσει ποτέ ξένο τουρίστα;

ΝΑΙ ή ΟΧΙ

β). Έχετε διασκεδάσει μόνοι με ξένους τουρίστες;

ΝΑΙ ή ΟΧΙ

γ). Έχετε δώσει πληροφορίες σε ξένους τουρίστες για κάποια μέρη της χώρας;

ΝΑΙ ή ΟΧΙ

δ). Σκέπτεστε αρνητικά για κάποιον λαό ή χώρα και ποιά;

Δε συμπαθώ ιδιαίτερα την Αλβανία, με κύριο λόγο το γεγονός ότι απορροφούνται από τη χώρα μας σαν εργαζόμενοι και στερούν εργασία από τους Έλληνες. Επιπλέον χαμηλώνουν το βιοτικό μας επίπεδο και έχουν αυξήσει σε σημαντικό βαθμό την εγκληματικότητα στην Ελλάδα.

ε). Ποιά περιοχή της Ελλάδας πιστεύετε ότι είναι η περισσότερο φιλόξενη;

Κατά τη γνώμη μου, η πιο φιλόξενη περιοχή της Ελλάδας είναι η Θεσσαλονίκη. Έχω ζήσει σε αυτή την πόλη τα τέσσερα χρόνια των σπουδών μου και έχω ενθουσιαστεί από τη ζεστασιά των ανθρώπων και τη βοήθεια που μου έχουν προσφέρει. Έχω ταξιδέψει σε ολόκληρη σχεδόν την Ελλάδα και σε καμμία άλλη πόλη δεν έχω συναντήσει τόσο φιλόξενους ανθρώπους.

στ). Υπάρχουν σημεία ή περιπτώσεις σύμφωνα με τα οποία η χώρα μας μπορεί να χαρακτηριστεί σαν ελλειμματική φιλοξενίας;

Το σημαντικότερο πρόβλημα που παρατηρώ να κυριαρχεί στην περιοχή μου, συγκεκριμένα στην πόλη της Κορίνθου, είναι η έλλειψη του νερού. Αυτό το πρόβλημα παρατηρείται και σε άλλες περιοχές της Κορινθίας, αλλά και πολλών περιοχών στην Ελλάδα.

B.

1. **ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ** : Παπαευσταθίου Μάριος
2. **ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ** : Ηλεκτρολόγος Μηχανικός Τεχνολόγος
3. **ΗΛΙΚΙΑ** : 27
4. **ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ** : Τρίκαλα

α). Έχετε φιλοξενήσει ποτέ ξένο τουρίστα;

ΝΑΙ ή ΟΧΙ

β). Έχετε διασκεδάσει μόνοι με ξένους τουρίστες;

ΝΑΙ ή ΟΧΙ

γ). Έχετε δώσει πληροφορίες σε ξένους τουρίστες για κάποια μέρη της χώρας;

ΝΑΙ ή ΟΧΙ

δ). Σκέπτεστε αρνητικά για κάποιο λαό ή χώρα και ποιά;

Δε συμφωνώ καθόλου με τη νοοτροπία της Αμερικής και του προέδρου της, τον οποίο θεωρώ υπεύθυνο για τις καταστροφές που έχει προκαλέσει στον κόσμο με τους πολέμους που αποφασίζει και καταδικάζει στην φτώχεια τους κατώτερους λαούς με τις τακτικές του.

ε). Ποιά περιοχή της Ελλάδας πιστεύετε ότι είναι η περισσότερο φιλόξενη;

Από όλες τις περιοχές που έχω επισκεφθεί, έχω απολαύσει τις διακοπές μου στη Μύκονο. Η φιλοξενία που δέχτηκα ήταν αρκετά καλή, το χαμόγελο που εισέπραξα εγκάρδιο και η εξυπηρέτηση άψογη. Αυτό το νησί μου προσέφερε τις καλύτερες εντυπώσεις.

στ). Υπάρχουν σημεία ή περιπτώσεις σύμφωνα με τα οποία η χώρα μας μπορεί να χαρακτηριστεί σαν ελλειμματική φιλοξενίας;

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που έχω συναντήσει το οποίο δεν επιτρέπει στους τουρίστες να βιώσουν την Ελληνική φιλοξενία, το εντοπίζω στο νησί της Μυκόνου. Το πρόβλημα αυτό είναι το κυκλοφοριακό και ταλαιπωρεί τόσο τους κατοίκους όσο και τους επισκέπτες. Επιπλέον η ηχορύπανση, η οποία ενοχλεί τους πελάτες των ξενοδοχείων και το θέμα των σκουπιδιών, που καίγονται και μυρίζει ολόκληρο το νησί.

Γ.

1. ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ : Καλέα Ιωάννα
2. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ : Αστυνομικός
3. ΗΛΙΚΙΑ : 37
4. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ : Δομοκός Λαμίας

α). Έχετε φιλοξενήσει ποτέ ξένο τουρίστα;

ΝΑΙ ή ΟΧΙ

β). Έχετε διασκεδάσει μόνοι με ξένους τουρίστες;

ΝΑΙ ή ΟΧΙ

γ). Έχετε δώσει πληροφορίες σε ξένους τουρίστες για κάποια μέρη της χώρας;

ΝΑΙ ή ΟΧΙ

δ). Σκέπτεστε αρνητικά για κάποιον λαό ή χώρα και ποιά;

Η Τουρκία είναι μία χώρα που αντιπαθώ, για ένα και μοναδικό λόγο, την προσπάθειά της να διεκδικεί εδάφη που δεν της ανήκουν.

ε). Ποιά περιοχή της Ελλάδας πιστεύετε ότι είναι η περισσότερο φιλόξενη;

Η γνώμη μου είναι ότι φιλόξενες μπορούν να χαρακτηριστούν οι περιοχές που δεν της έχει αγγίξει και παρασύρει ο πλούτος και ο πολιτισμός. Μία από αυτές είναι η περιοχή του Έβρου με τους καλοκάγαθους ανθρώπους και τη μοναδική φιλοξενία. Προσφέρει τα πάντα και υποδέχεται κάθε επισκέπτη με την καρδιά του.

στ). Υπάρχουν σημεία ή περιπτώσεις σύμφωνα με τα οποία η χώρα μας μπορεί να χαρακτηριστεί σαν ελλειμματική φιλοξενίας;

Ένα από τα σπουδαιότερα σημεία που στερείται η χώρα μας και την καθιστούν ελλειμματική στη φιλοξενία είναι η έλλειψη νοσοκομείων. Είναι πολύ σημαντικό να έρχεται κάποιος ξένος στην Ελλάδα με την ασφάλεια της ύπαρξης ιατρικών κέντρων και κέντρων υγείας στην κάθε περιοχή που επισκέπτεται.

*** ΕΙΣ ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ***

ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΕΣ :

A.

1. **ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ :** *Καραγεωργίου Ελευθέριος*
2. **ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ :** *φοιτητής Μαθηματικών*
3. **ΗΛΙΚΙΑ :** *23*
4. **ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ :** *Παλαιό Φάληρο, Αθήνα*

α). Έχετε φιλοξενήσει ποτέ ξένο τουρίστα;

ΝΑΙ ή ΟΧΙ

β). Έχετε διασκεδάσει μόνοι με ξένους τουρίστες;

ΝΑΙ ή ΟΧΙ

γ). Έχετε δώσει πληροφορίες σε ξένους τουρίστες για κάποια μέρη της χώρας;

ΝΑΙ ή ΟΧΙ

δ). Σκέπτεστε αρνητικά για κάποιο λαό ή χώρα και ποιά;

Σκέπτομαι κάπως αρνητικά για την Κίνα, γιατί έχουν έρθει στη χώρα μας και ανοίγουν τις επιχειρήσεις τους σε αυτήν, πουλούν τα είδη σε χαμηλότερες τιμές από τις δικές μας με αποτέλεσμα αν συνεχιστεί κάτι τέτοιο, θα κλείσουν σιγά – σιγά οι δικές μας επιχειρήσεις.

ε). Ποιά περιοχή της Ελλάδας πιστεύετε ότι είναι η περισσότερο φιλόξενη;

Νομίζω ότι η πόλη στην οποία ζω είναι η πιο φιλόξενη και αυτό γιατί διαθέτει όλα όσα έχει ανάγκη ο ξένος και σε όλα τα επίπεδα για να ζήσει, υπηρεσίες, νοσοκομεία, σχολεία, τόπους διαμονής και όλων των ειδών τις διασκεδάσεις.

στ). Υπάρχουν σημεία ή περιπτώσεις σύμφωνα με τα οποία η χώρα μας μπορεί να χαρακτηριστεί σαν ελλειμματική φιλοξενίας;

Ως ελλειμματικά φιλοξενίας θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν τα απομακρυσμένα χωριά που αν και οι κάτοικοί τους είναι πάντα χαμογελαστοί και ευπρόσδεκτοι, δε διαθέτουν τα μέσα για να φιλοξενήσουν έναν ξένο.

B.

1. **ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ** : Γεωργοπούλου Αναστασία
2. **ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ** : Χημικός
3. **ΗΛΙΚΙΑ** : 32
4. **ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ** : Θεσσαλονίκη

α). Έχετε φιλοξενήσει ποτέ ξένο τουρίστα;

ΝΑΙ ή ΟΧΙ

β). Έχετε διασκεδάσει μόνοι με ξένους τουρίστες;

ΝΑΙ ή ΟΧΙ

γ). Έχετε δώσει πληροφορίες σε ξένους τουρίστες για κάποια μέρη της χώρας;

ΝΑΙ ή ΟΧΙ

δ). Σκέπτεστε αρνητικά για κάποιο λαό ή χώρα και ποιά;

Δεν συμπαθώ αρκετά την Αλβανία για τον λόγο ότι η χώρα μας τους δέχτηκε και τους έδωσε δουλειές να εργαστούν, ενώ εκείνοι κακουργούν σε βάρος μας και έχουν αυξήσει την εγκληματικότητα στην Ελλάδα.

ε). Ποιά περιοχή της Ελλάδας πιστεύετε ότι είναι η περισσότερο φιλόξενη;

Έχω τη γνώμη ότι η μεγαλύτερη φιλοξενία δίνεται στα χωριά, γιατί εκεί δεν έχει φτάσει ακόμα ο πολιτισμός και οι άνθρωποι δεν έχουν φθαρεί από το χρήμα και την τεχνολογία, οπότε το μόνο σίγουρο είναι ότι δε θα σε εκμεταλλευθούν και θα κάνουν οτιδήποτε για να αισθανθείς όμορφα.

στ). Υπάρχουν σημεία ή περιπτώσεις σύμφωνα με τα οποία η χώρα μας μπορεί να χαρακτηριστεί σαν ελλειμματική φιλοξενίας;

Νομίζω ότι αν και στα χωριά βρίσκει κανείς τους πιο φιλόξενους ανθρώπους, ωστόσο δεν υπάρχουν τα βασικά μέσα για να νοιώσει κανείς την ασφάλεια που έχει ανάγκη. Και το πρόβλημα γίνεται ακόμη μεγαλύτερο στην περίπτωση που το χωριό είναι δυσπρόσιτο.

Γ.

1. ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ : *Κωστόπουλος Ανδρέας*
2. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ : *Υπευθυνος Marketing*
3. ΗΛΙΚΙΑ : *36*
4. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ : *Ιωάννινα*

α). Έχετε φιλοξενήσει ποτέ ξένο τουρίστα;

ΝΑΙ ή ΟΧΙ

β). Έχετε διασκεδάσει μόνοι με ξένους τουρίστες;

ΝΑΙ ή ΟΧΙ

γ). Έχετε δώσει πληροφορίες σε ξένους τουρίστες για κάποια μέρη της χώρας;

ΝΑΙ ή ΟΧΙ

δ). Σκέπτεστε αρνητικά για κάποιο λαό ή χώρα και ποιά;

Έχω αρνητικά αισθήματα για την Τουρκία, για το λόγο ότι προσπαθεί με πολλούς τρόπους να διεκδικήσει εδάφη που ανήκουν σε εμάς και να επιβάλλει τα δικά της ήθη και έθιμα στη χώρα μας.

ε). Ποιά περιοχή της Ελλάδας πιστεύετε ότι είναι η περισσότερη φιλόξενη;

Πιστεύω ότι η πόλη που μπορεί άνετα να φιλοξενήσει έναν ξένο είναι η Αθήνα. Απο τα αρχαία χρόνια η Αθήνα διακρινόταν για τη φιλοξενία της. Είναι η πρωτεύουσα της Ελλάδας και αυτό σημαίνει ότι διαθέτει τα πάντα για να αισθανθεί κανείς ευπρόσδεκτος.

στ). Υπάρχουν σημεία ή περιπτώσεις σύμφωνα με τα οποία η χώρα μας μπορεί να χαρακτηριστεί σαν ελλειμματική φιλοξενίας;

Η άποψή μου είναι ότι η Αθήνα είναι η πόλη που μπορεί κανείς να δεχτεί την πιο εκάρδια φιλοξενία, αλλά ένα πρόβλημα που αντιμετωπίζει και που απωθεί τους ξένους είναι το κυκλοφοριακό και τα καυσαέρια που κυριαρχούν στην ατμόσφαιρα και πνίγουν τον κόσμο.

*** ΣΕ ΜΙΚΡΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΘΕΡΕΤΡΑ ***

ΕΡΩΤΗΘΕΝΤΕΣ :

A.

- 1. ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ :** Λαμπαδάρης Νικόλαος
- 2. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ :** Αστυνομικός
- 3. ΗΛΙΚΙΑ :** 27
- 4. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ :** Περαχώρα Κορινθίας

α). Έχετε φιλοξενήσει ποτέ ξένο τουρίστα;

ΝΑΙ ή ΟΧΙ

β). Έχετε διασκεδάσει μόνοι με ξένους τουρίστες;

ΝΑΙ ή ΟΧΙ

γ). Έχετε δώσει πληροφορίες σε ξένους τουρίστες για κάποια μέρη της χώρας;

ΝΑΙ ή ΟΧΙ

δ). Σκέπτεστε αρνητικά για κάποιο λαό ή χώρα και ποιά;

Δεν έχω ιδιαίτερα καλά αισθήματα για τους Σκοπιανούς, για τον λόγο ότι διεκδικούν το όνομα των Μακεδόνων. Προσπαθούν να αναγνωριστούν από όλον τον κόσμο ως Μακεδόνες, πράγμα που δεν ευνοεί την Ελλάδα.

ε). Ποιά περιοχή της Ελλάδας πιστεύετε ότι είναι η περισσότερο φιλόξενη;

Η Ήπειρος και συγκεκριμένα τα Γιάννενα έχουν τη φήμη της πιο φιλόξενης πόλης στην Ελλάδα. Οι άνθρωποι είναι καλόκαρδοι, ανοιχτοί, χαμογελαστοί και εξυπηρετικοί, και έχουν τον τρόπο να σε κάνουν να νοιώσεις ευπρόσδεκτος.

στ). Υπάρχουν σημεία ή περιπτώσεις σύμφωνα με τα οποία η χώρα μας μπορεί να χαρακτηριστεί σαν ελλειμματική φιλοξενίας;

Δε νομίζω ότι η Ελλάδα μπορεί να χαρακτηριστεί ως ελλειμματική φιλοξενίας και αυτό γιατί όπου υπάρχουν τα μέσα η χώρα μας είναι φιλόξενη και όπου δεν υπάρχουν τα υλικά αγαθά άφθονα, υπάρχουν τόσο ζεστοί άνθρωποι που ξεχνά κανείς όλες του τις ανάγκες.

B.

- 1. ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ :** Σπυριδάκης Γεώργιος
- 2. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ :** μηχανολόγος μηχανικός
- 3. ΗΛΙΚΙΑ :** 50
- 4. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ :** Παλαιοποαναγιά Ναυπάκτου

α). Έχετε φιλοξενήσει ποτε ξένο τουρίστα;

ΝΑΙ ή **ΟΧΙ**

β). Έχετε διασκεδάσει μόνοι με ξένους τουρίστες;

ΝΑΙ ή **ΟΧΙ**

γ). Έχετε δώσει πληροφορίες σε ξένους τουρίστες για κάποια μέρη της χώρας;

ΝΑΙ ή **ΟΧΙ**

δ). Σκέπτεστε αρνητικά για κάποιο λαό ή χώρα και ποιά;

Έχω επισκεφθεί την Αυστραλία και αυτό που δεν μου άρεσε καθόλου είναι ότι ο κόσμος ζει και κινείται όπως τα ρομπότ. Ο κόσμος ζει σε μια κοινωνία , στην οποία δεν αφήνουν τους νέους να σπουδάσουν και τους αναγκάζουν να εργάζονται κατευθείαν μετά το τέλος του σχολείου.

ε). Ποιά περιοχή της Ελλάδας πιστεύετε ότι είναι η περισσότερο φιλόξενη;

Το Λουτράκι θεωρείται μια πόλη αρκετά φιλόξενη, είναι μία ήσυχη πόλη που συνδυάζει βουνό και θάλασσα, δεν είναι μεγάλη για να έχει τα προβλήματα των μεγαλουπόλεων, αλλά ούτε και μικρή ώστε να μην έχει τα απαραίτητα. Η φιλοξενία των κατοίκων της είναι παραδειγματική.

στ). Υπάρχουν σημεία ή περιπτώσεις σύμφωνα με τα οποία η χώρα μας μπορεί να χαρακτηριστεί σαν ελλειμματική φιλοξενίας;

Ένας σημαντικός λόγος που μπορεί να χαρακτηρίσει την Ελλάδα ως ελλειμματική φιλοξενίας είναι η εκμετάλλευση των ξένων. Τα εστιατόρια και τα διάφορα καταστήματα ανεβάζουν συνεχώς τις τιμές με, αποτέλεσμα η εντύπωση που σχηματίζουν οι τουρίστες για τη χώρα μας να μην είναι άριστη.

Γ.

1. ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ : Γεωργιάδου Αλίκη
2. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ : λογίστρια
3. ΗΛΙΚΙΑ : 45
4. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ : Μύκονος

α). Έχετε φιλοξενήσει ποτέ ξένο τουρίστα;

ΝΑΙ ή ΟΧΙ

β). Έχετε διασκεδάσει μόνοι με ξένους τουρίστες;

ΝΑΙ ή ΟΧΙ

γ). Έχετε δώσει πληροφορίες σε ξένους τουρίστες για κάποια μέρη της χώρας;

ΝΑΙ ή ΟΧΙ

δ). Σκέπτεστε αρνητικά για κάποιον λαό ή χώρα και ποιά;

Δε σκέπτομαι θετικά για την Αμερική γιατί θέλει να θεωρείται ως άρχοντας του κόσμου και χωρίς να λαμβάνει υπόψη της τους άλλους λαούς προβαίνει σε ενέργειες εναντίον τους.

ε). Ποιά περιοχή της Ελλάδας πιστεύετε ότι είναι η περισσότερο φιλόξενη;

Η Κρήτη είναι από τα νησιά της Ελλάδας που αναγνωρίζονται ως τα περισσότερο φιλόξενα. Στις περσινές καλοκαιρινές διακοπές μου στο νησί, έμεινα σε κάποιο ξενοδοχείο και παρόλο που ήμουν άγνωστη προς όλους, κάθε βράδυ με καλούσαν σε γλέντια κρητικά και κερνούσαν όλους τους ξένους που τύχαινε να περάσουν από εκεί.

στ). Υπάρχουν σημεία ή περιπτώσεις σύμφωνα με τα οποία η χώρα μας μπορεί να χαρακτηριστεί σαν ελλειμματική φιλοξενίας;

Τα νησιά έχουν πολλά προβλήματα με αποτέλεσμα να μην είναι πάντα σε θέση να φιλοξενούν τους ξένους. Ο καιρός είναι μεγάλο μειονέκτημα γιατί τα νησιά είναι ευπρόσιτα μόνο κατά τους καλοκαιρινούς μήνες και οι κάτοικοί τους ζουν με τα έσοδα που απορρέουν από εκείνους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ :

- ✚ Η Ομηρική φιλοξενία και ο τουρισμός στην αρχαία Ελλάδα.
Χιλιαδάκης Στέλιος , τυπογραφείο Σιδέρης – Αθήνα , 1947

- ✚ Τουρίστες, ταξίδια, τόποι : κοινωνιολογικές προσεγγίσεις στον
τουρισμό / Πάρις Τσάρτας , Εξάντας 1996

- ✚ Εγκυκλοπαίδειες : Δομή

- ✚ Διδακτικές σημειώσεις στο μάθημα « προγραμματισμός –
εκτέλεση ταξιδιού » - ΤΕΙ ΠΑΤΡΑΣ

- ✚ Διδακτικές σημειώσεις στο μάθημα « τουριστική γεωγραφία
Ελλάδας » - ΤΕΙ ΛΑΡΙΣΑΣ

- ✚ INTERNET : www.sete.gr

- ✚ Λεξικό Φυτράκη

- ✚ **ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ** : Χρήμα και Τουρισμός
  - τεύχος 83 – Μάιος 2003
  - τεύχος 85 – Αύγουστος 2003
  - τεύχος 94 – Μάιος 2004
  - τεύχος 96 – Ιούλιος 2004

- ✚ **ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ** : Τουρισμός και Άνθρωπος
  - τεύχος 60 – Μάιος-Αύγουστος 2004

✚ **ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ : Τουρισμός και Οικονομία**

- τεύχος 290 – Νοέμβριος 2003
- τεύχος 292 – Ιανουάριος 2004
- τεύχος 295 – Μάιος 2004
- τεύχος 298 – Αύγουστος 2004
- τεύχος 299 – Σεπτέμβριος 2004
- τεύχος 300 – Οκτώβριος 2004

✚ **ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ : Έπαθλο**

- τεύχος 40 – Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2004

✚ **ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ : Τουριστική Αγορά**

- τεύχος 177 – Φεβρουάριος 2005

✚ **ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ : THE TOURISM REPORT**

- τεύχος 13 – Ιούλιος-Αυγουστος 2004

✚ **ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΑ ΔΕΛΤΙΑ : ΞΕΝΙΑ**

- τεύχος 217 – Οκτώβριος 2003
- τεύχος 221 – Φεβρουάριος 2004
- τεύχος 225 – Ιούνιος 2004

✚ **ΜΗΝΙΑΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ :**

TRAVEL & TOURISM NEWS - Τεύχος Νο 1, Οκτώβριος
2004

